

SÄLJEXPERTEN: SÅ BRA ÄR DIN TIDSKRIFTSHYLLA

INTERVJU: JOACIM HANSSON OM EN ROLL I FÖRÄNDRING

KISTA BYGGER FÖR MÖTEN

DESSUTOM: ALLT OM BOK & BIBLIOTEK

06/07:2014

Biblioteksbladet

Drakar, demoner och HBTQ

INFÖR SITT FRAMTRÄDANDE på invigningen av Sollentunas HBT-certifierade bibliotek i maj skrev Mats Strandberg, författaren till bästsäljarna *Cirkeln*, *Eld* och *Nyckeln* på sin blogg:

"Jag ska prata lite om hur jag och Sara tänkte när vi skapade Engelsfors och dess invånare. För oss var det viktigt och självklart att spegla verkligheten, där det finns människor av alla sorter."

Det var också det som var viktigt för biblioteken i Sollentuna: Att spegla verkligheten där det finns människor av alla sorter. Att spegla den i bestånd, i program och i personalens bemötande. Att hitta en bekväm fåtölj också åt den som inte känner sig tillfreds med heteronormativiteten – en där hen kan sitta och känna att hen duger.

På Biblioteksbladet hörde vi under våren om allt fler kommuner som var på väg att hbt-certifiera sina bibliotek, efter att vårdcentraler och ungdomsmottagningar gått före. Sollentuna var klara. Sundbyberg fortsatte efter starten med Hallonbergen. Solna var på gång. Och fler gjorde planer.

Vi blev nyfikna. Undrade hur helheten såg ut. Så vi skickade ut en enkät där vi ställde frågor om hbtq-arbetet till folkbiblioteken i hela landet. Och hela 225 av 290 svarade trots semestrar och chefsbyten.

Sedan blev vi överraskade över svaren. "Måste tyvärr svara nej på alla frågorna" var det vanligaste mejlet som kom. En del med tillägg som "men nu har vi lovat varandra en uppstramning", "tyvärr" eller "vi är en mycket liten kommun".

Ett brev innehöll först en förklaring till varför biblioteket bara hade möjlighet att hålla sig till den "löpande dagliga verksamheten". Och så eftertanken direkt på: "Förstår att ditt svar nog kan vara att detta

FOTO: SANDRA JOHNSON

bör ingå i den dagliga rutinen, men så är som sagt inte fallet här. Ännu."

Utifrån det bestämde vi oss för att göra en så instrumentell artikel vi kunde. Därför har vi på sidorna 12-19 bjudit på ett smörgåsbord av exempel att inspireras och lära av. Det går att göra smartare med små medel.

Vi bär alla erfarenheter av att inte känna tillhörighet. Författaren Ingrid Carlberg skriver i det här numret om att prenumerera på den popnördiga mu-

siktidningen Sonic som grämesig småbarnsmamma i Åkersberga. Och om glädjen över ett plötsligt tecken på att hon ändå kanske hörde till gänget.

Södertörns högskolas bibliotekschef Karin Grönvall skriver om en norm som kanske upplöses: den vetenskapliga tidskriften och impact factorn i den form vi känt den. Här blir utmaningen snarare att våga lämna innanförskapet – i Nature, Science eller The Lancet – för en tillvaro där alla får vara med.

Hur bekvämt det blir i fåtöljen avgörs av hur den är byggd. Mats Strandberg visste det när han skrev ungdomsserien om häxorna i Engelsfors.

"Det är trist att populärkulturen överhuvudtaget befolkas av en sån överväldigande majoritet av vita, heterosexuella medelklassmänniskor, men det känns extra trist i fantasysyneren att så många författare har dålig fantasi på den fronten; om det finns plats för drakar, demoner, sjöjungfrur och enhörningar, kan det inte finnas plats för andra sorters människor också."

Det kanske finns plats för några på mässan? Vi ses i vimlet!

Annika Persson är journalist, författare och tf chefredaktör för Biblioteksbladet.

UR INNEHÅLLET:

- 12 Olika välkomna! *Annika Hamrud*
- 22 Stasiarkiv eller tidskriftsoas? *Pontus Dahlman*
- 26 Guide för bokälskare. *Ana Udovic*
- 30 Efter tidskriften. *Karin Grönvall*
- 32 En ömsesidig kärlekshistoria. *Ingrid Carlberg*

AVDELNINGAR

- 50 BBL Kommentar
- 52 BBL Debatt
- 54 Krönika
- 56 Månadens uppsats
- 58 Recensioner
- 60 Utblick
- 62 Aktuellt från SB
- 71 Kalendarium

Postadress

Box 70380
107 24 Stockholm

Besöksadress

World Trade Center, D5,
Klarabergsviadukten 70 eller
Kungsbron 1,
Stockholm
Tel. 08-545 132 30
Fax 08-545 132 31

Biblioteksbladets hemsida
www.biblioteksbladet.se

Prenumeration på BBL

För medlemmar i föreningen ingår BBL i medlemsavgiften, 350:- för enskild medlem (heltidsstuderande och pensionärer 175:-). Övriga betalar 550:- (Sverige), utanför Sverige, 700:-

Ansvarig utgivare

Henriette Zorn 08-545 132 41
hz@bbl.biblioteksforeningen.org

Tf chefredaktör

Annika Persson 070-373 11 60
annika@a4.se

Recensionsansvarig

Johannes Rudberg
johannes.rudberg@kb.se

Grafisk form:

Paolo Sangregorio

Omslag:

Paolo Sangregorio
Redaktionen förbehåller sig rätten att korta och redigera manus. För obeställt material ansvaras ej.

Annonser

Bo Eriksson
Knut Wallenbergs väg 35
133 34 Saltsjöbaden
tel. 08-717 43 55
070-714 90 55
bo.erikssonmedia@telia.com
Moms/annonsskatt utgår ej!

Tryck

Norra Skåne Offset,
Hässleholm
ISSN: 0006-1867

Svensk Biblioteksforening är en ideell förening med uppgift att främja svenskt biblioteksväsen. Biblioteksbladet speglar föreningens verksamhet, åsikter och ställningstagande men har också till uppgift att väcka egen debatt genom att ge utrymme åt andra åsiktsyttringar. Tidsningen har en fri och självständig roll och bedrivs med tryckfrihetsförordningen som grund.

Denna tidning gick i tryck den 4 september.

Den här tidskriften är rs-kontrollerad.

MISSA INTE ÅRETS TIDSKRIFT!

- ABF:s anrika kulturmagasin har förnyats.
- 2012 utnämndes vi till Årets Facktidsskrift av Sveriges Tidskrifter.
- Fyra lyxigt fullmatade utgåvor per år.
- Texter av de bästa skribenterna.
- Lika allmänbildande som underhållande.

Fönstret är någonting så ovanligt som
ett kulturmagasin – för alla.

Endast 212 kr/år.

Prenumerera: 08-613 50 33

eller på: Fonstret.se

Nyheter

HEJDÅ MIKROFILM!

Nu lanserar KB en ny tjänst som gör det möjligt att fritextsöka i inskannade dagstidningar. Från och med nu skannar man alla dagstidningar istället för att mikrofilma dem, och som en del i det arbetet har KB utvecklat en ny tjänst för visning av det digitaliserade materialet.

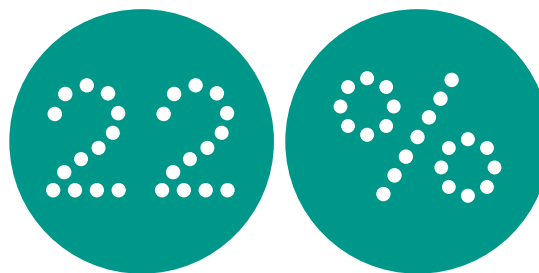
I den nya versionen finns Aftonbladets, Dagens Industri, Expressens, Göteborgs Aftonblads och Svenska Dagbladets hela utgivning från första numren. På sikt hoppas de kunna tillgängliggöra hela det historiska material som idag ligger på mikrofilm.

– Idag sitter vi och skannar material som redan finns digitalt hos tidningarna. Om vi kan få tillgång till tryck-pdf-filerna så kan vi istället använda pengarna till att jobba med det gamla.

I den nya tjänsten är hela textmassan sökbar också utifrån en hemdator, men man får inte hela texten, utan bara ett antal ord runt sökordet. Utifrån detta får man än så länge göra sitt urval och bege sig till KB för att läsa resten.

– Meningen är att man ska få åtkomst också från andra bibliotek. Vi jobbar just nu för att universitetsbiblioteken som sedan tidigare har mikrofilm ska få tillgång. Jag hoppas att det blir klart under hösten, säger Torsten Johansson som ansvarar för dagstidningar på KB.

ANNIKA PERSSON

Så mycket minskade bokutlåningen på Lidköpings bibliotek den varmaste sommarveckan, vecka 30, jämfört med året före. Temperaturen var enligt SMHI 16 procent högre än vanligt.

Källa: Sveriges Radio.

100 dagar som ordförande

CALLE NATHANSON, VD för Folkets Hus och Parker, har nu varit ordförande för Svensk biblioteksförning i över tre månader. Även om han inte är bibliotekarie har han god kunskap om biblioteksvärlden, som tidigare kulturexpert på Sveriges Kommuner och Landsting och kulturdirektör i Uppsala län.

Hur har dom första tre månaderna varit?

– Jag känner mig än så länge ganska färsk i rollen och har ännu bara hunnit med ett styrelsemöte och ett seminarium om Elisabeth Ohlson Wallins bilder och yttrandefrihet arrangerat av föreningen under Almedalen. Men biblioteksförningen är en fantastisk plattform för att driva biblioteksfrågor och samhällsaktuella frågor med beröring till biblioteken, som yttrandefrihet, läsförståelse, bildning och informations-samhälle.

Hur ser framtiden ut för Bibliotekssverige?

– Det finns flera stora utmaningar, framförallt behövs ett politiskt uppdrag för en nationell biblioteksstrategi i syfte att utveckla samtliga bibliotekstyper. E-boksfrågan är en annan viktig nöt att knäcka tillsammans med SKL och förlagen.

Läser du e-böcker?

– Jag läser mycket digitalt, främst facklitteratur, rapporter och olika studier inom det kulturpolitiska området. Jag läser också till stor del tidningar digitalt. När det gäller skönlitteratur är jag lite gammalmodig och trivs bättre med att hålla träboken i hand. Men det är nog till stor del en vanesak.

Sedan Almedalen har ett envist rykte florerat, att Calle Nathanson är en tänkbar kandidat som socialdemokratisk kulturminister. Uppgifter som nu publicerats i Resumé. På frågan om han blir ny kulturminister vid en rödgrön valseger svarar Calle Nathanson:

– Det var någon som skickade en länk angående Resumés spekulation och det var lite överraskande att se sig själv som "Wild card".

ÅSA EKSTRÖM

FOTO: ELISABETH OHLSON WALLIN

Calle Nathanson, ordförande för Svensk biblioteksförning.

Flexibla priser med nytt e-boksavtal

Flexibel prissättning och en ny teknisk plattform som ska kunna möta framtidens krav och förändringar. Så kan man sammanfatta det nya avtalet för digitala böcker som e-boksdistributören Elib lanserade strax före sommaren.

MODELLEN HAR UTVECKLATS för att möta behov och önskemål hos både bibliotek och förlag och i skrivande stund har ett femtiotal bibliotek tecknat avtalet.

– Vi har länge längtat efter en ny plattform som är anpassad efter den snabba utvecklingen kring utbudet av e-böcker, säger Py Söderström, marknadschef på Elib. Den gamla modellen var inte tillräckligt flexibel och det har varit nödvändigt att effektivisera bibliotekens beställningar med hjälp av nya funktioner och verktyg.

Bibliotekens kostnader är en central fråga när det gäller e-böcker. Elibs nya avtal innehåller inga fasta bokpriser, utan tillämpar flexibel prissättning. Förlagen sätter själva priserna på sina titlar – sedan väljer biblioteken vad de tar in i sitt sortiment. Prissättningen är helt individuell, men Py Söderström berättar att majoriteten av förlagen hittills har valt att behålla det tidigare priset på 20 kronor per utlån. Näst vanligast är 10 kronor och i snitt har 27 procent av utbudet prissänkts – medan 4 procent har höjts. Billigaste boken ligger

FOTO: PAOLO SANCRECORIO

på 2 kronor och dyrast är ett samlingsverk på 42 böcker som går på 490 kronor.

– Eftersom avtalet är så pass nytt är det svårt att säga ett generellt snittpris ännu, men det kommer nog att utkristalliseras längre fram och sätta en viss standard för marknaden. De flesta förlagen verkar dock resonera att de höjer priset för nyheter, medan äldre och kortare titlar blir billigare. De måste också tänka på att ha en sund prissättning om de vill att biblioteken ska ta in och lyfta fram deras titlar.

Tidigare har förlag ibland valt att hålla på nyheter några månader innan de har släppt dem till biblioteken eftersom priset varit detsamma, oavsett titel. Men en ny, flexibel prissättning ska gagna låntagarna som får tillgång till ett större utbud av nyheter när förlagen kan höja priserna på dessa titlar.

En annan nyhet med Elibs nya plattform är att biblioteken kan välja om de vill an-

vända sig av den nuvarande modellen där de betalar en engångskostnad för varje titel som lånas ut, eller en så kallad stycklicensmodell. En stycklicens köps in i förväg och kan bara ha en samtidig låntagare i taget, precis som med fysiska exemplar. Avtalets flexibilitet gör att förlagen kan välja att ha varje enskild titel i en eller båda modellerna.

– Syftet med vår nya biblioteksmodell är att användarna ska kunna ta del av alla valmöjligheter och att förbereda oss inför framtida utveckling och SKL:s nya ramavtal eller andra typer av överenskommelser, säger Py Söderström.

Biblioteksbladet har kontaktat Madeleine Sjöstedt, ordförande i SKL:s kulturberedning, för en kommentar, men hon väljer att avböja då hon inte vill uttala sig förrän förhandlingarna mellan SKL och förlagen om ett ramavtal är färdiga.

SARA HÖRBERG

"DET ÄR TRIST ATT INTE KUNNA ERBJUDA NYHETER"

EKSJÖ STADSBIBLIOTEK var ett av de första kommunala biblioteken att teckna det nya avtalet för e-böcker. Här har de använt den nya plattformen sedan i slutet av juni, berättar bibliotekschefen Lena Korsberg.

Biblioteket har satt en maxgräns för låntagarna på två boklån i veckan och för att hålla sig inom bibliotekets budget valde de först 20 kronor per nedladdning som pristak. Men efter att ha granskat topplistan för utlånade e-böcker tänkte de om.

– Flera av våra mest populära ungdomsböcker kostar 40 kronor och eftersom vi vill främja läsandet hos unga höjde vi maxkostnaden till det. Vi kan inte bara plocka bort det som barn och unga vill läsa ur sortimentet, säger Lena Korsberg.

Däremot försvinner många nya titlar då de i regel kostar mer än 40 kronor, vilket Lena Korsberg beklagar.

– Det är väldigt trist att inte kunna erbjuda nyheter. Efter-

som vi är ett litet bibliotek med små marginaler har vi tvingats minska vårt sortiment.

På Götabiblioteken som också var snabba med att börja använda det nya systemet har man istället infört ett pottsystem för varje låntagare som innebär att man inte behöver sortera bort nya titlar utan kan låta låntagarna själv avgöra hur de vill fördela potten.

På sidorna 50–51 berättar Ahmet Kurt som arbetar med Götabibliotekens virtuella tjänster i detalj hur de lagt upp sitt system för att eliminera nackdelarna med de nya systemen.

Anja Leiding, utvecklingsledare för Länsbibliotek Östergötlands tjänster på nätet, är positiv än så länge.

– Vi är precis i början av arbetet, men hittills har det känts positivt och jag tror att det blir bra.

SARA HÖRBERG

Lena Korsberg.

Anja Leiding.

Nyheter

"Jag skulle vilja att alla folkbibliotek tar till sig den utmaning som David Lankes formulerat: 'Bad libraries build collections; good libraries build services; great libraries build communities'."

Peter Alsbyer i en intervju på biblioteksbladet.se om sitt nya jobb som bibliotekschef i Örebro.

BiblioteksGUIDE för webben

WAGNER

www.wagnerform.se

www.oru.se/humus/UoD

Utbildning & Demokrati

Tidskrift för didaktik och utbildningspolitik 2013

LIDINGÖ GÅR ÖVER TILL DEWEY

LIDINGÖ STADSBIBLIOTEK blir ett av de första folkbiblioteken i landet som inför det internationella klassifikationssystemet Dewey fullt ut på vuxenavdelningen. Just nu pågår arbetet med att flytta och märka om de 45 000 böckerna och sätta upp nya skyltar.

– Det ska bli lättare att hitta, säger Amelie Sarlin, projektledare för Dewey på Lidingö stadsbibliotek. Det här systemet är enklare och mer överblickbart, med bara tio huvudavdelningar. En annan fördel är att det är ett djupare system, det går att finfördela beståndet mer.

Den största skillnaden är att fackböckerna kommer att vara märkta med siffror på ryggen i stället för bokstäver. Oj blir till exempel 310 och Pi 676 eller 338.47676. Även skönlitteraturen har märkts om, inte med

Deweykoder utan de blir istället genremärkta, exempelvis deckare, romantik eller fantasy.

Man passar samtidigt på att göra hyllorna mer lättnavigerade. De skönlitterära böckerna kommer att stå mer tydligt tillsammans, oavsett vilket språk de är skrivna på. Fackavdelningen blir också mer sammanhållen.

– En nackdel är att det inte finns någon färdig lösning för att få in Dewey i katalogposterna. Vi köper poster från Bibliotekstjänst och många av dem innehåller inte Deweyklassifikationskoderna. Hyllsignum måste vi också lägga in själva på varje titel. Och det finns ingen märkning.

Få har gått före, men Lidingö har hämtat en del inspiration från Sigtuna som tidigare flyttat över delar av sitt bestånd i Dewey.

ANNIKA PERSSON

Bibliotek i Gaza jämnade med marken

Två av de bibliotek som organisationen IBBY stöder i Gaza har förstörts. Ett av dem är al Ataa-biblioteket där bibliotekarie Abla Hamad arbetade på barnavdelningen.

Al Ataa-biblioteket i Gaza efter raketattacken i juli 2014.

Vad var det som hände?

– Biblioteket – som är utspritt på tre våningar i en byggnad som även huserar flera andra välgörenhetsprojekt – totalförstördes av israeliska styrkors raketattacker. Lyckligtvis skedde bombningen nattetid då ingen befann sig i biblioteket. Men närliggande bostadshus drabbades också svårt av det här anfallet och många av de skadade är barn som ofta besökte oss.

Vad bedrev ni för aktiviteter där?

– Verksamheten var anpassad för behoven hos barn, unga och kvinnor. Förutom böcker fanns datorer, tv-anläggningar och möbler för studier. Vi hade också träningsutrustning för unga tjejer och killar. På barnavdelningen fanns en teaterscen. Det fanns också datorer anpassade för barns behov och en lekplats. Vi jobbade mycket med att invol-

vera och informera barnens föräldrar om vikten av böcker och läsning i deras barns utveckling.

Hann ni rädda något?

– Nej, tyvärr förstördes allt i attacken. Om vi blivit varnade innan anfallet hade vi kunnat rädda en del. Men nu är hela byggnaden jämnad med marken.

Hur ser du på framtiden för er verksamhet?

– Just nu försöker vi stötta barnen psykologiskt på telefon, det är det enda vi kan göra. Vi behöver mer internationellt stöd för att kunna hjälpa befolkningen och då speciellt barnen utifrån deras behov. Jag hoppas att biblioteket kan återuppbyggas och bli ännu bättre än tidigare.

Abla Hamad.

CHRISTY CHAMY

SwePubAnalys ska erbjuda överblick över svensk forskning

SwePub och därmed KB får en central roll när fördelning av resurser till universitet och högskolor ska ske enligt ett helt nytt system, kallat Fokusmodellen.

MODELLEN, som Vetenskapsrådet har tagit fram på uppdrag av regeringen, innebär bland annat omläggning av universitetens och högskolornas publiceringsrutiner och nya arbetsuppgifter för forskningsbiblioteken.

När SwePub uppgraderas till SwePubAnalys etableras också ett konkret – och fullfinansierat – exempel på nationalbibliotekets uppdrag att stödja lärosätesbiblioteken. Ett uppdrag som Utbildningsdepartementet upprepade gånger har fastslagit som KB:s huvuduppgift, något som statssekreterare Peter Honeth skarpt markerade vid Svensk biblioteksförnings konferens om forskningsbibliotekens roller.

Spindel i det nya resursfördelningsnätet blir alltså SwePub som funnits inom KB sedan 2009 som en hittills inte alltför flitigt använd publiceringsdatabas.

Men nu utvecklas SwePub för att kunna erbjuda nationell överblick över svensk forskning och fungera som en förmedlande länk mellan lärosätena och Vetenskapsrådet.

Vetenskapsrådet ska i sin tur förse "inhyrda" internationella forskarpaneler med det underlag som tillgängliggörs via SwePubAnalys. Panelernas omdömen om den forskning som sker vid svenska lärosäten kommer från och med 2018 att ligga till grund för fördelningen av statliga resurser.

MODELLEN KRÄVER nya nationella riktlinjer för dataleverans, vilket projektgruppen SwePubAnalys nu utarbetar, samordnar och förankrar.

– Vi kvalitetssäkrar metadata, i SwePub ska detta bli hämtbart för VR, men också transparent och tillgängligt för alla, säger projektledaren Marja Haapalainen som berättar att gruppen för närvarande har dialog med 20 av landets lärosäten.

– Vi upplever intresset som mestadels positivt.

På vissa lärosäten är det forskarna själva som registrerar sin forskning, på andra sker det via biblioteken. Det kommer inte

heller i framtiden att spela någon roll vem som registrerar forskningspubliceringar, vad som däremot måste till är enhetlighet kring hur det görs.

ATT INFÖRANDET AV ett nytt sätt att registrera publicerad forskning tar tid och energi är självklart, men Marja Haapalainen tror inte att det kommer att behövas extra tillskott av resurser, lika med pengar, till exempelvis lärosätesbiblioteken.

– Det är en fråga om rutiner, snarare än om behov av stora extraresurser.

Bakgrunden till Fokusmodellen är alliansregeringens beslut att skrota det nu rådande system som bygger på att tjugoprocent av de direkta statliga anslagen fördelas i konkurrens, baserat på publiceringar, citeringar och i vilken mån lärosätets forskning lyckats attrahera externa medel. Enligt Fokusmodellen ska fördelningen i framtiden istället ske efter kollegial bedömning, alltså sakkunniggranskning, i form av nämnda internationella paneler.

Resursfördelning är utan tvivel ett laddat och ständigt omdiskuterat område. Komplikationerna finns i att även om konsensus råder om att det är kvalitet som ska premieras, så är det inte lika enkelt att enas om vad kvalitet är eller hur det ska mätas.

FÖRSÖKEN ATT TA fram det mest relevanta och samtidigt accepterade systemet har varit många. I en utredning som förre universitetskanslern Anders Flodström gjorde 2011 lyftes SwePub fram som användbar i ett framtida resurstilldelningssystem, en utredning som utbildningsdepartementet dock skickade i papperskorgen.

En annan som var tidigt ute med att se SwePubs potential i sammanhanget var KB:s Ulf Kronman, som nu ingår i SwePubAnalysgruppen.

Ännu en person ska anställas i gruppen som hittills bestått av fem personer. SwePubAnalys-projektet har också politiskt säkra löften på öronmärkt finansiering, så att SwePub-projektet inte kommer att belasta KB:s ordinarie budget.

Fokusmodellen är ännu inte formellt beslutad, efter "remissrunda" hos lärosäten och forskarvärlden i stort, ska ett färdigt förslag presenteras vid årsskiftet.

Men utvecklingen av SwePubAnalys står inte och faller med att det blir just Fokusmodellen som kommer att gälla. Enligt Marja Haapalainen kan SwePubAnalys anpassas och användas, oavsett hur politikererna beslutar att resurser till forskning ska fördelas.

MARIELOUISE SAMUELSSON

FAKTA

Benämningen Fokus på den nya modellen är en förkortning av "forskningskvalitetsutvärdering i Sverige" och utgår från en indelning i fem områden, naturvetenskap, teknik, medicin, samhällsvetenskap och humaniora. "Särskild hänsyn" ska också tas till tvärvetenskap. Bedömningarna ska bygga på vetenskaplig kvalitet, kvalitetsutvecklande faktorer och genomslag utanför akademien, det sistnämnda också benämnt som relevans för samhället.

www.demensbutiken.se

**Här hittar du
demensböcker,
demenshjälpmedel och
demenspresenter**

**Kvalitet och Kunskap
inom demensområdet**

NY KRÖNIKÖR

I **DET** här numret skriver bibliotekarien och författaren Maria Ehrenberg sin första krönika i Biblioteksbladet.

– Det händer mycket i omvärlden och därmed också inom biblioteksvärlden och vi har många frågor att behandla i nära framtid. Att skriva i Biblioteksbladet är det bästa sättet att nå ut till alla bibliotekari och bibliotekstyper och jag känner mig hedrad över att få uttrycka mina tankar av just den anledningen.

Maria Ehrenberg är en välkänd profil i biblioteksvärlden och sedan 2011 regionbibliotekarie för Region Halland. Dessutom är hon ordförande i Sveriges länsbibliotekaries förening (SLB) och i egenskap av regionbibliotekarie arrangerar för Halmstadskonferensen – Nordisk bibliotekskonferens.

Vad kommer du att skriva om?

– Mina krönikor kommer förstås att handla om litteratur och läsning. Men även bibliotekens demokratiska uppdrag ligger mig varmt om hjärtat. En självklar grundbult. Glömmer vi det har vi inte längre något existensberättigande.

Förra året kom Maria Ehrenberg ut med boken *Bland hondjävlar & bitterfittor: kvinnokamp i litteraturen*. Bland tidigare böcker kan nämnas *Romantik för vuxna flickor* (1999) och hennes avhandling i litteraturvetenskap *Eva Wigström och sagans förvandlingar* från 2003.

2006 fick hon motta Svenska Akademiens bibliotekariepris.

Till hennes intressen hör litteratur, särskilt brittisk kvinnolitteratur från 1700- och 1800-talet, trädgård, amatörastronomi och knyppling.

Läs Maria Ehrenbergs första krönika på sidan 54.

HENRIETTE ZORN

Vad ska vi göra med Reinfeldts bok? Fyra frågor till Nationalscens Jonathan Möller

Teatergruppen Nationalscens piratupplaga av *Det sovande folket*, Fredrik Reinfeldts politiska manifest från 1993, har gett biblioteken huvudbry. På Biblist har hörts röster både för och emot att ställa upp boken på hyllan. Nationalscens Jonathan Möller hoppas att biblioteken ska ställa frågan direkt till författaren.

Teatergruppen Nationalscen. Jonathan Möller längst bak i blå skjorta.

Hur har intresset varit?

– Det var nästan hundra bibliotek som beställde boken när vi erbjöd den. Då ställde vi två krav. Det ena var att den placeras ut på hyllan, det andra att de meddelar oss när den inte längre finns till utlån.

En del har dragit öronen åt sig. Vad tänker du om det?

– Vi tycker att de bibliotek som tvekar ska höra av sig till Fredrik Reinfeldt och ställa frågan till honom om de får låna ut den. Det svaret blir ju väldigt intressant. Om han vill hindra sin egen bok från att nå offentligheten.

Har ni fått någon reaktion från författaren?

– Ingen alls, tyvärr. Och det är synd. Vi har gjort det här mest för allmänintresset, men också för att vi vill tvinga fram en kommentar till det han skrivit. Och eftersom vare sig vi eller Reinfeldt säljer boken, så kan han inte stämma oss för ekonomisk skada. Det betyder att en stämning skulle handla om ärekränkning eller förtal. Men kan man

kränka eller förtala någon genom att sprida deras egna ord? Det vill vi gärna veta. Den enda utom Reinfeldt själv som skulle kunna driva processen är justitiekanslern och då skulle det betyda att det är av allmän vikt att man inte sprider statsministerns ord. Medge att det är ett intressant konstverk!

Vad hoppas ni på nu?

– Att fler bibliotek som inte läst mejlen under semestern får upp ögonen och ringer och beställer boken. Och att folkbildare, konstnärer och litteraturvänner tillsammans ser till att den boken blir utlånad. Den har funnits tillgänglig på nätet tidigare, men det är en stor symbolhandling att den står på hyllan i sin fysiska form.

ANNIKA PERSSON

I konstverket ingår också pjäsen "Det sovande folket", 2013, aktionen "Äkta moderaterna" på Sergels torg under valkampanjen inför EU-vallet våren 2014 och pjäsen "Stenen i handen på den starke" med premiär på teater Alma i Stockholm den 1 september 2014.

LÄSSTUND I TVÄTTSTUGAN

I **AUGUSTI** invigdes tvättstugebibliotek i två fristående tvättstugor som hör till fastigheten Ormen Långe i Masmo, Huddinge.

– Tanken är att sprida litteratur och lusten att läsa, det är en del av folkbibliotekets demokratiska uppdrag, säger Héléne Blomdahl, enhetschef för Vårby bibliotek och Barnkonstmuseet, som initierat projektet tillsammans med det kommunala fastighetsbolaget.

I biblioteken finns både barnböcker och vuxenböcker på lättläst svenska. Det finns även möjlighet att låna med sig böcker hem.

– Det här är ett spännande grepp. Vi placerar bibliotek i nya sammanhang och på ett nytt sätt tillsammans med lokala aktörer. Det ska bli roligt att se vad det ger, säger Nick Jones, bibliotekschef i Huddinge.

ÅSA EKSTRÖM

DIGIDEL FORTSÄTTER

I **HÖST** arrangerar Digidel med mottot att "alla ska våga, vilja och kunna ta del av internet" en nationell kampanjvecka med fokus på e-tjänsternas tillgänglighet. Under vecka 41 kommer biblioteksbesökare runt om i landet att kunna lära sig mer om e-legitimation, bank-id och andra e-tjänster.

Digidelkampanjen avslutades egentligen förra året men fortsätter i form av ett nätverk bestående av representanter från bland andra Kungliga biblioteket, Folkbildningsförbundet, Folkbildningsrådet, Svensk biblioteksforening, Sveriges länsbibliotekarier, Sambruk och SKL och med stöd av stiftelsen .SE.

BBL

MEDLARNAREDO ATT FÖRHANDLA

FÖRHANDLINGARNA OM biblioteksersättningen strandade i juni, så nu väntar medling mellan parterna vad gäller grundbeloppet för 2015. Regeringen företräds av tidigare ämnesrådet på Kulturdepartementet Jan Olof Andersson. Sveriges Författarförbund, Föreningen Svenska Tecknare och Svenska Fotografers Förbund har utsett Per Kågesson till medlare.

BBL

Bokbussar för B-kort och C-kort

FELLWINGS KAROSSERI
BILLESOLM Tel 042-75725

Box 87, 260 50 Billesholm. www.fellwings.se

BOKMÄSSAN: Pedagoger och bibliotekarier möts i monter D06:10.

Exempel på miniseminarier
Medie- och informationskunnighet, MIK i skolan

Torsdag 10:30-11:00 samt 13:30-14:00

Vetenskaplig publicering
Torsdag 15:30-16:00

Små barn och lärplattor
Lördag 11:30-12:00

Se fullständigt program över våra 16 miniseminarier: www.hb.se/bokmassan2014

HÖGSKOLAN I BORÅS

Att arbeta under beskjutning

I östra Ukrainakämpar biblioteken för att hålla öppet. Alternativt att hålla tjänsterna igång online. Bibliotekarien Iryna Drach skriver från Kiev om sina kollegors utmaningar.

IETT UKRAINA PRÄGLAT av våld, osäkerhet och instabilitet förhåller sig biblioteken inte passivt. Istället erbjuder de (där så är möjligt) viktiga nya tjänster åt dem som flytt den väpnade konflikten, liksom åt de sårade soldater som vårdas på sjukhusen.

Bibliotekarierna i Luhansk och Donetsk län har lyckats sköta sina arbeten, arrangera kulturella och pedagogiska evenemang och stå till tjänst så länge det över huvud taget varit fysiskt möjligt. Men situationen i östra Ukraina har ändå påverkat bibliotekens funktion.

Till exempel kom en grupp separatister (eller gardister som de kallar sig) till Luhansks länsbibliotek för ungdomslitteratur den 13 juli och beordrade alla bibliotekarier att gå hem. Efter ett tag hördes skottlossning och marken utanför biblioteket fylldes av döda. Den dagen var det många över hela staden som föll offer.

Luhansks regionala forskningsbibliotek träffades av en granat den 22 juli, under bombardemanget av Luhansk. Som tur var hade man stängt för dagen och ingen kom till skada.

Redan i juli hade Luhansks befolkning nästan halverats. Det finns nu inte längre elektricitet, gas, vatten, internet eller mobiltelefoni i staden. Situationen förvärras av att livsmedelsförråden börjar sina. Cirka 250 000 invånare har flyttat till andra städer. Situationen i Donetsk län är liknande.

En del bibliotekarier har börjat arbeta på annat håll i Ukraina. I Kiev tar bibliotekariekollektivet och det ukrainska bibliotekarieförbundet emot kollegor från andra delar av landet och ordnar med olika lösningar för dem. Det finns vidareutbildningsprogram, speciellt för yngre bibliotekarier, så att de kan utveckla sig i sin yrkesroll och förbereda för hur biblioteksarbetet i

Luhansks regionala forskningsbibliotek efter beskjutning.

Luhansk och Donetsk ska återupptas när ohyggligheterna har upphört.

I separatisternas fästen i östra Ukraina utgör de bibliotek som fortfarande har elektricitet samlingspunkter. Här kan de som inte har evakuerats kommunicera på Skype med släktingar, scanna och skicka dokument såsom identitetshandlingar till dem som har flytt och samla information om situationen utanför staden. Bara biblioteket i Kramatorsk betjänar över sextio internflyktingar varje dag. Flera bibliotek i Donetsk-området har gjort om sina källarmagasin till skyddsrum.

Samtidigt är biblioteken i grannlänerna (Dnipropetrovsk, Charkiv, Zaporizjzja med

flera) öppna som vanligt. Även utanför konfliktområdet spelar biblioteken en avgörande roll för att mildra det sociala sönderfall som har orsakats av krisen. Dnipropetrovsksk ungdomslänsbibliotek har i samarbete med sin länsadministration, det lokala centret för flyktinghjälp, byggt upp ett informationscentrum för internflyktingar. Biblioteket ordnar med informationsbroschyrer för att hjälpa de evakuerade att hitta boende, sjukvård och socialhjälp i lokalsamhället. Biblioteksbesökarna kan även söka efter jobb på internet och andra akuta resurser medan deras barn tas om hand i bibliotekets lekrum.

I samarbete med det lokala militärsjukhuset tillhandahåller biblioteket böcker och information åt sårade soldater genom besökande bibliotekarier. Två gånger i veckan kommer de. De soldater som inte är sängbundna har också möjlighet att besöka biblioteket för specialvisningar av ukrainsk film som gjorts tillgänglig i samarbete med Dnipropetrovsksk kulturhus och av Ukrainas filmfotografförbunds lokalavdelning.

Men Luhansks och Donetsksk bibliotek har inte gett upp och slutat fungera helt. De fortsätter med sina tjänster online i sociala nätverk. Trots det pågående våldet, nyckfull elektricitet, sinande tillgång till vatten och mat och växande ekonomiskt tryck, visar Ukrainas offentliga bibliotek att de är situationen vuxna. Under de närmaste åren kommer de att fortsätta att spela en viktig roll i återuppbyggande och läkandet av sina samhällen i hela Ukraina.

IRYNA DRACH,

chef för den utländska avdelningen i Ternopilsk regionbibliotek för barn och ungdomar.

Översättning: Peter Samuelsson

SVERIGES NYA DAGS- TIDNING

MÅNDAG TILL FREDAG **DAGENS ETC**
LÖRDAG **HELGTIDNINGEN ETC**

Skicka in talongen eller beställ direkt via www.etc.se/prenumerera

☐ Ja, vi vill beställa antalst prenumerationer på
Dagstidningen ETC för 199 kr/mån.

☐ Ja, vi vill beställa antalst prenumerationer på
Helgtidningen ETC för 46 kr/mån.

DAGSTIDNINGEN ETC

☐ Vi väljer faktura / ☐ Helår ☐ Halvår

HELGTIDNINGEN ETC

☐ Vi väljer faktura / ☐ Helår ☐ Halvår

BESTÄLLARE

LEV. ADDRESS

POSTADDRESS

TELEFON

MEJL

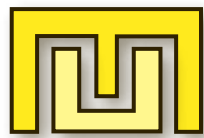
ETC
BETALAR
PORTOT

ETC

Svarspost
110 216 400
110 04 Stockholm

BIBLIOTEKSBLADET

Välkommen till vår monter

mikromarc

Mikromarc 3 – smart, smidigt, prisvärt!

I montern demonstrerar vi:

Öppet bibliotek - för bibliotek som vill ha öppet mer

Mikromarc 3 - i surfplattan

CS Library
OPEN LIBRARY SOLUTIONS

Den moderna bibliotekswebben

Responsiv design - fungerar utmärkt i mobilen

Eboksintegration - inga extra kostnader

Enkelt att använda - spara resurser och pengar

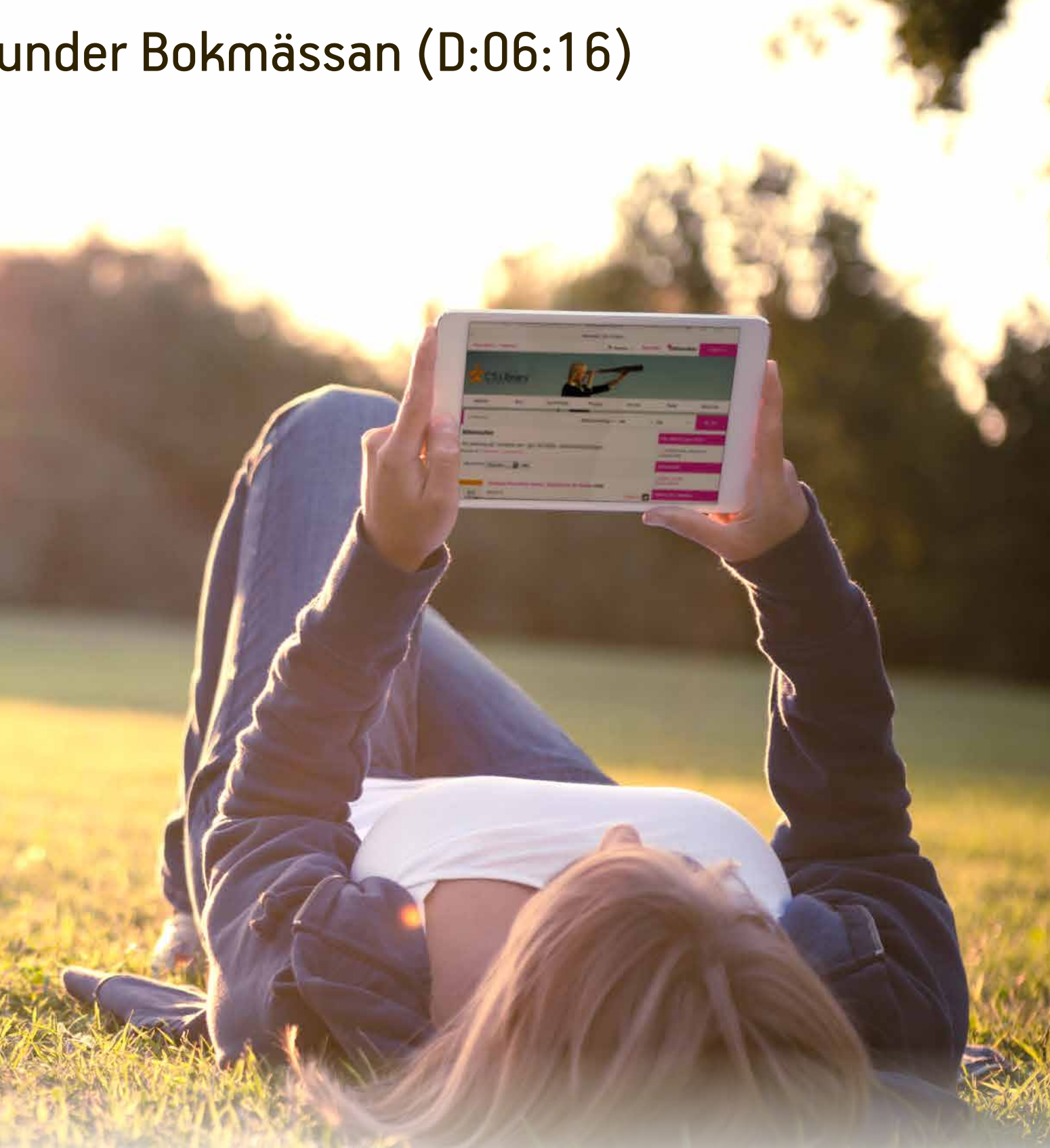
**Välkomna på
montermingel**
torsdag 18.00-19.30

Tr*ffpunkt Mikromarc

- två nordiska användardagar
fyllda med utbildningar och
intressanta föreläsningar om bland
annat Mikromarc, läsfrämjande,
bokförmedling och elektroniska medier.

Hoppas vi ses 13-14 november i Göteborg

under Bokmässan (D:06:16)

Bibliotekscentrum

www.bibliotekscentrum.se

**OPEN LIBRARY
SOLUTIONS**

www.openlibrarysolutions.se

Koncernen där Bibliotekscentrum och Open Library Solutions ingår har över 50 anställda och en omsättning på över 50 miljoner kronor.
Vi återfinns i Sverige, Norge, Finland och England.

Olika välkomna!

*Bara femton bibliotek har
en strategi för HBTQ*

TEXT: **ANNIKA HAMRUD**

Allt fler folkbibliotek vill HBT-certifiera sin verksamhet eller har tagit fram egna strategier för att inkludera alla besökare. Men Biblioteksbladets enkätundersökning visar att de är i klar minoritet. Bara 15 av Sveriges kommuner uppger att biblioteket har en HBTQ-strategi. 200 har det inte.

BIBLIOTEKSBLADET SKICKADE I början av sommaren ut en enkät till alla Sveriges 290 kommuner med tre frågor.

1. Har ni en strategi kring HBTQ-frågor? Vilka områden omfattar den, t ex utbildning, bestånd, program?
2. Har ni upprättade listor på böcker att rekommendera som har tema HBTQ?
3. Är HBTQ något som ni har berört i programverksamhet, barnverksamhet eller skyltning under de senaste två åren? Berätta i så fall hur.

Svaren visar att minst 200 av Sveriges folkbibliotek saknar en strategi för HBTQ-frågor. Det motsvarar 92 procent av dem som svarat på enkäten. Av dessa hänvisar flera dock till kommunala likabehandlingsplaner eller liknande kommunala satsningar.

Bland de 15 som svarat att de har en strategi finns olika höga ambitionsnivåer. Sex bibliotek har gått eller tänker genomgå RFSL:s HBT-certifiering. Ett av dem är Sollentuna, där Biblioteksbladet följt upp med ett besök för att få veta mer om hur det går till och vad det fått för resultat för personal och användare.

I Kils kommun har man antagit en mindre omfattande strategi som innebär att biblioteket köper det mesta

Fakta

1. Har ni en strategi kring HBTQ-frågor? Vilka områden omfattar den, t ex utbildning, bestånd, program?

15 ja (7%)

200 nej (88%)

11 hänvisar till den kommunala likabehandlingsplanen eller liknande (5%)

2. Har ni upprättade listor på böcker att rekommendera som har tema HBTQ?

53 ja (24%)

147 nej (65%)

24 hänvisar till listor från Btj eller bibliografier (11%)

2 ej svar (1%)

3. Är HBTQ något som ni har berört i programverksamhet, barnverksamhet eller skyltning under de senaste två åren? Berätta i så fall hur.

105 ja (47%)

115 nej (51%)

3 ej svar (1%)

226 stycken, eller 78 % av de tillfrågade biblioteken, har svarat på enkäten. (Från Nacka kommun har vi inte kunnat få ett övergripande svar, eftersom biblioteken är fristående. Där har vi därför valt att be ett av biblioteken svara.)

som utges på HBTQ-området, eftersom "det är aktuella frågor som vi inte har så stort bestånd av sen tidigare". Man har också beslutat att personalen ska delta i de utbildningar som ges om HBTQ-frågor.

En del bibliotek svarar att de visserligen inte har en särskild strategi, men att intresset är stort för att utveckla bemötandet på biblioteket. Det är flera som berättar om normkritiskt arbete och mångfald i ett bredare perspektiv. Några väljer att låta HBTQ-frågorna ta plats i sina nya biblioteksplaner, bland andra Ljungby och Norsjö.

Sjuttiosju av de svarande kommunerna använder någon typ av lista för att kunna rekommendera litteratur. I flera fall utifrån bibliografier, som till exempel Sebastian Lönnlövs bok *HBTQ – Böcker bortom normen*. Men så många som 147 svarar att de inte har några listor alls.

När det gäller program och skyltning som berör HBTQ-frågor så ökar antalet ja-svar i enkäten. Ungefär hälften av biblioteken säger sig ha genomfört sådana.

Prideveckan drar med sig biblioteksaktiviteter i hela landet och många bibliotek passar på att skylta med HBTQ-litteratur eller att bjuda in författare och andra föredragshållare på temat. I enkätsvaren berättar flera att de också behållit en "regnbågshylla" efteråt.

Linköping hade under Regnbågsveckan 2013 till exempel två programpunkter: ett med författaren Hans Olsson från RFSU och författaren Malinda Flodman från RFSL. Och en punkt om boken *Männen med den rosa triangeln* med Johan Hilton.

Luleå har varit med på Pride med en bokbuss. I bus-sen har man haft quiz och knapptillverkning, delad ut foldrar om litteratur och haft normbrytande sagostunder. Personalen har sedan gått med i paraden.

Det finns också en rad exempel på kommunala samarbeten. I Huddinge har biblioteken samarbetat med den HBT-certifierade familjecentralen i Skogås. I Katrineholm visade biblioteket föreställningen "Adam 20 – med rätt att glittra" som ingick i en konferens om normer, utsatthet och unga HBTQ-personer, som blivit till via kollegerna på ungdomskulturhuset Perrongen.

NORMKRITISKT TÄNKANDE

Att vara normkritisk innebär att man i stället för att studera det som avvisar tittar på det som anses vara normen för att se hur normen utesluter och pekar ut. Normkritik sammanfaller ibland med queerteori och handlar ofta om hur heteronormativiteten fungerar. Normkritisk kan man dock vara även kring andra normer än dem som gäller kön och sexualitet.

HBTQ

Begreppet HBT började användas i Sverige för omkring 15 år sedan och är en översättning av den engelska förkortningen LGBT – lesbian, gay, bisexual and transgender. HBT-begreppet kom samtidigt som RFSL beslutade att inkludera transpersoner i verksamheten. Transpersoner var vid införandet ett nytt begrepp som skulle fungera som ett paraplybegrepp för olika transidentiteter som transsexuella och transvestiter, men även personer med andra könsuttryck än normen föreskriver. Med tiden har transperson utvecklat alltmer till ett eget begrepp.

På senare tid har Q lagts till. Q står för queer och används av personer som inte känner sig hemma i någon av de andra tre kategorierna. Queer kan exempelvis vara att inte ha en binär syn på kön. För andra kan det handla om att bli kär i och ha relationer med flera personer samtidigt, eller att vara asexuell.

Ibland förekommer ytterligare bokstäver. I står exempelvis för intersexuell, en person som föds med oklar könsidentitet.

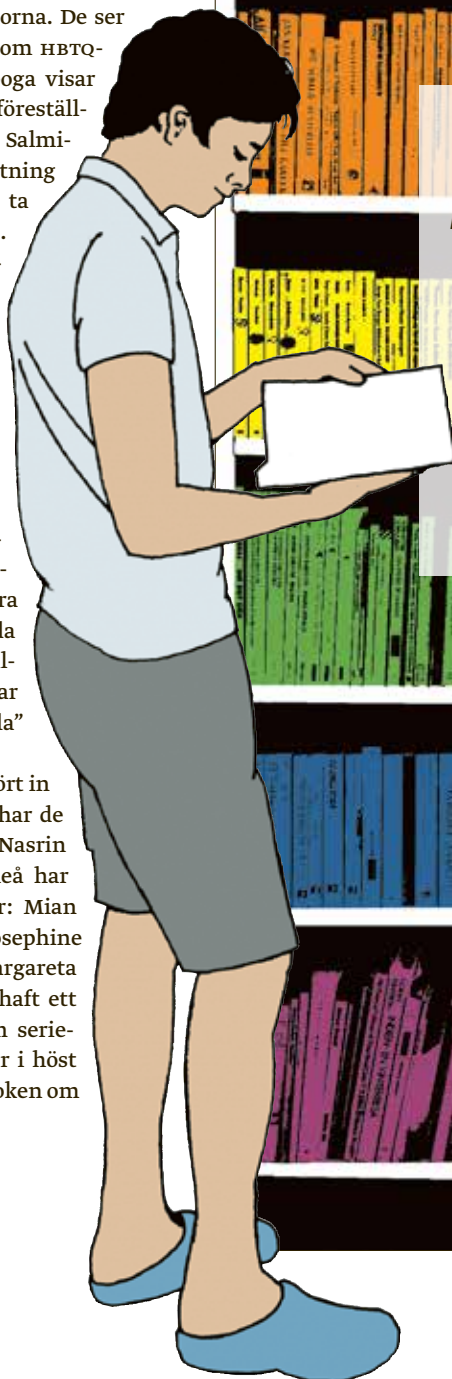
Gislaved rapporterar att hela kulturförvaltningen under 2014 arbetat med temat "Konsten att påverka" och upplever att det väckt många frågor om värderingar och normer.

SVAREN I ENKÄTEN visar att det går att göra mycket i det lilla. Och att "den dagliga verksamheten" inte behöver vara normerande, utan lika gärna kan vara normkritisk. Därför bjuder vi på en rad exempel:

Biblioteket i Lekeberg har beställt material från RFSL som de presenterar vid D och V-hyllorna. De ser också till att sätta upp information om HBTQ-arrangemang på anslagstavlan. Arboga visar liksom många andra bibliotek i höst föreställningen "Ställ dig i kön" med Annelie Salmi-nen och Tina Wilhelmsson. I anslutning kommer de att erbjuda boktips och ta fram en hylla med angelägna boktips.

Borås bibliotek har haft ett normkritiskt "bokprat" tillsammans med RFSL. Botkyrka arbetar mycket med normkritik i ett interkulturellt perspektiv och i samband med IDAHO-dagen (International day against homophobia and transphobia) 17 maj har de haft en utställning. De har även haft ett forskningsprojekt kring genuspedagogik i sagostunder. Lycksele har kontakt med författarna till boken Queering Sapmi för att engagera dem under hösten. De ska också bjuda in Teater Tropos för deras föreställning "Vem kan du älska?". Tidigare har de visat enmansföreställningen "Laila" med Saga Eserstam.

Marks kommun har på olika sätt fört in HBTQ i verksamheten. Bland annat har de visat filmen "Regnbågens sång" av Nasrin Pakho i närvaro av regissören. Umeå har haft fler författar- och filmarrangemang: Mian Lodalen, Elisabeth Ohlson Wallin, Josephine Tengblad, Pia-Kristina Garde och Margareta Ekström har varit där. Värmdö har haft ett program med Patrik Schylström om seriealbumet *Bröd och vin* och Älmhult får i höst besök av Ester Roxberg som skrivit boken om sin pappa Ann-Christine. ■

"Prideveckan drar med sig biblioteksaktiviteter i hela landet och många bibliotek passar på att skylta med hbtq-litteratur eller att bjuda in författare och andra föredragshållare på temat. I enkätsvaren berättar flera att de också behållit en 'regnbågshylla' efteråt."

Här får alla plats

I Sollentuna kommun finns några av de få bibliotek i landet som har blivit HBT-certifierade efter utbildning av RFSL.

– Utbildningen var snävt inriktad på HBTQ-personer, men våra diskussioner efteråt blev bredare, berättar processchefen Catharina Ek.

AV ANNIKA HAMRUD

Från vänster: Susanna Ohlström, bibliotekschef, Magnus Ramstrand, ordförande i kultur- och fritidsnämnden, Catharina Ek, processchef och Mian Lodalen, författare.

NÄR MAN KOMMER in på Sollentuna bibliotek, som ligger på torget vid ett stort modernt köpcentrum, är det första man ser regnbågsflaggorna som hänger som girlanger ovanför hyllorna med "personalens boktips" och "böcker med ljud". Tittar man åt ett annat håll hänger en stor regnbågsflagga i taket och vid nybokshyllan finns en särskild hylla för ny HBTQ-litteratur, också den markerad med regnbågssymbolen.

Girlangerna finns kvar efter den ceremoni som hölls här i maj för att högtidlighålla certifieringen.

– Vi hade ett stort spektakel här, berättar Catharina Ek och bibliotekarien Sofia Hemström.

– Författarna Mian Lodalen och Mats Strandberg höll ett samtal om HBTQ-litteratur, Magnus Ramstrand, ordföranden i kultur- och fritidsnämnden, höll tal och Junibackens teater spelade sedan upp "Prinsessor tar semester".

– Det var proppfullt med barn här, säger Sofia Hemström. Barnen fick bananer och vi anställda – 27 personer från fyra bibliotek – fick gå fram en och en och få vårt certifikat.

Initiativet till att genomgå HBT-certifieringen kom från den tidigare bibliotekschefen som hade ett stort intresse för genusfrågor. Catharina Ek fick i uppdrag att utreda frågan och att få personalen med sig. Hon höll tre möten med personalen som var mycket positiva och nyfikna.

– Det ligger i folkbibliotekens uppdrag att vara en plats för alla samhällsgrupper, menar Catharina Ek. Och personalen här tar det ansvar som yrket innebär på stort allvar.

FOTO: PETER SVÄRDH

Men för att prioriterade grupper ska inkluderas på ett tydligare sätt, menar Catharina Ek, så måste man ha en maktanalys. Man måste se vad som fattas för att tillgängliggöra.

– Vi ska verka för att alla minoritetsgrupper ska kunna ta del av biblioteksrummet, för att lyckas med det måste vi studera hur normer reproduceras och rikta blicken mot oss själva för att bryta dem.

Catharina Ek tog kontakt med RFSL och bestämde sig för att köpa hela det paket som de erbjuder. En plan gjordes för utbildningstillfällen och en arbetsgrupp tillsattes på biblioteket.

– Vi är mycket nöjda med samarbetet. Utbildningen var flexibel och skräddarsydd för att passa just oss.

Hon berättar att en stor del av utbildningen var konkret och att de fick lära sig mer om begrepp som intersektionalitet eller transidentitet. Men att det också handlade om sexualupplysning och om normkritiskt läsande.

– Vi blev hårt drillade, säger Catharina Ek. De lärde oss att vi som personal inte ska förutsätta att alla är lika. Vi har ofta lärt oss att det är fint med likabehandling, men det innebär ju underförstått att man också utgår från att alla är lika.

Sofia Hemström tycker att det var väldigt värdefullt att få påpekat för sig att till exempel en transperson inte är något könspolitiskt uppslagsverk. Är man okunnig så finns det andra sätt att lära sig än att transpersonerna själva alltid ska vara de som måste undervisa och svara på frågor om sina liv. Detsamma gäller generellt, menar Sofia. Man behöver inte heller alltid fråga barn om hur deras familj ser ut eller slentrianmässigt

.....

"De lärde oss att vi som personal inte ska förutsätta att alla är lika. Vi har ofta lärt oss att det är fint med likabehandling, men det innebär ju underförstått att man också utgår från att alla är lika."

.....

poängtera kön hela tiden genom att ropa: "hörni tjejer" eller "hallå där grabbar".

– Vi fick mycket historia av RFSL och när man kan mer om begrepp, rättigheter och kamp så får man självförtroende och blir inte rädd för att svara på besökarnas frågor. Ett normkritiskt tänkande innebär också att man får möta sina egna fördomar.

På Sollentuna bibliotek står HBTQ-litteraturen bredvid genuslitteraturen. Personalen har också satt ihop listor med litteratur att rekommendera. Sofia Hemström, som är barnboksbibliotekarie, menar att utbudet av bilderböcker om hur olika familjer kan se ut – för de allra minsta – har växt, men att kvaliteten ofta brister. Hon saknar också böcker för åldrarna 5–9 år.

Suzann Larsdotter från RFSL höll i litteraturdelen av utbildningen. Hon berättar att det var en mycket intresserad grupp. Vid träffen diskuterade de hur materialet ska synliggöras för låntagarna, om det är rätt att ha litteraturen på särskilda ställen och om det då pekar ut den som något annorlunda. Om att gränsen mellan att synliggöra och att ytterligare förstärka dikotomin mellan normen och det avvikande kan vara härfin, samtidigt som det som bryter mot normen alltid riskerar att osynliggöras.

Catharina Ek berättar att de diskuterat detta mycket i gruppen och det finns olika åsikter om hur detta ska lösas.

– Jag menar att man måste ta risken att peka ut för att inte osynliggöra. Men jag ser det som ett första steg. I framtiden hoppas jag att man inte ska behöva peka ut längre, att böckerna ska finnas bland övrig litteratur. Men redan nu måste man vara försiktig.

Sollentuna har löst det så att man pekar ut HBTQ-böcker för vuxna, men inte för barn. Och man pekar inte ut skönlitteratur med HBTQ-tema. Däremot finns listor med skönlitteratur.

Suzann Larsdotter från RFSL hade också ett annat budskap. Hon är utbildad sexolog och talade om Vndhyllan.

– Det var särskilt roligt att få en så stark respons på detta från ett bibliotek. Sexhandböckerna får ofta samsas med mindre upplyftande ämnen som trafficking, incest och misshandel. Många gånger är också utbudet klen.

– Är det inte trist att sexhandböckerna står undan-gömda? undrar Suzann Larsdotter. Bibliotekarierna borde kunna hjälpa till, utan att skämmas, på samma vis som de kan rekommendera böcker om trädgård eller väggmålning. ■

FOTO: ANNA MARIA LUNDBLAD

– Det ligger i folkbibliotekens uppdrag att vara en plats för alla samhällsgrupper, menar Catharina Ek.

Vill du lära dig mer?

Här hittar du föreläsare, konsulter och boktips

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER ÖVER HELA VÄRLDEN. FYRA GÅNGER OM ÅRET.

Helårspren/4 nr 160 kr
Provex ap@amnesty.se
amnestypress.se

AMNESTY
INTERNATIONAL

Alkohol & Narkotika

Populärvetenskaplig tidskrift
med nyheter, repotage, debatt
och forskning

an

Beställ prenumeration på
www.can.se eller 08-799 62 17

HBT-CERTIFIERING

RFSL – Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoner och queera personer – kan HBT-certifiera en arbetsplats. Det handlar om en längre utbildning som är skraddarsydd för arbetsplatsen. Fyra utbildningsdagar hålls, en heldag och tre halvdagar, spritt under en period på åtta månader. Mellan dessa tillfällen ska medarbetarna arbeta med genomförandet på arbetsplatsen. För ett bibliotek handlar det förstas om att arrangera böcker och information, att gå igenom söksystemen och informationsmaterial. Men en stor del av utbildningen handlar om att personalen själva ska få en förståelse för HBTQ-personers behov, lära sig att tänka normkritiskt och fundera på sitt eget förhållningssätt.

– Vi ställer höga krav, berättar projektledaren Carlos Diaz, på RFSL. Alla som har gått igenom utbildningen har inte blivit godkända.

Certifieringen gäller i tre år, därefter måste man uppdateras. På de flesta arbetsplatser sker en viss personalomsättning varför det är viktigt att kontrollera om kunskapen finns kvar.

De som sköter HBT-certifieringen kommer från RFSL:s förbunds kontor i Stockholm. De är vana utbildare och har detta som yrke. Certifieringen kostar omkring 120 000 kronor.

På de lokala RFSL-föreningarna runt om i landet finns ofta utbildare. Många lokalavdelningar har skolinformatörer och på många ställen finns en kurator eller verksamhetsansvarig anställd. Det kan också finnas andra organisationer som kan hålla föreläsningar, till exempel finns det Diskrimineringsbyråer i flera städer, exempelvis finns Rättighetscentrum Norrbotten i Luleå.

ÄVEN RFSU:S lokalavdelningar har stor kompetens. För transfrågor och interseksfrågor finns organisationerna KIM, FPES och INIS. Det finns en förening för döva HBT-personer som heter Regnbågen och en förening för funktionshindrade HBTQ-personer som heter ФНО-ВИТ. Den kristna föreningen för HBTQ-personer heter ЕКНО och studentorganisationen SFQ. Det finns dessutom ett stort antal yrkesföreningar och alla politiska partier har HBTQ-organisationer.

Om man vill sätta ihop sitt eget program

eller utbildning finns också forskare som kan tala om HBTQ-frågor. Även fristående konsulter finns som har specialiserat sig på att hålla föredrag om HBTQ och om mångfaldsfrågor. Rådgivningen Skåne i Helsingborg är till exempel en organisation som delvis är fristående från RFSL.

HBT-DIPLOMERING

Adlongruppen är ett samarbete mellan landstingen i Blekinge, Kalmar, Örebro, Östergötland, Kronoberg, Jönköping, Södermanland och Region Halland. Adlon ordnar en "HBT-diplomering" som är ett utbildningsprogram för grundläggande HBT-kompetens för att förbättra bemötandet och arbetsmiljön för HBT-personer. Konceptet är utvecklat av Västra Götalandsregionen. Främst är utbildningen anpassad till verksamheter som möter patienter och elevvård. Under HBT-utbildningen träffas man två gånger och efter 6–12 månader genomförs en uppföljning. För att bli diplomerad krävs att personalen närvarar till 95 procent.

HBT-diplomeringen är betydligt billigare än HBT-certifieringen – 21 500 kronor. Då är inte utbildningen anpassad till bibliotek.

ANDRA UTBILDARE:

Emil Åkerö har företaget Kupp produktion i Linköping. Han föreläser mycket för museer om HBTQ-frågor. Han ger grundläggande kunskaper om och diskuterar normkritik och metoder för hur visioner ska förverkligas.

Sofia B Karlsson och Noa Elstad driver Perspektivbyrån som har utbildningar om HBTQ, om mångfald och normkritik med ett intersektionellt fokus. Perspektivbyrån har Stockholm som bas.

Johanna Lundin och Anna Karlsson driver re:vamp som arbetar med alla former av mångfald och har ett intersektionellt perspektiv. Johanna Lundin har föreläst på Pride i Stockholm och Västerås, där företaget har sin bas.

Frida Ohlsson Sandahl är HBTQ-konsult. Hon har sin bas i Jönköping och arbetar med normkritik, interseksionalitet, HBTQ, bemötande och värderingar.

Experternas HBTQ-favoriter

Edmund White: *En pojkes egen historia*

Inledningen på fyra självbiografiska böcker från en tid när homosexualitet var skamligt och något man försökte bota i hela Västvärlden till frigörelsen, aidskrisen och fram tills i dag. Med ett språk som man bara vill stryka under och citera.

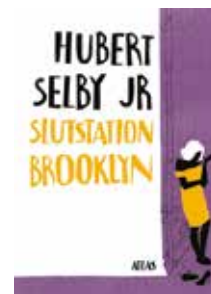

STEFAN INGVARSSON

Kulturskribent och konstnärlig ledare för Stockholm Literature | Moderna Museet

Hubert Selby Jr: *Slutstation Brooklyn*

En helvetesvandring i en tid då vi ännu inte hade klistrat på oss varken H, B, T eller Q-etiketter men likväl existerade och gjorde anspråk på subjektskap i samhället.

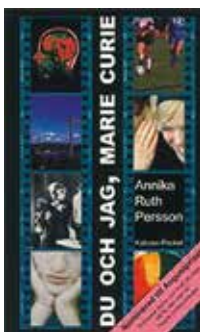

JOHAN HILTON

Förlagschef Bokförlaget Atlas, författare till *No tears for queers*

Annika Ruth Persson: *Du och jag, Marie Curie*

Utvecklingen har gått fort de senaste åren och ungdomsböcker om hur det är att komma ut som HBTQ-person som har skrivits för 10–20 år sedan riskerar därför att kännas gamla. Men känslorna är ändå desamma och när Annika Ruth Persson skrev sin debutbok 2003 hittade hon det perfekta tonläget för en ungdomsbok om lesbisk kärlek. Jenny lever ett vanligt tonårsliv i Göteborg med fotbollen som största intresse och det är i fotbollslaget som föremålet för hennes åtrå finns, Filippa, den bästa målgöraren Jenny sett. *Du och jag, Marie Curie* utspelar sig 1986. Palme mördas. Och Jonas Gardell intervjuas av Lars Ulvenstam i teve. Föräldrarna kommenterar att han nog är lite äcklig.

ANNIKA HAMRUD

Frilansjournalist, författare till *Queerkids – och deras föräldrar*

Angela Carter: *Evas Bok*

Tjugo år innan Butler och gänget börjar formulera queerteori, gestaltar Carter den i sin kultbok om den nya Eva. Det är våldsamt, köttigt och fartfyllt klätt i en svindlande stilistik.

Engelsmannen Evelyn åker till New York och möts av ett USA i brutalt sönderfall. Barnens korståg slåss mot rebellkvinnor som slåss sida vid sida med svarta revolutionärer.

Han flyr staden och möter under sin road trip både undergången och det nya livet. En bok som lever i dig resten av livet.

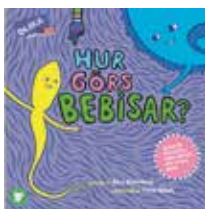

ULRIKA JOHNSEN

Kommunikatör, fd förläggare och grundare av Normal förlag

Cory Silverberg: *Hur görs bebisar*

Alla inkluderas och boken kan bli mycket personlig om en förälder eller nära person läser för barnet eller så allmängiltig att alla barn inkluderas på exempelvis dagis. Boken får fem befruktade ägg av fem möjliga.

SUZANNE LARSDOTTER

Sexolog och utbildare på RFSL

TVÅ BRA BIBLIOGRAFIER

Sebastian Lönnlöf: *HBTQ – böcker bortom normen*

<http://www.btj.se/default.aspx?search=849327&startat=o&sortOrder=Asc&sortBy=Author&media=Allt&fetchh=25&lang=False&avail=True&robots=True>

Dodo Parikas: *HBT speglar i litteraturen*

<http://www.btj.se/default.aspx?search=dodo%20parikas%20hbt&startat=o&sortOrder=Asc&sortBy=Author&media=Allt&fetch=25&lang=True&avail=False&robots=False>

TEMA
tidskrifter

Tidningsoas eller stasiarkiv?

Säljgurun testar tidskriftshyllan

TEXT: **PONTUS
DAHLMAN**

BILD: **CAROLINE TIBELL**

Biblioteksbladets Pontus Dahlman följde med Tidsams vd till folkbibliotekets tidskriftsavdelningar. Placering och exponering fick godkänt. Men inte utbudet.

Tidskriftsavdelningen på Stockholms stadsbibliotek rymmer 700–800 prenumarerade titlar.

DET ÄR EN helt vanlig tisdag på Stockholms stadsbibliotek men för Daniel Andersson är det andäktig premiär. Tidskrifter och föröfriskt glansiga magasin är hela hans vardag, men han har aldrig inträtt i helgedomen på Oden-gatan 59: det stora Tidnings- och tidskriftsbiblioteket, placerat i ett enskilt annex.

Som vd på tidskriftsleverantören Tidsam ansvarar han för distributionen av 400 titlar till landets livs-medelsbutiker, och andra ställen där det är meningen att de ska sälja stort genom att synas på bästa sätt. Års-omsättning: runt 1,7 miljarder kronor.

Vilka tips kan denna helkommersiella hyllexpone-ringsexpert ge för att få snurr på tidskriftspresentationen på ett folkbibliotek? Vilket betyg kommer han att sätta på hyllorna vi möter?

På trappavsatsen ner till tidskriftssalen blir han först förvirrad. En väldig krukväxt står i vägen för sikten av hyllorna där nere, och allt man ser på denna höjd är raderna av anonyma arkivboxar längs väggarna i den takhöga lokalen.

– Här tänker jag arkiv och inte tidskrifter.

Han tar stegen ner till "golvet" där raderna med pre-numererade tidskrifter breder ut sig och slinker in i "motorhyllan". Nöjd över att det här biblioteket, precis som butikerna han svarar för, har "varugrupsordnat", det vill säga ämnessorterat tidskrifterna.

– Men varför står det Qgb framför Fiske, här på hyll-gaveln?

Det är ju en klassifikationskod...

– Den känner väl knappast folk till? Bättre att bara köra siffror som hänvisar till rätt hyllplats.

Själva hylldesignen, med de sidledes ordnade facken, där ryggen och en del av omslaget är synligt, får annars

godkänt. Titelnas namn på en liten skylt inunder ger han orienteringsplus. Belysningen, med mörkgråa kåpor i plåt, som sitter över hyllorna, är "funktionell men ful".

– Belysning är väldigt viktigt när man ska exponera tidskrifter, och det finns effektivare och miljövänligare lampor än de här.

Och beståndet? När tidskriftsbibliotekets Karin Eke-by berättar att de efter budgetnerdragningar nu har 700–800 prenumererade titlar, säger Daniel Andersson framt:

– Otroligt fattigt! En tidningsbutik kan ha över två-tusen titlar, hur många borde då inte huvudbiblioteket i huvudstaden ha?

Att tidskrifterna står i bokstavsordning inom ämnet funkar fint på bibliotek, menar han. I butik är det istäl-let "titlar som säljer bäst som får synas mest": hamna i rätt "ta-höjd" i hyllan, kanske rent av i "kassalinjen" där varorna lassas upp.

– I vår bransch talar vi också om signalprodukter, man lyfter fram en titel som "Allt om mat, som ska sig-nalera "Här är ditt favoritområde, plocka på dig flera".

Ungefär samma trick kör Karin Ekeby, när hon väljer ut titlarna som får synas solo i enskilda plexiglasställ.

– Jag brukar lyfta fram någon jag tycker har fint om-slag, eller pusha för någon som kanske är fulare, men är bra till innehållet.

Vi blickar ut en stund över salen. En äldre herre kom-mer fram och frågar: "Var finns Kvällsstunden", Karin Ekeby lotsar fram honom och berättar att den typiske besökaren antingen tar sikte direkt på favorithyllan, eller halar fram en läslista från någon universitetskurs.

Hur utöka läsekretsens? På senare tid har persona-len skapat ett slags vintagehörna – här finns ju som Daniel Andersson påpekar "en otrolig arkivskatt" – där de radat upp inbundna band av gamla modetidningar, ►►

och andra bildspäckade titlar som analognostalgiska hipsterbesökare gärna frossar i. Och det slår mig återigen, detta att biblioteken snarare borde lyfta fram sin traditionella "boklighet" och sitt pappersprassel, än att ängsligt försöka medietävla med dagens digitala larm.

Men för att verkligen få fart på tidskriftsläsandet, och besöksantalet, verkar de båda överens om vad som måste ske: Det måste synas att det är en tidskriftsoas och inte ett "Stasiarkiv" man hamnat på, och det ska vara lätt för ögat att liksom surfa genom utbudet. Och då gäller "framsidan framåt".

– Det är klart att man lockar otroligt mycket mera till läsning av många titlar, om hela framsidorna med dess rubriker är synliga, istället för halvdolda som här, säger Daniel Andersson.

Men hur göra det, utan att av utrymmesskäl behöva begränsa antalet titlar, och sparade nummer? Han kommer genast med en lösning: på samma hyllutrymme, men med ett system där senaste numret vilar helsynligt lutande på ett lock, till en låda som i sin tur rymmer de sparade numren, skulle saken vara biff.

– Men sådant här handlar om pengar och budget... säger Karin Ekeby.

– Det finns billiga, prefabricerade hyllor. Tänk dig sjuhundra exponerade framsidor, det här rummet skulle se helt annorlunda ut, svarar Daniel Andersson.

Bibliotekarien Karin Ekeby väljer vilka tidskrifter som frontas.

Men nu tickar vd:ns klocka och vi måste skynda vidare med bil för en jämförelse med Skarpnäcks filialbiblioteket, och jag bävar lite för besöket; jag bor i närheten och vet att utbudet är mildt sagt påvert, gentemot Odengatans tidskrifts-Goliat.

Förbluffande nog skiner Daniel Andersson upp så fort vi kommit innanför dörren.

– Tidskrifterna är helt perfekt placerade! Man ser hyllan direkt när man kommer in i biblioteket, och man passerar den på vägen ut!

Nästan samma förnämliga hyllplacering som i butikernas "kassalinje", med andra ord.

– Också själva exponeringen i plexiglasfacken är utmärkt, man ser tydligt vilken titel det är. Att belysningen funkade är nog bara en lyckträff, det råkar liksom hänga ett lysrör här. Och sortimentet är ju jättelitet, bara fyrtiofem titlar.

Men inte heller denna begränsning behöver vara något hinder för en fungerande läslockande, menar han.

– Skulle de få fram exakt de titlar som folk här vill ha skulle de komma långt, men jag tvivlar på att det är just de här, säger han och sveper med blicken över Amelia, Bang och Bra Affärer.

Hur få fram de rätta?

– Bara att lägga ett blad i brevlådorna häromkring och be dem fylla i vad de är intresserade av.

– Tidskriftsavdelningarna skulle kunna vara en rejäl magnet för att dra mer folk till biblioteken, säger Daniel Andersson, och skyndar iväg för att kolla hur livsmedelsbutiken i närheten sköter sin tidskriftsexponering. ■

DANIEL ANDERSSONS HYLLBETYG 1–5

Tidskriftshyllornas placering i biblioteket:

Stadsbibliotekets tidskriftssal: **4**
"Men när man kommer in i lokalen ser man bara arkivlådor."

Skarpnäcks bibliotek: **5**
"Lysande placering."

Tidskrifternas exponering i hyllan:

Stadsbibliotekets tidskriftssal: **3**
"Saknar inspiration då man inte ser hela tidningen, dock relativt lätt att hitta 'sin' tidning."

Skarpnäcks bibliotek: **4**
"Tidskrifterna syns bra bakom skivor av plexiglas. Dock är själva hyllan för liten."

Belysning/Ljussättning:

Stadsbibliotekets tidskriftssal: **3**
"Bra med lyse över alla hyllor, men den lyser för dåligt."

Skarpnäcks bibliotek: **3**
"Saknar punktbelysning, men takbelysningen gav ett godkänt sken."

Tidskriftsutbud:

Stadsbibliotekets tidskriftssal: **2**
"För smalt för att vara stadsbibliotek, samt ingen info om hur urvalet gjorts, känns som en slump vilka titlar som är valda."

Skarpnäcks bibliotek: **1**
"Alldeles för smalt sortiment, samt knepigt urval av titlar."

FRIATIDNINGAR

– GER FLER PERSPEKTIV I NYHETSFLÖDET

Sverige har högst mediekoncentration i Europa, 92 % av medierna ägs av fyra stora bolag. Kooperativet Fria Tidningar tillhör de resterande 8 %. Vi vill vara en oberoende röst som hellre väcker engagemang än säljer annonsplatser. Teckna en prenumeration på någon av våra lokala eller rikstäckande Fria-tidningar idag och erbjud era besökare fler perspektiv i nyhetsflödet. Fria Tidningar har ett särskilt fokus på solidaritetsfrågor, feminism, klimat, antirasism och HBTQ-frågor.

Rikstäckande Fria Tidningen utkommer 2ggr/vecka och kostar 855:-/år. Stockholms Fria Tidning, Göteborgs Fria Tidning och Skånes Fria Tidning liksom Landets Fria Tidning (med särskilt fokus på glesbyggsfrågor) utkommer en gång i veckan och kostar 565:- per tidning och år.

Beställ via kundtjänst telnr. 0775 - 501 100, pren@fria.nu eller BTJ. Läs mer om tidningarna på www.fria.nu

FRIATIDNINGEN GÖTEBORGSFRIA STOCKHOLMSFRIA SKÅNESFRIA LANDETSFRIA

Lnu.se

Vi utbildar framtidens bibliotekarier.

Läs biblioteks- och informationsvetenskap vid Linnéuniversitetet vårterminen 2015.

Program

Biblioteks- och informationsvetenskap 180 hp, halvfart/distans.

Mer information

Gå in på Lnu.se/KGBOA eller besök oss i monter Bo4:70 på Bok- och biblioteksmässan.

Sök på
Antagning.se
senast 15 oktober!

 Linnéuniversitetet
Kalmar Växjö

Sista mötet på redaktionen

TEMA *tidskrifter*

TEXT: **ANA UDOVIC**
BILD: **EMELIE ASPLUND**

Litteraturtidskriften Fyrahundrafemtio sökte sin plats mellan kultursidorna och bokbloggarna. Just när Biblioteksbladet ska gå i tryck får vi veta att sagan är slut efter bara tre nummer.

– Vi flög för nära solen, säger chefredaktör Lasse Winkler. Investeringskapitalet räckte inte när annonserna inte kom.

Reportaget skrevs när Fyrahundrafemtio fortfarande hoppades på framtiden. Vi publicerar det som ett ledset hejdå.

"Jag läser ju aldrig pocketböcker, men i somras upptäckte jag att det är ganska jobbigt att läsa en inbunden Montaigne och samtidigt montera innerfönster", berättar Jonas Bergroth, reporter, till allas förtjusning.

FOTO: EMELIE ASPLUND

Göteborg 8 augusti 2014:

SOMMARVÄRMEN DRÖJER SIG kvar och ett av de stora fönstren på tidningen Fyrahundrafemtios redaktion, i botten på ett höghus i Vasan, Göteborg, står öppet. Framför fönstren står två höj- och sänkbara skrivbord, på det ena är datorn påslagen. Regnbågsfärgade spindelbensstreck rör sig över skärmen, eftersom den är i viloläge. Tidningens medarbetare har redaktionsmöte och sitter vid ett större bord i mitten av rummet. De har var sitt häfte papper framför sig, där nästa nummers artiklar och idéer finns listade.

– Som ni ser blir nästa nummer, tre-fyran, ett dubbelnummer rent formellt. Det är ett problem vi har eftersom vi inte gjorde nummer tre i somras, och augusti-september brukar vara årets mest intressanta utgivning på bokfronten. Fördelen är att vi kan ligga före med oktober-november-titlarna, säger Lasse Winkler, Fyrahundrafemtios chefredaktör.

Journalisten Fredrik Wegraeus kom hem dagen innan från reportageresa till Stockholm och avlägger rapport: Han har intervjuat bloggaren, romance-författaren och psykologen Simona Ahrnstedt. Han kallar henne "skrämmande öppenhet", men tror att det kan bli ett bra reportage.

– Jag saknar småtexter, säger tidningens bokcirkels ansvarige, Linda Odén, som också är bokbloggare.

– Ja, kan du inte dunka ner någon grej? Titta på septemberlistan och se om du kan göra några notiser, föreslår Lasse Winkler.

Men bakom den typiska journalistjargongen döljer sig mycket större ambitioner än så. När Lasse Winkler ska berätta om sin tidning är ordet kvalitet återkommande.

– Det som händer i tidningskrisens spår är att kultursidorna blir allt tunnare och mer intetsäggande, berättar Lasse när redaktionsmötet tar en paus.

► Samtidigt är bokbranschen allt mer oöverskådlig, med självutgivning, digitala böcker och fler internationella böcker. Det blir svårt för bokälskarna att hänga med. Fyrahundraftio vill inte vara en smal kulturtidskrift utan en bred, populärkulturell, som har plats för såväl Caitlin Moran som Karl Ove Knausgård. Men det viktiga är just den journalistiska kvaliteten.

– Du ser så många puttriga och mysiga förhandsintervjuer med författare, men egentligen – vad säger de? Vi vill skriva om litterära värden, om böcker som idéer – för oavsett om det är faktabok eller skönlitteratur bygger boken på en idé, något författaren vill berätta, säger Lasse.

Hur hade han och tidningens fotograf, Ola Kjelbye, modet att starta en tidning om böcker mitt i rådande tidningskris?

– Jag vet inte om det är modigt eller dumdristigt, säger han och konstaterar att han och Ola inte har kunnat ta ut någon lön.

Lasse Winkler gick från ett tryggt jobb som chefredaktör på Svensk Bokhandel, där kunde han suttit till pensionen.

– Men jag var trött på det, och det skulle inte blivit bra om jag satt där med min feta lön och väntade ut

Jonas Bergroth lyssnar på Fredrik Wegreus som nyss kom hem från en reportageresa till Stockholm.

tiden. Jag kände att jag hade ett jobb till i mig, och varför inte vara kaxig och göra en tidning som inte finns?

Tidningens titel, Fyrahundraftio, anspelar på boktiteln *Fahrenheit 451* av Ray Bradbury, en dystopisk roman om ett samhälle där all litteratur är förbjuden och eldas upp. Papper självantänder vid just 451 grader.

– Då ligger vi en grad under det – vi är så heta så vi nästan självantänder. Kring namnet kan vi berätta en historia, bygga en legend, förklarar Lasse Winkler.

NÄR PAUSEN ÄR över ropar Lasse Winkler in medarbetarna och de fortsätter att bearbeta listan med ämnen. De kommer in på några av de manliga biografier som ska komma i höst, bland annat Dogge Doggelitos och Ken Rings, ska kanske in i tidningen under rubriken "battle of biographys". Lasse efterlyser fler intervjuer med utländska, kvinnliga faktaboksförfattare. Efter en diskussion kring Karl Ove Knausgård eventuella avhopp som romanförfattare (apropå att han kommer med en ny essä- och artikelsamling) börjar gruppen spåna över skrivande feminister och ifall det skulle gå att ställa Linda Skugge och Caitlin Moran mot varandra, nu när

Moran kommer till bokmässan och Skugge varit arg för att hon inte fått förlagen att nappa på hennes förslag till en svensk *Konsten att vara kvinna*. De pratar om det Skugge säger – att det inte lönar sig att vara en sur feminist.

Det framgår tydligt att alla i redaktionen är starkt engagerade och har åsikter om böckerna de läser. Men bokrecensioner går inte att hitta i Fyrahundraftio. Recensioner ska nämligen göras ordentligt eller inte alls, det är Lasses fasta övertygelse. Och som ekonomin ser ut får han begränsa sig. Att Fyrahundraftio är en papperstidning och inte kommer ut som digitalt magasin är också det en ekonomisk fråga.

– Jag är inte alls teknikfientlig, tycker till exempel att läsning på läsplatta har fantastiska värden som inte papper har, liksom papperstryckta medier har värden som de digitala publiceringsverktygen saknar. Men i dagsläget finns ingen affärsmodell som klarar en digitaltidning. Det är svårt att tjäna pengar även på tryckta tidningar, men där finns ändå större förutsättningar.

Lasse Winkler är nöjd med sin tidnings kvalitetsnivå. Men ekonomin är ett problem, det är inget han sticker under stol med. Det första riskkapitalet, som kom från små aktörer i bokvärlden, är slut, och nu arbetar han för att få fler att våga satsa. Tidningen har prenumeranter, och får mycket beröm, men de är inte tillräckligt många ännu.

– Det har inte varit så enkelt att nå bokälskarna som vi trott, och därför håller

jag mig lite kall till berömmet – det betyder ingenting om vi inte når ut. Word by mouth-metoden räcker inte, vi måste också göra kampanjer, gärna ihop med biblioteken.

Bokmässan är central för en tidning som Fyrahundrafemtio, där hittar man sina läsare, men en annan grupp tidningen har ambitioner att nå är bokcirkelarna.

Linda Odén är ansvarig för tidningens bokcirkel-identitet, och bokcirkelarna har en egen avdelning i Fyrahundrafemtio, med tips, artiklar och reportage. Varje gång ett nytt nummer av tidningen kommer, läggs tre tips på bokcirkel-böcker ut på Fyrahundrafemtios hemsida – med studiematerial som bokcirkelarna kan utgå ifrån. Dessutom finns ambitionen att starta världens största bokcirkel, där tidningen samarbetar med bibliotek i hela landet som samlar bokcirkel som alla läser samma bok. Tanken är att det hela avslutas på Göta-platsen i augusti 2015, på Göteborgs kulturkalas, då författaren ska vara inbjuden.

– Vi ville göra satsningen redan i år, men det får bli nästa år i stället. Om vi bara rör det i hamn ekonomiskt. Det får vi se, säger Lasse Winkler.

ATT TIDNINGSMARKNADEN ÄR tuff i dag är sant, men samtidigt – helt mörkt ser det inte ut, särskilt inte för magasinerna.

– Bara första halvåret i år registrerades 57 nya titlar, säger Kerstin Neld, vd på Sveriges Tidskrifter.

En av tre svenskar läser en paperstidning varje dag, och då är dagspressen inte inräknad. Faktum är att intresset för att läsa aldrig har varit större, generellt sett, även om det är mer den äldre än den yngre generationen som konsumerar tidskrifter och böcker. Gärna tidningar med långa, väljorda texter och fördjupningar, precis som Fyrahundrafemtio. Läsarna sviker alltså inte. Däremot har tidskrifterna förlorat mycket på annonssidan.

– Många företag lägger sina reklampengar på andra ställen än på annonser i tidningen idag, säger Kerstin Neld.

Å andra sidan, menar hon, har kulturtidskrifter aldrig hävat in särskilt mycket pengar i annonsintäkter. Här finns exempel på många andra lösningar. Ett är pressstöd, som fortfarande går att få om du driver en kulturtidskrift. Fyrahundrafemtios idé "världens största bokcirkel" är inte fel.

– Det pågår ett febrilt arbete för att hitta andra vägar för finansiering av kulturtidskrifter. Event och mässor är några sätt, tidningen Vi fyller Finlandsfärjor med sina läsare, till exempel, säger Kerstin Neld.

Men under tiden som kulturtidskrifterna

Vem som är tidningens fasta fotograf går inte att ta miste på – Ola Kjelbye roar sig med att ta bilder med mobilen under mötets gång.

kämpar på i en kärv tid, har ett helt nytt ekonomiskt problem i branschen uppstått. När momsens för tryckeritjänster sänktes med 19 procentenheter, fick tryckerierna tillbaka pengar de hade betalt in. Samtidigt krävde Skatteverket motsvarande belopp från tryckeriernas kunder, som fick betala 19 procentenheter mer, retroaktivt – vilket blir ett stort ekonomiskt hot för alla inblandade tidskrifter. Tidningen Vi krävs på 1,2 miljoner, tidningens hela förväntade vinst för 2014, Situation Stockholm ska betala in 590 000 kronor, och för stora förlag handlar det om miljardbelopp – Bonnier Tidskrifter krävs på 70 miljoner kronor. I kölvattnet har rättsprocesser uppstått, där förlagen kräver att tryckerierna betalar tillbaka de pengar de fått från skatteverket till dem, där den juridiska processen i sig kostar pengar.

– Det är en väldigt märklig situation, och det bör inte kunna gå till så här i ett rättssamhälle – att pengar ska kunna krävas tillbaka retroaktivt. Man känner sig maktlös, säger Kerstin Neld.

Detta är nu inte ett problem som drabbar Fyrahundrafemtio – eftersom tidningen är så nystartad finns ingen retroaktiv moms att betala. Kerstin Neld önskar dem lycka till, och upprepar att hon ändå tror att kulturtidskrifterna har en framtid.

– För väljorda tidningar baserade på bra idéer finns alltid en marknad, säger hon.

Att hoppet lever märks inte minst i redaktionsrummets inre bokhylla. Där har Lasse under ledigheten rensat. Årets tidigare månaders utgivning ligger på de lägre hyllplanerna, men i mitten finns flera tomma hyllor som väntar på att fyllas med framtida böcker. ■

Efter tidskriften

Vilken logik får styra våra prioriteringar?

Megatidskrifternas intåg ändrar villkoren för både forskare och bibliotekari-
er. Vad händer på sikt om prestigetitlarna försvinner? Ska den vetenskapliga halten bedö-
mas på antalet tweets? Bibliotekschefen på Södertörns högskola, Karin Grönvall,
funderar över en framtid utan Impact factor.

TEXT: KARIN GRÖNVALL

DEN VETENSKAPLIGA TIDSKRIFTEN överlevde flytten från hyllan till webben. Det är samma gamla vetenskapliga tidskrift som förr sökte sig fram via posten och biblio-
teken som nu kämpar för att finnas tillgänglig Open access. Distributionsvägarna har förändrats drastiskt men formen, själva tidskriftskonceptet, är i stort sett intakt.

De inarbetade tidskriftstitlarna bär ännu på löften om trovärdighet. Impact factorn, och varumärket i sig, är etablerade sätt att jämföra kvalitén, det finns en samhörighet i kunskapen i forskarsamhället om hur mycket en publicering i en viss tidskrift är värd, det är smidigt att följa sina favorittidskrifter och därmed utvecklingen av sitt område.

Samtidigt höjs röster för att det är dags att ta itu med de problem som den traditionella tidskriftspubliceringen dras med. Michael Eisen, molekylärbiolog och aktiv i publiceringsdebatten, lär ha uttalat att tidskriftstitlar som filtrering av forskning är "a wasteful hang-over from the days of print". Många ser en långsam och omständlig publiceringsprocess och betraktar Impact factorn som ett förlegat sätt att mäta artikelkvalitet. Istället vill man utnyttja de möjligheter det digitala ger. Och ett svar från förlagens sida är de så kallade megatidskrifterna.

En megatidskrift publicerar artiklar från ett antal ämnesområden under samma "tidskriftsnamn" till exempel SAGE Open, BMJ Open, alltså är de snarare artikeldatabaser än egentliga tidskrifter. För megatidskrifter finns inga begränsningar i utrymme (sidantal) och de är Open access (OA) i och med att varje författare står för publiceringskostnaden för sin egen artikel.

En av de mest namnkunniga är PlosOne som ges ut av ett framgångsrikt kommersiellt OA-förlag. PlosOne publicerar runt 70 artiklar per dygn. Visionen är: "Allt som förtjänas att publiceras kommer att publiceras." Strategin är att enbart bedöma vetenskaplighet, metod, etik och slutsatser. Bedömningen ska vara snabb och rationell. Utvärderingen av kvaliteten på en artikel fortsätter efter publiceringen med analys av statistik och kommentarer. Tillvägagångssättet tar onekligen itu med en del av problemen ovan och processen är rationell och effektiv, men hur sugna är forskarna på att publicera sig där?

You like the idea of "megajournals"—online-only, open access journals that cover many subjects and publish content based only on whether it is scientifically sound. You get that PLOS ONE, PeerJ and others offer a path to a more efficient, faster, more open scholarly publishing world. But you're not publishing there.

Citatet kommer från Impactstory blog. Impactstory är en Open source-webbtjänst som ska hjälpa forskare utforska det totala genomslaget av sina publiceringar. Jason Priem, som bland annat utvecklar tjänsten, menar att efter tidskrifternas uppkomst på 1600-talet kommer nu en andra revolution där akademien sakta upptäcker webbens potential. Efter citatet ovan följer en rad argument avsedda att övertala presumtiva författare att se fördelarna med att våga tänka nytt. Troligen är det de klassiska tidskrifternas status som får en del forskare att tveka. Det finns en rädsla att en publicering i en megatidskrift är en "dumpning" av en artikel och att det inte ser snyggt ut på cv:n.

VISSERLIGEN HAR TILL exempel PlosOne en uppmätt impact factor, men i och med bredden och principen att allt som är godtagbar forskning ska publiceras, är det svårt att tävla med tidskrifter som Nature eller Science. Och måttet var aldrig tänkt som kvalitetsmått på enskilda artiklar. Impact factorn för en tidskrift är ett mått på det totala antalet citeringar för alla artiklar i tidskriften under en treårsperiod, delat i antalet artiklar under samma period.

Så istället arbetar PlosOne och andra megatidskrifter med "altmetrics", alternativa mätmetoder, som ska ge en fingervisning om det genomslag en viss artikel får i den digitala världen. Det finns ett antal tjänster som tar fram data över hur mycket artikeln rekommenderats, citerats, diskuterats, sparats och lästs. Datan hämtas från Twitter, Facebook, bloggar, Google Scholar, kommentarsfält, med mera. Resultatet blir en tabell över olika faktorer som ett mått på genomslag vid en viss tidpunkt.

Det finns studier som till exempel visar att man kan se ett samband mellan tidiga tweets och antal citeringar senare. Men alla vet också att sociala medier är lättpåverkade och att du, kanske med lite hjälp av dina vänner eller en summa pengar, själv kan boosta ditt

Men alla vet också att sociala medier är lättpåverkade och att du, kanske med lite hjälp av dina vänner eller en summa pengar, själv kan boosta ditt alster. Det handlar om det personliga varumärket och det handlar om marknadsföring.

alster. Det handlar om det personliga varumärket och det handlar om marknadsföring.

Enligt beräkningar publicerades cirka 2,5 procent av alla artiklar i megatidskrifter under 2013. Säg att de tids nog kommer att ta en allt större plats i publiceringen. Vilka blir konsekvenserna?

En minskning av antalet tidskrifter, en ökning av antalet publicerade artiklar? Och kanske än mer intressant, ett ökat fokus på den enskilda artikeln och ett flyttat fokus från utvärdering före publicering tills ett ständigt pågående samtal och utvärdering efter publicering. En filtrering som sker enligt en förändrad logik där statistik som mäter popularitet och synlighet får allt större utrymme. Det är en logik som präglar utvecklingen av webben i stort och som smyger sig in även i det vetenskapliga området. Jutta Haider och Olof Sundins formulerar den nya logik som styr prioriteringar i sin studie av arbetsprocesser vid Nationalencyklopedin (NE): *"The principle of the alphabet has to a certain degree been abandoned for the principle of statistical popularity."* De artiklar som är mest sökta i NE bearbetas och utvecklas först, istället för tidigare systematiska genomgångar från A till Ö.

HUR PÅVERKAR DESSA förändrade publiceringsmönster och nya utvärderingslogik vårt arbete på forskningsbiblioteken?

Trots att tidskriftsformen i sig inte förändrades när den flyttade till webben förändrades vårt arbetssätt och vårt kompetensbehov omgående. Att sluta avtal, länka, analysera statistik och felsöka är inte samma arbete som att köpa in, ta emot, ankomstregistrera och kopiera. Och tidskrifterna köptes nu i paket. Istället för att välja ut ett femtiotal titlar från ett förlag fick man tusen på ett bräde. Att erbjuda forskarna tillgång blev viktigare än att välja ut titlar. I och med att flera publiceringsformer nu existerar parallellt, som öppen publicering, parallellpublicering, megatidskrifter, öppna arkiv, tvingas vi hänga med och förstå mekanismerna bakom utvecklingen.

Vi är mer aktiva innan publiceringen med rådgivning och efteråt med att till exempel hjälpa forskarna ta fram fungerande alternativa mätmetoder för sina artiklar. Vi är aktiva i hanteringen och spridningen av det egna lärosätets produktion. Vi tar fram analyser och utvärderingsunderlag av lärosätets/institutionens samlade publiceringar. Våra inköpsbeslut grundar sig

FOTO: JONATHAN ROBSON

Karin Grönvall är chef för Södertörns högskolebibliotek.

Blog: <http://shbiblioteket.se/bloggen/>
Twitter: @karingronvall

till stor del på statistik över antalet nedladdningar av artiklar ur en viss tidskrift/tidskriftspaket. Vi måste känna till villkor för användning av olika e-resurser, vi måste hjälpa studenterna filtrera.

Vi måste också ta ställning till nya tjänster som den app till surfplattor (Brow-Zine) många forskningsbibliotek slutit avtal för. Från skärmens/utskriftens fokusering på text kan surfplattan simulera den tryckta formen fullt ut, fronta med glassiga omslag, läsaren kan bläddra sig genom tidskrifterna, anteckna i marginalen, skapa digitala, visuella tidskriftshyllor där man placerar favorittidskrifterna. De digitala förnyarna konserverar paradoxalt nog på så sätt den klassiska tidskriftsformen.

Men det krävs nog mer än trendiga appar för att upprätthålla den långsamt sönderfallande vetenskapliga tidskriften. Helt uppenbart sker inte upplösningen av tidskriftsformatet enligt en tydlig linje, utan snarare genom att olika intressen

och behov som att sprida forskningsinformation, kommunicera, meritera sig, driva kommersiell verksamhet, utvärdera och bedöma, stöts och blöts. Och mitt bland dessa många gånger motstridiga krafter står vi bibliotekarie. Vad är bäst för den egna högskolan – att synas i prestigetidskrifter eller att maximera spridningen av publiceringar? På kort och lång sikt?

Att olika krafter drar åt olika håll blev tydligt under Vetenskapsrådets hearing om förslaget till nytt resursfördelningssystem för universitet och högskolor i våras. Listor över publiceringar är en viktig utgångspunkt för de paneler som ska bedöma forskningen vid högskolorna. Frågan: Hur hänger det här förslaget ihop med ert uppdrag att ta fram en nationell Open access-policy? ställdes. Svaret kom blixtnabbt. "Det gör det inte." ■

KÄLLOR:

Impactstory blog: "The 3 dangers of publishing in megajournals – and how you can avoid them": <http://blog.impactstory.org/the-3-dangers-of-publishing-in-megajournals-and-how-you-can-avoid-them/>

Sundin, Olof och Haider, Jutta: "The networked life of professional encyclopaedias: Quantification, tradition, and trustworthiness." *First Monday*, [S.l.], may. 2013. ISSN 13960466. : <<http://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/4383/3686>>.

Solomon DJ. (2014) "A survey of authors publishing in four megajournals". *PeerJ* 2:e365 <http://dx.doi.org/10.7717/peerj.365>

TEXT: INGRID CARLBERG

En ömsesidig kärlekshistoria

DET VAR KÄRLEK vid första utskicket. Förklaringen är ganska enkel. Jag älskar musik och jag älskar långa, välskrivna reportage. När Sonic Magazine lanserade sitt första nummer i november 2000 var det, om ni frågar mig, första gången i svensk musiktidskriftshistoria som de tu blev ett.

Jag har varit med ända sedan premiärnumret. Redan då måste jag ha stuckit ut i prenumerantskaran – som småbarnsmamma i Åkersberga med svåra sömnunderskott. I dag, fjorton år och sjuttiofyra nummer senare, är det förstås etter värre.

Ibland vet man från början att en relation kommer att bli beständig. Det är svårt att sätta fingret på vad det är som skapar självklarheten, kanske en föräning om stimulans och ömsesidig bekräftelse. Den fanns i så fall från början mellan mig och Sonic. Ett tag räknade jag dagarna till nästa nummer. Årgångarna stod prydligt sorterade i bokhyllan. Diamanten i varje utgåva, samlingsskivorna endast för prenumeranter, låg sönderspelade bredvid stereon.

Efter fjorton år har förälskelsen nu övergått i rutin och jag borde kunna samla mig till en förklaring. Jag ska då givetvis nämna skribenterna, som redan från början tog musikjournalistiken till en ny nivå. (Det var till exempel i Sonic som legendariske Lennart Persson skrev sina texter innan han tragiskt gick bort 2009.) Jag kan också nämna tajmingen och bredden i innehållet, eller varför inte layouten och bildsatsningarna. Men det verkligt beroendeframkallande med Sonic har för mig alltid varit något annat:

Musiken.

VAD ÄR VÄRDET av att upptäcka musik du inte visste fanns, men som du älskar för resten av ditt liv? Svårbedömt. Vad är värdet av att uppleva den sensationen flera gånger?

För skojs skull skummade jag innehållet i Sonics första årgång. Redan på premiärskivan hittar jag en tidig låt med Bright Eyes, det vill säga indiegruppen kring underbarnet Conor Oberst, som jag inte har kunnat leva utan sedan dess. Jag hittar flera andra namn som blivit självklara för mig och min vällevnad, däribland Ryan Adams. Så har det fortsatt. Tretton år senare är det givetvis *Sonic* som berikar mitt liv med Basia Bulat.

Jag nämnde att bekräftelsen var ömsesidig. Låt mig ta ett exempel: En sommarkväll i början av 2000-talet hamnade jag på en bar. Sânt kunde hända även Åkersbergamammor på den tiden. Bartendern var från USA och hade lagt in en privat platta i cd:n. Efter två låtar var jag inte kontaktbar längre. Snart stod jag i baren och krävde besked. Artisten hette M Ward, fick jag veta. Namnet sa mig ingenting.

Detta utspelade sig långt innan Spotify-epoken, i den gudabenådade (eller gudsförgätna) tid då fysiska cd-skivor fortfarande hade betydelse. Så jag fick vackert börja jaga, men tyvärr. I Sverige gick skivan inte att uppbringa. Det slutade med en lika dyr som desperat beställning från USA, värd varenda krona.

NÅGOT ÅR SENARE hittade jag mitt fynd bland nyheterna i ett nummer av Sonic. Jag växte flera meter. Åkersbergamamma och pionjärimportör, sânt hände inte ofta. Jag var sedd och bekräftad och min relation till Sonic nådde ett nytt känslomässigt djup.

Men nog måste Sverige ha haft bättre musiktidningar, invänder någon. Min överblick är inte total, det ska medges. Kulturförklarade Bildjournalen minns jag bara som sladdriga skapelser gömda i storasysters garderob. Min kompis proggbroresor hade Musikens makt, som var lite för eljest för en trettonåring (hur mycket hon än älskade Nationalteatern och Norrbottens järn). Schlager hängde jag med ett tag, men minns ingenting, och Pop och Okej har legat utanför min horisont. Då har jag snarare sneglat på utrikiska konkurrenter, som Uncut och Mojo, men bara som enstaka spontanmissbruk, aldrig ett hot. Mitt förhållande till Sonic är av ett annat slag, för att travestera Bo Kaspers orkester.

Dessvärre händer det att även till synes perfekta relationer utsätts för prövningar. Ofta sker det när känslan av att vara särskilt utvald börjar svikta. Man vill inte dela sitt objekt med alltför många andra.

Nyligen upphörde Sonic med samlingscd:n bara för prenumaranter. Spotifylistan (som alla kan nå) må vara praktisk och solidarisk, men jag känner mig fortfarande sviken. Något har gått förlorat. Hjärtat tar inte längre samma skutt när jag hittar ett nytt nummer i brevlådan.

Det var ju bara vi. Det var så det skulle vara, nu och i evig tid.

Ingrid Carlberg är journalist och har bland annat skrivit Raoul Wallenberg-biografen *Det står ett rum här och väntar på dig*.... För den fick hon Augustipriset för bästa fackbok 2012. Hon promoverades även till medicine hedersdoktor vid Uppsala universitet för boken *Pillret* 2008.

Studera till
bibliotekarie
i en spännande
miljö!

Masterprogram i
arkivvetenskap
biblioteks- och
informationsvetenskap
museologi

www.kultur.lu.se

LUNDS
UNIVERSITET

Populär
Arkeologi
finns väl
på ditt
bibliotek?

Beställ annars
en prenumeration nu
för 2015 och få höstens
nummer på köpet! Gå in på

www.popark.se
/bibliotek

Populär
Arkeologi

Professor spår kollaps för utbildningssystemet

Politiska reformer har gjort de redan starka forskningsbiblioteken ännu starkare. Men på lång sikt hotas de av en allt svagare forskningsmiljö, menar Joacim Hansson, professor i biblioteks- och informationsvetenskap vid Linnéuniversitetet.

TEXT: MARIELOUISE SAMUELSSON

FOTO: LOTTA H LÖTHGREN/STI ORD&BILD

– AV UNIVERSITETSVÄRLDENS samtliga aktörer sitter just nu forskningsbiblioteken med de allra starkaste korten. De har alltid haft en ohotad ställning vid lärosätena, men befinner sig nu i en gynnad position som de aldrig tidigare har haft, säger Joacim Hansson som i höst kommer ut med essäsamlingen *Att bilda en bibliotekarie* ur vilken BBL publicerar ett utdrag.

Han anser att autonomireformen (till skillnad från tidigare högskolereformer) har fått stor betydelse för universitetens och högskolornas bibliotek.

Autonomireformen, baserad på propositionen ”En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor”, började gälla 2010 och innebar helt nya förutsättningar för svenska lärosäten.

Till dessa hör betoning av konkurrens och ett beroende av externa forskningsmedel som inte bara ökat, utan också belönas; det lärosäte som kammar hem externa medel tilldelas extra statliga anslag. Andra incitament är vetenskapliga publiceringar och citeringar, vilka förutsätter bibliometriska analyser. Och det är relaterat till detta som forskningsbiblioteken klättrat på statusstegen.

– Teknikutvecklingen har givetvis haft stor betydelse, men genom att biblioteken fått ansvaret för publiceringar och bibliometri och har tagit sig an detta med professionell kompetens så har biblioteken och bibliotekarierna blivit oumbärliga för lärosätenas konkurrenskraft, säger Joacim Hansson.

Den nya biblioteksrollen medför också sådant som att göra bibliometriska analyser av lärosätets egna forskare, som del av ett internt belöningssystem.

Och även om Joacim Hansson alltså konstaterar att det just nu råder goda tider för forskningsbiblioteken ser han också, för lärosätena generellt, högst tveksamma effekter av autonomireformen.

– Pressen att söka externa medel blir stor och gör den fria forskningen sårbar. Tolkningen av forskningens samhällsnytta riskerar att bli snäv och forskningen därmed fyrkantig och fantasilös, i värsta fall blir lärosätet ett beställaruniversitet.

– Särskilt vid mindre högskolor kan inflytandet från externa aktörer som det lokala näringslivet bli besvärande stort.

Vid det relativt stora Linnéuniversitetet har man numera att förhålla sig till de så kallade Ikea-pengarerna, i form av en stiftelse som 2011 donerade drygt 950 miljoner kronor för att ”i första hand stödja, sti-

mulera och belöna forskning och utbildning som bedrivs eller tillgodoser intressen i Småland och som utövas inom ramen för Linnéuniversitetet". Förutom ursprungsdonationen tillför Ikea Group årligen ytterligare cirka 270 miljoner kronor.

– Och det finns förstås ingen forskare vid Linnéuniversitetet som inte funderar på hur deras forskning eller åtminstone ansökan om medel kan anpassas för att komma i åtnjutande av Kamprads donation.

Forskarens behov av finansiering är självfallet inte någon ny företeelse, men kombinationen av det ökande beroendet av externa aktörer och komplicerade ansökningsförfaranden innebär otvivelaktigt att forskare måste ägna alltmer tid åt att skriva ansökningar.

– Tid som kunde ha ägnats åt forskningen går till spillo och samtidigt är det extremt få av de forskare som söker som faktiskt får pengar, säger Joacim Hansson.

Men också dessa för forskare pressande förutsättningar är något som gynnar forskningsbiblioteken, som till sina nya uppgifter kunnat lägga att bistå forskarna med ansökningsförfaranden och överblick över redan pågående forskning.

OM LÄGET FÖR forskningsbiblioteken får anses vara osedvanligt bra ser Joacim Hansson omvänt en mycket dyster utveckling för själva forskningen och då inte bara kopplat till de nya förutsättningar som skapats av autonomireformen, utan därför att det på sikt skulle kunna bli brist på svenska forskare.

Därmed är vi inne på ett problemkomplex som går att jämföra med de sjunkande Pisa-resultaten för svenska niondeklassare, nämligen kunskapsbrister hos studenter, ofta benämnt som gymnasifieringen av högre utbildning.

Kring detta föreligger inga Pisa-siffror, men däremot en strid ström av rapporter inifrån lärosätena, om studenter som trots toppbetyg från gymnasiet inte klarar av matematiken när de kommer till Chalmers tekniska universitet eller till medicinstudier vid Karolinska Institutet.

För ett år sedan kom vad som rubricerades som ett nödrop från historiker vid Uppsala universitet och Linköpings universitet: "Att historiestudenter saknar grundkunskaper i historia har vi accepterat. Men när de saknar redskapet att ta till sig humanistisk veten-

skap – språket – måste vi slå larm, hette det i en debattartikel i Uppsala Nya Tidning.

Det är alltså den utvecklingen som Joacim Hansson menar kommer att påverka forskningens själva existens.

– Vi ska ju producera både bra forskning och bra forskare, men studenter med allt sämre kunskaper och oförmåga till självständigt tänkande kan inte förväntas åstadkomma konkurrenskraftig och intressant forskning.

Alltså en alarmerande utveckling som borde alstra samma politiska engagemang och åtgärdsklåda som de Pisa-resultat som bidragit till att göra skolan till en av valrörelsens hetaste frågor?

Nej, Joacim Hansson tror inte det, då de flesta politiker har ännu sämre akademisk förankring än vad studenterna har, vilket bidrar till att den politiska dådkraften koncentreras till de lägre skolnivåerna.

Också kring gymnasifieringen och studenternas kognitiva brister återfinns biblioteken i en nyckelroll, det är biblioteken som erbjuder stöd till studenter i form av lärcenter och skriparverkstäder och efterfrågan ökar på bibliotekarier med pedagogiska meriter.

– Skiftet från forskare till grundstudenter som målgrupp för lärosätesbiblioteken är ännu en radikal förändring, men att studenterna blir bibliotekens huvudavsnämare är fel väg att gå, säger Joacim Hansson.

I debatter kring akademien i stort är det inte givet högt i tak och det krävs hur som helst inte särskilt mycket för att någon ska "sticka ut" och stämplas som provokatör eller dystopisk, vilket Joacim Hansson ofta får höra.

De politiker som har ansvar och intresse för universitetens och högskolornas villkor talar helst om högre utbildning som kan omsättas i anställningsbarhet och om forskningsgenombrott med positiva effekter på både sysselsättning och bruttonationalprodukt.

Och Joacim Hansson hyser inga förhoppningar att politiker, oavsett parti, ska intressera sig för det han själv menar tyder på en framtida hotande kollaps, för hela utbildningssystemet.

– Det handlar inte bara om att studenter är offer för ett havererat skolsystem och ohyggligt illa rustade för det akademiska, eftersom det kräver långsiktighet, tålmod och tystnad.

– Det handlar framför om att bildning raderas ut till förmån för specialisering på "rätt saker", vilket resulterar i ett fattigare samhälle. ■

"De flesta politiker har ännu sämre akademisk förankring än vad studenterna har, vilket bidrar till att den politiska dådkraften koncentreras till de lägre skolnivåerna."

Läs ett utdrag ur Joacim Hanssons nya bok *Att bilda en bibliotekarie* på sid. 38-39.

Vi ses på
**Bok- &
Biblioteksmässan!**

Besök oss på Biketjänst
- monter: D06:02

BIKETJANST
BIBLIOTEKSINREDNINGAR

Tel: +46 472-300 36 • info@biketjanst.se • www.biketjanst.se

Utdrag: "Den ofrivillige bibliometrikern – om en ny roll för universitetsbiblioteken"

I sin nya bok "Att bilda en bibliotekarie" beskriver Joacim Hansson, professor i biblioteks- och informationsvetenskap vid Linnéuniversitetet, de stora förändringar som skett och sker i yrket. Här om den nya forskningsbibliotekarien som tvingas kontrollera forskarna vid sidan av att hjälpa dem.

FÖR FORSKARE ÄR det viktigt med legitimitet och anseende, något som uppnås på många sätt, men kanske mest synligt genom att publiceras och citeras i vetenskapliga tidskrifter. När ett lärosäte, eller ett land, skapar ett system där citeringar och publikationer ligger till grund för den vetenskapliga ekonomin är det i grund och botten detta anseende man vill åt. Att ha forskare som citeras mycket stärker det enskilda universitetets anseende och bekräftar legitimiteten i de prioriteringar som gjorts och görs fortlöpande. Detta är naturligtvis inget märkligt och vi ser hur universitet världen över har försökt hitta vägar för att använda bibliometrin i dessa syften sedan åtminstone mitten av 1970-talet, då de statistiska underlagen från ISI blivit så omfattande att en rad olika beräkningar av forskarnas prestationer kunde mätas.

För att systemet ska fungera bra krävs dock inte bara att forskarna publicerar sina resultat, det gör nog alla, det är ju trots allt själva kärnan i vetenskaplig verksamhet. Det krävs också att de publicerar sig i rätt tidskrifter. För att bedöma vilka dessa är har ett system utvecklats som beräknar enskilda tidskrifters så kallade impact factor. Flera parametrar spelar in för att en tidskrift ska få en hög impact factor. Den viktigaste är, att de artiklar som publiceras citeras mer än sådana som citeras i andra tidskrifter. Eugene Garfield utvecklade måttet genom att slå samman de två senaste årens citeringar inom ett visst vetenskapligt fält och väga dem mot det totala antalet citerbara artiklar inom det berörda fältet under samma tid. Den tidsmässiga avgränsningen har naturligtvis sina självklara begränsningar, men som grund för en standardberäkning av en tidskrifts tyngd och betydelse har den visat sig fungera relativt väl.

Det går att göra invändningar mot måttet från en rad olika perspektiv, men vi kan här nöja oss med att konstatera att det, trots talrika försök, inte har kommit något bättre alternativ som fått något praktiskt genomslag. Tvärtom, idag när vi lever med rankningar av allt och alla överallt, har just impact factor-måttet en säker ställning som indikator på anseende för både individer och lärosäten runt om i världen.

Utan att gå in i de matematiska problemen kring ett mått som detta, kan det däremot finnas skäl att stanna till vid några av de mer vetenskapssociologiska problemen som uppstår om fokus läggs för mycket på sådana mått. Det är främst två problem som anmäler sig, båda väl kända inom bibliometrikretsar; skillnaden i publiceringspraktiker mellan olika vetenskapliga discipliner samt problemet med "allt annat" som forskare faktiskt gör inom ramen för sin vetenskapliga verksamhet. En del av detta benämndes länge som universitetens tredje uppgift – idag kort och gott samverkan.

Forskare ägnar inte all sin tid åt att skriva artiklar. Inom många discipliner utgör artikelskrivande bara en relativt liten del av det samlade arbete som kan betecknas som vetenskapligt. Undervisning, insamling av data och experimenterande, kontemplerande över relationen mellan problemställningar och preliminära resultat, planering och samverkan med det omgivande samhället, formulerandet av forskningsansökningar, konferensdeltagande, deltagande i samhällsdebatten – allt finns där som en naturlig del i en forskares vardag.

Också om vi bara ser till den skrivande vardagen för de flesta forskare, rymmer den många olika typer av publikationer, såsom konferensbidrag, debattartiklar, böcker, essäer – som den här volymen du just nu håller i din hand. Alla dessa verksamheter är inte bara del i forskarens vardag, de bidrar också till hans eller hennes legitimitet och anseende inte bara inom, utan också utanför akademien, i samhället. I många vetenskapliga discipliner, biblioteks- och informationsvetenskap inte minst, är detta av lika stor betydelse för en komplett akademisk verksamhet som någonsin antalet publiceringar i tidskrifter med hög impact factor. Problemet är, att det har visat sig mycket svårt att mäta dessa aktiviteter och på så sätt jämföra deras värde med de vetenskapliga artiklarnas. När vi dessutom vet att bara ett ytterst fåtal vetenskapliga artiklar som publiceras blir högciterade "klassiker" medan ungefär var fjärde artikel aldrig citeras, blir det här problemet naturligtvis inte bara matematiskt, utan också politiskt.

Innebär det att forskare bör undvika att publicera sig om de inte får in sina artiklar i de högst rankade tidskrifterna? Naturligtvis inte. Vetenskapliga artiklar läses av fler än de som eventuellt kommer att citera dem i sina egna vetenskapliga artiklar. Istället antar många av dem en cirkulation som sträcker sig långt utanför det relativt slutna systemet av vetenskaplig citeringspraxis. Att vi inte förmår fånga denna cirkulation är ett stort problem.

Det andra problemet jag vill peka på här är inte bara belästat med komplexiteten i den vetenskapliga praktikens olika uttryck, det är också väl känt hos alla som bara ytligt betraktat bibliometrin som fenomen. Systemet med citeringsanalys och beräkning av impact factor för olika tidskrifter fungerar bara för vissa typer av ämnen och vetenskapliga discipliner. Frågan är om det ens finns någon enstaka disciplin som kan pekas ut, där bibliometrins alla delar faller på plats.

ALLA ÄMNER HAR sina olika egenheter. I många medicinska vetenskaper är de vetenskapliga resultaten redan väl kända när de publiceras i tidskrifterna, inom matematiken fungerar inte tvåårsgrunden för beräkningen av impact factor då de ofta har en betydligt långsammare citeringsfrekvens än vad som stipuleras för att måttet ska fungera.

De flesta humanistiska discipliner lever med en tradition av att publicera böcker och antologier, det vill säga mer monografiska former, vilka inte finner sin väg till de bibliometriska indikatorernas värld alls – dessutom ser sättet att citera på rent innehållsligt annorlunda ut än vad ISI-databaserna kan hantera. Mer samtida, tvärvetenskapliga discipliner och forskningsfält som till exempel genusvetenskap, socialt arbete och olika varianter av miljövetenskap präglas av såväl en öppenhet i publiceringsmönstren som en relation till professioner och samhällssektorer utanför akademien, som gör att de analyser som baseras på traditionell bibliometri helt enkelt upplevs som irrelevanta. Jag minns till exempel när vid ett tillfälle på Linnéuniversitetet en professor i skogsvetenskap muttrade, att det där med rankade vetenskapliga tidskrifter var nog bra för somliga, men det var mycket viktigare för honom och hans kolleger att publicera sina resultat i branschtidskriften *Vi skogsägare*. På så sätt kunde de säkra en direkt återkoppling av forskningsresultaten till dem som finansierade deras forskning.

Här kommer biblioteken in som viktiga aktörer. Det är i allt högre utsträckning de som har i uppdrag att utforma

den praxis som gör det möjligt för lärosätena att använda sig av bibliometriska indikatorer och samtidigt få med allt det andra. Det man då, klokt nog kan tyckas, har fokuserat på är dels att utjämna skillnaderna mellan olika ämnens publiceringspraxis, dels att skapa balans mellan olika publikationsformer. Det är ett svårt och viktigt arbete, som direkt påverkar universitetens ställning.

Mot den skepsis vi vet finns bland många bibliotekarier, att fungera som "kontrollanter" av forskarna kan ställas det faktum, att universitetsbiblioteken idag har en kanske mer central roll i universitetens arbete än de haft på mycket länge. Att biblioteken får uppdragen att förse universitets- och fakultetsledningarna med underlag för bedömningar av hur de egna forskningsmedlen ska fördelas visar på en tilltro till bibliotekens – och bibliotekariernas – förmåga att hantera den komplexitet som präglar dagens bibliografiska arbete. Det handlar inte bara om att checka av vilka forskare som publicerat sig i "rätt" tidskrifter, utan också att utveckla just system för att kompensera de som befinner sig i vetenskapliga miljöer som inte passar in i bibliometrins mallar, utan vars värde är synligt på andra sätt.

De flesta är medvetna om att detta är nödvändigt och skälet till det är enkelt: de flesta aktiva forskarna vid ett universitet är inte speciellt frekventa i de högst rankade internationella tidskrifternas innehållsförteckningar och citeringslistor. De flesta publicerar då och då artiklar i sådana, men en majoritet av forskningsresultaten publiceras i nationella eller internationella tidskrifter utanför topplistanas klistrofobiska värld samt inom ramen för den övriga verksamhet som ligger inom vetenskapens domän. Att få fler forskare att publicera sig är naturligtvis ett politiskt mål och ett mål som enskilda lärosäten inte har något problem att skriva under på, men det kan aldrig bli mer än just en målsättning. Som sådan ska den förvisso inte underskattas, men det är också viktigt att vara realistisk.

Idag har universitetsbiblioteken fått en viktig roll i ett komplicerat spel mellan målsättningar om ökad publicering inom en viss typ av tidskrifter och den vetenskapliga praktik som på olika sätt präglar alla universitets vardag. Hur den ser ut skiftar naturligtvis och att, till exempel, jämföra Karolinska Institutet med ett provinsuniversitet som mitt eget låter sig svårligen göras. Systemet skaver och till åtminstone en liten del är det nu också bibliotekariernas uppgift att slipa dess kanter så att inte universiteten går back, ekonomiskt och anseendemässigt, för att man envisas med att tillämpa en snygg, men dålig modell.

Vi lär Sverige läsa!

En bok för alla ger ut skönlitteratur för barn och vuxna i läsfrämjande syfte.

Besök oss på Bokmässan, monter Bo8:01a

www.enbokforalla.se

OBS! NY MONTER!

En mossig värld i miniatyr

Råttsvansar, trassel, & skrynkelfläta!

Lär dig allt om fiskekrokar, guldlockar, och andra spännande arter i höstens nya bok.

Beställ boken här: www.nationalnyckeln.se

NATIONALNYCKELN
TILL SVERIGES FLORA OCH FAUNA

Väggmossa
Pleurozium schreberi
Bild: Christopher Reisborg

Kista bygger för / /

möten

Det nya biblioteket i Kista Galleria blir med sina 2 400 kvadratmeter det näst största i Stockholm. Målet är att bygga broar mellan dem som arbetar i high tech-företagen på ena sidan byggnaden och dem som bor i de socialt utsatta områdena på den andra sidan.

NORDVÄST OM STOCKHOLM ligger Kista Galleria som rymmer nästan 200 butiker och restauranger, en biograf, studentbostäder – och sedan den 23 augusti 2014 också ett modernt bibliotek. Lokalerna är inredda för att skapa möten mellan människor, teknik och kultur. Kista har kallats "Stockholms Silicon Valley" tack vare sina många högteknologiska företag, men här bor också många nyanlända som inte talar svenska.

–Vi har tänkt på brobyggandet i alla led, säger Stockholms stadsbiblioteks chef Inga Lundén. Båda sidorna är mångspråkiga. De som jobbar i high tech-företagen kommer från hela världen. Men också på andra sidan är det internationellt och mångspråkigt. Den ena delen kommer hit från andra stadsdelar. De som bor här reser kanske och jobbar någon annanstans. Bron däremellan är gallerian. Där rör sig otroligt många människor från morgon till kväll.

Biblioteket har samma öppettider som gallerian: 10–21 alla dagar.

Projektet var påtänkt redan 2008, men det politiska beslutet togs först vid årsskiftet 2012–2013. Eftersom det då fanns ett tydligt uppdrag och ambitionsnivå kunde processen komma i gång snabbt. Elisabeth Aquilonius är enhetschef för biblioteken i Husby, Kista, Rinkeby och Tensta och kopplades in i projektet under hösten 2012. Hon berättar att invånarnas önskemål har legat till grund för bibliotekets utformning och utbud.

–Vi har tittat mycket på kundundersökningar, både från andra bibliotek och enskilda invånare i Kista, för att ta reda på vad folk vill kunna göra på sitt bibliotek. Vi har även gjort studiebesök på andra bibliotek

TEXT: SARA HÖRBERG

och haft öppet hus för allmänheten i de gamla bibliotekslokalerna vid några tillfällen, där vi gav information, visade ritningar och inspirationsbilder och ställde frågor till besökarna för att ta reda på vad de tycker. Vi fick till exempel synpunkter på att vi kallade bokningsbara rum för studierum, eftersom man uppfattade det som att vi stängde ute äldre. Eftersom vi strävar efter att rikta oss mot en bred målgrupp var det något vi lyssnade på och tog till oss.

Med den nya placeringen lade man besöksmålet på en dubblering från tidigare och Elisabeth Aquilonius förhoppningar är att gamla besökare ska känna igen sig och trivas, men även att de ska nå ut till nya målgrupper genom att bemöta deras intressen och behov. Hon förklarar att den roligaste – men samtidigt svåraste – utmaningen är att arbetsgruppen ska förbereda sig för en verksamhet där ingen riktigt vet hur det kommer att utvecklas. Hon understryker att det är först efter invigningen som de kan börja bygga verksamheten på riktigt.

–Vi har bara byggt en grund. Det är inte förrän nu som vi kan forma biblioteket tillsammans med våra besökare och samarbetspartners. Utmaningen är att våga släppa kontrollen och låta verksamheten få eget liv.

Så ser nya
Kista Bibliotek
ut ➡

KISTA BIBLIOTEK

Mötas:

I bibliotekets mitt finns sittplatser och "hängyta". Det blir en central träffpunkt som knyter samman de olika avdelningarna.

Lära:

Med 50 öppna studieplatser och 21 mindre rum, plus en konferenslokal, vill man skapa möjligheter för besökare och samarbetspartners att nätverka, utbyta kunskaper och samverka på olika sätt. Rummen går att boka, både enskilt och för grupper.

Café:

Här ligger Espresso House med möjlighet att hålla öppet även när biblioteket är stängt. I anknäring till kaféverksamheten finns även en tidningshörna där fika-gästerna kan läsa dagstidningar från hela världen och digitala tidskrifter på svenska, spanska och engelska.

Kontor:

Transparens är ett nyckelbegrepp, vilket bland annat innebär att personalen sitter väl synligt och centralt på ett inglasat kontor, mitt ute bland avdelningarna. Detta för att synliggöra bibliotekets kompetens – och för att personalen lätt ska kunna röra sig ute i lokalen och se var det finns behov. Kontoret blir bibliotekets kärna, men det finns även arbetsrum där man kan jobba mer ostört om det skulle behövas.

Scen:

Här finns 40 sittplatser och full ljud- och ljusutrustning. Scenen är tänkt att till exempel kunna användas för föreläsningar, teater, musik och författar-, samhälls- och kultursamtal. Det som händer på scenen kan dessutom projiceras ut på andra skärmar runt om på biblioteket.

Upptäcka/skapa:

I den här sektionen finns – förutom barn- och ungdomslitteratur – både en ateljé och ett black box-rum för att skapa och uppleva. I ateljén kan besökarna arbeta och bygga i lera, gips eller kartong, men framför allt vara digitalt kreativa med hjälp av Ipads och datorer utrustade med bildbehandlingsprogram. I bibliotekets black box-rum finns bland annat möjlighet till interaktiva digitala sagostunder och minibio. Det finns även planer på samarbete med KTH och Konstfack för att utveckla den digitala verkstaden med 3d-printing och greenscreen för att spela in egna filmer.

Läsa:

Biblioteket har köpt in väldigt mycket ny litteratur, i princip allt som har getts ut på svenska i år. De har även satsat på att ta in böcker på ett tiotal andra språk, främst engelska, persiska och arabiska som är de största i Kista. På ett par års sikt är tanken att fördelningen ska vara 60 procent böcker på svenska och resten på andra språk. På läsavdelningen kan man både bläddra i böcker, få smakprov på e-böcker och lyssna på vinylskivor i retrohörnan. För att locka nya besökare planerar biblioteket även en bokbasar för lättläst litteratur under hösten.

Färger:

Biblioteket är färgkodat eftersom färger är ett universellt språk som gör det lättare att hänvisa till olika avdelningar. Samtidigt har man försökt vara sparsmakad med färgskalan för att inte skapa ett gytter av olika nyanser. Det ska vara tydligt men balanserat.

Nya tjänster:

Det har rekryterats fem nya tjänster till Kista bibliotek för att komplettera med kompetens inom de områden man satsar på. Nytilskott i bibliotekets verksamhet är en producent, en digital pedagog, en IT-tekniker och två nya bibliotekarier.

Digitalt:

I det här rummet finns möjlighet att hålla olika sorters workshops som kräver datorer. Flera av datorerna är utrustade med program som Indesign och Photoshop.

Entréer:

Det finns två entréer: rulltrappan från gallerians första våning och ingången vid Espresso House på våning två. Den som väljer rulltrappan kan se bibliotekets utbud och olika aktiviteter på en stor LED-skärm.

Uppleva:

För den som vill hitta en skön plats för att läsa tidningar, ladda telefonen eller bara hänga på finns soffor, sköna stolar och fåtöljer och hängmattor att slå sig ner i. Här finns också tre mobila utställningsrum för digital konst.

Barbro Lindgren om fantasins

Bok & Bibliotek firar 30 år och bjuder gäster från lika många länder. Årets temaland är Brasilien men hit kommer också inhemska favoriter som Barbro Lindgren, Jens Lapidus och Marie Silkeberg.

Årets Alma-pristagare
Barbro Lindgren

TEXT: ÅSA EKSTRÖM

SOM OM DET inte räckte med att Brasilien i år har stått värd för världsmästerskapen i fotboll och 2016 ska stå värd för Olympiska spelen, vill nu även kulturvärlden lyfta fram den brasilianska kulturen i allmänhet och litteraturen i synnerhet under årets bokmässan.

I skrivande stund står det klart att 14 författare från Brasilien finns på plats i Göteborg. Bland de mest lovande unga författarna märks Michel Laub, Vanessa Bárbara och Daniel Galera som med sina romaner *Att falla* (Albert Bonniers förlag), *Salladsnätter* (Natur och Kultur) och *Med blod i skägget* (Norstedts) introduceras för svenska läsare. Övriga författare från Brasilien är Bruna Beber, Jô Bilac, Paulo Henriques Britto, Andréa Del Fuego, Otávio Junior, Ana Martins Marques, Roger Mello, Newton Moreno, Daniel Munduruku, Grace Passô och Alice Sant'Anna.

Författaren och översättaren Fredrik Ekelund anser att den brasilianska litteraturen hamnat i skymundan på grund av att det portugisiska språket befunnit sig i skuggan av det spanska.

– Brasilien håller på att ta sin rättmätiga plats på den litterära scenen, hävdar Fredrik Ekelund.

Vid sidan om det brasilianska temat presenteras även litteratur skriven på minoritetsspråket katalan-

ska, «Röster från Katalonien». Bland de elva författare som skriver på franska, spanska och katalanska märks bland andra Núria Amat, aktuell på svenska med *Det lilla landet* (Tranan) samt Albert Sánchez Piñol och Jaume Cabré som ska tala om sin fascination för staden Barcelona, som även påverkat deras skrivande.

På mässgolvet hittar man som vanligt tillresta gäster som Desmond Tutu – som ska hålla en litterär gudstjänst tillsammans med sin dotter – likaså Siri Hustvedt, Yaba Badoe, Tom Rachman, Conn Iggulden, David Grossman, Tatiana de Rosnay, Josefine Klougart och många fler författare. I det digra seminarieprogrammet finns även svenska namn som Klas Östergren, Pooneh Rohi, John Ajvide Lindqvist och Majgull Axelsson.

Alma-pristagaren Barbro Lindgren kommer att berätta om författarskapets, fantasins och frihetens villkor i ett samtal med Maria Lassén-Seger, barnlitteraturkritiker och bibliotekarie vid Åbo Akademi, torsdag kl 15.

Naturligtvis kommer även Bok & Bibliotek att uppmärksamma att Tove Jansson skulle ha fyllt 100 år i år. Flera Tove Jansson-relaterade programpunkter finns att ta del av, bland annat på fredagen, då litteraturprofessorn Boel Westin, som även skrivit flera böcker om Tove Jansson och hennes författarskap, samtalar med

och frihetens villkor

BILD © MOOMIN CHARACTERSTIM

Självporträtt
av Tove Jansson.

brorsdottern Sophia Jansson som även är konstnärlig chef vid Moomin Characters samt förläggaren Helen Svensson och författaren Sara Bergmark Elfgren.

Förra året var *Men läs då unge* det mest besökta seminariet. Samtiden finns naturligtvis ständigt nära och precis som under valrörelsen så står skolan i centrum även på mässan. Skolspåret erbjuder seminarier om hur man kan utveckla den svenska skolan, exempelvis *Lägg undan mobilen och läs en bok, unge!* 15.00–15.45 där Dilsa Demirbag-Sten och Melis Yorulmaz, Berättarministeriet, samtalar med finansmannen Sven Hagströmer, författarna Martin Widmark och Johan Unenge.

Skolspåret har som främsta syfte att lyfta positiv utveckling och kreativ undervisning med digitaliseringens möjligheter. Här ges kanske svar på frågor om hur man kan arbeta på nya sätt med litteratur för en mer öppen och tolerant ungdomsgeneration eller anpassa undervisningen så att elever med till exempel adhd ges möjlighet att visa sina kunskaper.

Molnet är ett område där besökarna kommer att erbjudas inspirerande föreläsningar, workshops, pop-up-klasser och möjligheter att testa nya, digitala verktyg. I Molnet finns programpunkter som *En dator per elev – lärande i en digital skolmiljö*, *Kreativa lösningar för ett lustfyllt lärande* etc. Under lördagen kl 10 kan man under

rubriken *Lärare i den uppkopplade skolan* lyssna till ett samtal mellan Roger Säljö, professor i pedagogisk psykologi och Annika Lantz-Andersson, universitetslektor vid Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande, båda vid Göteborgs universitet.

Digitala Torget satsar i år på berättelsen och ställer frågan vad är en bok och vem är författare? Där kommer bland annat strömmade programpunkter att erbjudas och man kan även ladda mobilen eller paddan på plats. En av programpunkterna är *Hur läser, lånar eller köper man en e-bok?* Genom Läs- och berättarlabbet, som arrangeras i samarbete med Bibliotekshögskolan i Borås och sponsorn Samsung, kan man lära sig mer om digital litteratur och hur man hittar den. Interactive Institute Göteborg finns på plats och visar hur barn själva kan skapa digitala berättelser. På Live Podcast-scenen kommer några av Sveriges mest populära poddar spelas in med mässbesökarna som publik, *Fredagspodden*, *Läs för livet* och *Books & Dreams*.

I Rum för poesi kan man från torsdag till lördag lyssna till uppläsningar av bland andra Ghayath Almad- ►►

HÖGSKOLAN DALARNA SÖKER

Bibliotekschef

DUP 2014/683/30

HÖGSKOLAN
DALARNA

Läs mer på www.du.se/jobb

► houn, Marie Silkeberg, Khashayar Naderehvandi, Eva Ström, Kristoffer Leandroer, Sjö, Athena Farrokhzad, Emma Warg, Kristian Lundberg, Philip Teir, Mattias Alkberg, Christer Hermansson, Hanna Hallgren, Sohrab Rahimi och Pär Thörn.

En stor del av mässans 3000 programpunkter bjuder även på kriminallitteratur och författare som Katarina Wennstam och Jens Lapidus finns på plats.

Nytt för i år är Europeiska cafét i EUNIC-montern där författare från 13 länder bjudits in för att samtala om mobilitet och resandets inverkan på individen och samhället i stort. Kvinnliga resenärer som delar med sig av sina erfarenheter och ett seminarium om upptäcktsresan, att färdas i tiden, kommer att locka publik. Arrangörerna bakom EUNIC Stockholm (European Union National Institutes for Culture) är ett samarbete med 16 europeiska kulturinstitut och ambassader i Sverige. För den som ständigt tappar bort programblad och dylikt så kan det vara praktiskt att ladda ner Bok & Biblioteksappen. Tråkigt är att enbart den som äger en Iphone kan ladda ner appen.

Avslutningsvis kan avslöjas att Bok & Bibliotek firar 30-årsjubileum i år. Tiden går men mässan består. ■

FOTO: ÅSA EKSTRÖM

Håll koll på världen med Världshorisont!

Vår värld blir alltmer global. Tidningen Världshorisont presenterar och förklarar de globala frågorna och beskriver FN:s roll och arbete.

Titta in på www.fn.se/varldshorisont!

Släktforskning på Nätet !!

Besök oss i monter E02:02 under bok & Biblioteksmässan i Göteborg 25–28 september 2014
www.sok.riksarkivet.se

Riksarkivet

SVAR - Svensk arkivinformation

Missa inte ...

Om att strida för fosterlandet.

Ryske författaren och fd soldaten Arkadij Babtjenk om blodbad och landsförräderi i bland annat Ukraina. Arr: Olof Palmes Internationella Center och Litteraturreisan/Belarus.

Torsdag kl 10–10.45

Drömmen om Australien

Medverkande: Ali Lewis, Christina Wahldén. Maria Källson, mässansvarig, kommer att dela ut Peter Pan-priset till Ali Lewis. Moderator: Åsa Warnqvist. Arr: IBBY Sverige och Bokförlaget Opal.

Torsdag 13.00–13.45

Klär Jens Lapidus i Adidas?

Camila Astorga Díaz, Judith Kiros (Rummets.se) och musikjournalisten Hasan Ramic tar med humor stryptag på den svenska berättelsen. Moderator Nabila Abdul Fattah. Arr: Galago.

Torsdag kl 15–15.45

Läsning som vapen

Samtal mellan Johan Svedjedal, Susanne Olsson, Rasmus Fleischer och Kristian Lundberg.

Torsdag 17–17.45

Den globala migrationen och nationalismen inom oss

Erik de la Reguera, Kristina Ohlsson och Lawen Mohtadi samtalar med Björn Wiman, kulturchef DN, om förhållandet mellan den globala migrationen och nationalismen inom oss. Arr: Norstedts, Natur & Kultur och Piratförlaget.

Torsdag 17.00–17.45

Om poesin i dagens Brasilien

Med Ana Martins Marques, Alice Sant'Anna, Bruna Beber, Paulo Henriques Britto, Maria Esther Macie.

Fredag 10.00–10.45

Romanens rum i samtida brasiliansk litteratur: del 1

Med Michel Laub, Daniel Galera och Regina Dalcastagné.

Fredag 13.00–13.45

Inspirera inspiratörerna

– om bokprat, med Anna Hjerpe, Åsa Storck och Lena Andersson.

Fredag 13.00–13.45

Flyktingar som korsar spår

Ann Lagerhammars tredje roman *Tusen tranor* är dedikerad till alla dem som i någon mening är på flykt. Hon säger till BBL att researchen var det svåraste. Att den gjorde ont.

AV: ÅSA EKSTRÖM

I ROMANEN *Tusen tranor* (Forum) sker en bilolycka som gör att två människor från två skilda världar möts – Amos som hat flytt från fattigdom i Västafrika och Eva som vill bort från ett privilegierat liv i Sverige som hon själv inte valt. Romanen skildrar människor bakom epitet som flykting och privilegierad. Författaren till romanen är bibliotekarien Ann Lagerhammar som jobbar deltid som skolbibliotekarie i Lund och frilansar som översättare.

– Jag har på sätt och vis tre olika jobb, som korsbefruktar varandra och fungerar väldigt bra ihop. Kan rekommenderas för den som har författarambitioner men inte Moa Martinsons förmåga att skriva vid köksbordet med barnen springande kring benen.

Ann Lagerhammar skrev boken *Tusen tranor* efter att ha sett ett kort inslag i ett nyhetsprogram för snart tio år sedan, om människor som riskerade sina liv för att ta sig från Afrika till Europa i knappt sjödugliga, utstranderade fiskebåtar. De som klarar färden hamnar ofta i grönsaksodlingarna i södra Spanien, där de lever under slavliknande förhållanden bland växthusen, konstaterar Ann Lagerhammar.

– De finns inte, eller snarare syns inte, men utan dem hade vi inte kunna äta tomater året runt i Europa. Det är ett cyniskt utnyttjande av människor, i många led, på många nivåer. Jag kände att jag var tvungen att skriva om det. Jag kunde helt enkelt inte släppa det, menar Ann Lagerhammar.

– En annan drivkraft har varit frustrationen att veta att allt detta pågår runtomkring, att människor far så illa, medan jag lever här, i detta välstånd. Helt skilda världar som sällan möts om man inte gör ett aktivt val, väljer ett jobb där dessa andra öden blir en del av ens eget liv, eller engagerar sig aktivt, socialt eller politiskt. För många krävs det att Amos som i *Tusen tranor* springer ut framför Evas bil för att deras vägar ska korsas.

Vad var svårast att skildra i romanen?

– Svårast under hela arbetsprocessen var

allt det material jag gick igenom för att sätta mig in i ämnet. Jag har gråtit floder. När jag såg dokumentären "En resa genom helvetet" av Daniel Grandclément, en fransk journalist som följde med på en illegal flyktingbåt från Somalia till Yemen. Eller BBC-dokumentären "Europe or die trying" av Paul Kenyon. Eller när jag i ett tidigt skede läste om sjuttiofem män som lämnade sin by i ett gruvområde i Marocko eftersom de inte längre kunde försörja sina familjer. De betalade människosmugglare för en plats på en båt till Italien. Strax före avfärd ringde femtiotvå av männen hem till sina familjer för att ta farväl. Några timmar senare förliste båten. Elva av de sjuttiofem överlevde. De känslorna tog jag med mig i skrivandet, och det var kanske det som gjorde att det paradoxalt nog var lättare för mig att skildra Amos än Eva. Amos kom till mig ganska direkt, Eva fick jag mejsla fram på ett annat sätt.

– Eva är inte på flykt, men skulle kanske vilja fly ett liv som hon egentligen inte har valt. Hon lever i materiellt överflöd men känslomässig fattigdom. Amos föds i fattigdom, utan framtidsutsikter och drömmer om ett bättre liv. Deras utgångspunkter är väldigt olika, men de längtar båda efter något annat. Och det är på sätt och vis i den längtan de möts, en längtan som i förlängningen skulle kunna bli en drivkraft till något positivt. Och då menar jag inte bara på ett privat plan, utan även på ett mer övergripande samhällsligt plan, om man ser Amos och Eva som representanter för mer än sig själva.

Ann Lagerhammar.

FOTO: NADJA HALSTRÖM

Ann Lagerhammar medverkar i Svensk biblioteksförnings monter på Bok & Bibliotek torsdag 25 september kl 14 under rubriken: Papperslösas rätt till kunskap och information.

Journalisten Gabriella Ahlström samtalar med Malmö Stadsbiblioteks chef Torbjörn Nilsson och Ann Lagerhammar om utsattheten att vara flykting, behovet att hitta en ny fristad och om att verka för demokrati och yttrandefrihet i det dagliga arbetet.

Tidigare romaner:

Det som ögat ser (2006)

Olyckan (2009)

TORS DAG 25 SEPTEMBER

10.00–10.20

Biblioteket som varumärke – populistiskt grepp eller klok överlevnadsstrategi?

MEDVERKANDE: Angela Zetterlund, Maria Lundqvist.

ARR: Linnéuniversitetet

11.00–11.45

Vad är ett framgångsrikt bibliotek?

I drygt 25 år har Dik delat ut utmärkelsen Årets bibliotek till svenska bibliotek. Vad krävs för att ett bibliotek ska bli framgångsrikt? Hör vad juryn och ett par av vinnarna har att säga om saken. Medverkande: Gunilla C Carlsson och Margareta Lundberg Rodin, medlemmar i juryn, Christina Persson, Göteborgs stadsbibliotek, Åsa Wirén Jonsson, Sandvikens folkbibliotek, samt Cay Corneliusson, Statens kulturråd.

MODERATOR: Karin Linder, Dik:s förbundsordförande.

ARR: Bibliotekshögskolan, Högskolan i Borås

12.00–12.45

Från gymnasiestudier till högre studier

Om samarbetsformer för att stärka elevers informationskompetens.

MEDVERKANDE: Ika Jorum, bibliotekarie, Hanna Sveen, lektor, Elisabet Brandberg, gymnasiebibliotekarie, diskuterar.

MODERATOR: Elin Lucassi, handläggare Kungliga biblioteket.

ARR: Södertörns högskola, Nacka gymnasium och Kungliga biblioteket.

13.00–13.45

Kunskapsorganisation i brytningstid

Hur organisera tillgången till forskningsresultat? Hur säkra en likvärdig informationsförsörjning för högre utbildning och forskning?

MEDVERKANDE: Wilhelm Widmark, överbibliotekarie, Stockholms universitet, Lars Burman, överbibliotekarie, Uppsala universitet och Jenny Samuelsson, bibliotekschef, Luleå tekniska universitet.

MODERATOR: Anders Söderbäck, Stockholms universitetsbibliotek.

ARR: Svensk biblioteksförening och Stockholms universitetsbibliotek

13.00–13.45

Läs för tusan, läs!

MEDV: Barbro Westlund, lärarutbildare och lektor i läs- och skrivutveckling, Johanna Lindbäck, läsbassadör, Katarina Lycken-Rüter, Guldäpple- vinnare 2013 och förstelärare i svenska med fokus på IT-utveckling, Eric Haraldsson, skolbiblioteks-samordnare för Växjö's grundskolor, och Fredrik Backman, författare till *En man som heter Ove*.

SAMTALSLEDARE: Patrik Hadenius, chefredaktör för Språktidningen.

ARR: Lärarnas Riksförbund och Natur & Kultur

14.00–14.45

Digitaliseringen av vårt kulturarv – vad väljer vi och varför?

MEDV: Anna Serner, vd SF, Eva Hamilton, vd SVT, och Gunilla Herdenberg, riksbibliotekarie och chef för Kungliga biblioteket, samtalar om hur vi tar ansvar för vårt kulturarv på bästa sätt. Moderator: Sharon Jåma, journalist.

ARR: SF

15.00–15.20

Suecia antiqua et hodierna – då och nu

Suecia antiqua et hodierna visar 1600-talets Sverige i 353 gravtyrer och är tillsammans med drygt 600 förlageteckningar en oersättlig bildskatt. Jonas Nordin och Anne Scherman beskriver hur bilderna tillkom på 1600-talet och hur de tillgängliggörs digitalt på 2000-talet.

ARR: Kungliga biblioteket

15.30–15.50

Ett skolbibliotek i världsklass – hur kommer man dit?

Medverkande: Margareta Guldér, Kvarnby-skolan Mölndal, Sofia Malmberg, Adolf Fredriks musikklasser Stockholm, Magnus Bromö, Änggårdsskolan Linköping, Louise Bjur, Internationella skolan Göteborg och Karin Linder, ordförande Dik.

MODERATOR: Eva Houltzén, Axiell Education & Media.

ARR: Axiell Education & Media

16.00–16.45

Medieanvändning, läsning och demokrati i informationssamhället

Bristerna i medie- och informationskunnighet

riskerar att bli ett hot mot demokratin. Jesper Strömbäck, professor i journalistik, talar kring en av samhällets kanske största utmaningar, följt av ett samtal kring olika sätt att möta utvecklingen med Erik Fichtelius, ur, Niclas Lindberg, Svensk Biblioteksförening, och Ewa Thorslund, Statens medieråd.

ARR: Svensk biblioteksförening, ur och Statens medieråd

FREDAG 26 SEPTEMBER

9.30–9.50

EU-screen och Filmarkivet.se

Christopher Natzen och Mats Rohdin diskuterar nya digitala förväntningar från såväl forskningsvärlden som allmänheten.

ARR: Kungliga biblioteket

9.45–10.45

Skolbibliotek nu!

Alla skolenheter ska ha tillgång till ett skolbibliotek värt namnet!

MEDVERKANDE: Mattias Hallberg, ordf Sveriges Elevkårer, gymnasieskolan, Olivia Gyllenhammar, ordf Sveriges elevråd, grundskolan, Louise Bjur, Teacher Librarian, International school of the Gothenburg Region och Matz Nilsson, ordf Sveriges skolledarförbund.

MODERATOR: Madeleine Hjort, ordf nsg.

ARR: Nationella skolbiblioteksgruppen och Svensk biblioteksförening

12.00–12.20

Att tillgängliggöra e-böcker via Libris

KB ska göra e-böcker tillgängliga via Libris, i första hand upphovsrättsligt fria e-böcker. Maria Hedenström och Gunnel Stjernvall berättar mer.

ARR: Kungliga biblioteket

12.20–12.50

Inspirera inspiratörerna – om bokprat

Hur inspirerar man dem som ska förmedla läsglädje till barnen? Varför lyckas vi inte få med alla elever? Erfarenheter från projektet Bokprat och läsprojekt i Jönköpings län. Tips och metoder för att förbättra läsförståelsen.

ARR: Berghs Förlag och Bokförlaget Opal

13.00–13.45

En ny bibliotekslag – hur fungerar den?

Medverkande: Elisabet Ahlqvist, handläggare

på KB, Marita Mattsson Barsk, bibliotekschef Haparanda, Lisa Petersen, bibliotekschef Mälardalens högskola och Birgitta Markusson, länsbibliotekschef Norrbotten.

MODERATOR: Martin Engman, jurist Svensk biblioteksförening

ARR: Kulturrådet och Kungliga biblioteket

15.00–15.45

Information, transformation, formation

Om skolbibliotekens roll i den digitala eran. Ross J. Todd, docent vid School of Communication and Information vid Rutgers University i New Jersey som även leder Center for International Scholarship in School Libraries (CISSL) ger med stöd av aktuell internationell forskning en bild av skolbibliotekens centrala roll i skolornas kunskapsmål. Hans forskning omfattar bland annat hur barn lär sig och bygger ny kunskap med hjälp av information.

SPRÅK: Engelska

ARR: Axiell Education & Media

Vi söker en säljande inredare

Vi är ett kreativt gäng i Vislanda som inreder skandinavians modernaste bibliotek. Det går riktigt bra för oss och vi behöver din hjälp!

Tillsammans med kunden skapar du miljöer i CAD, 3D-program och Adobes programsvit. Räknar på anbud och offererar. Med stor produktkunskap agerar du länk mellan kontoret, vårt snickeri och kunden. Du lämnar då och då skrivbordet för kundbesök, montage och mässor.

Låter detta intressant, vv maila CV och ett kort brev till jobb@biketjanst.se. Se www.biketjanst.se för att lära dig mer om oss.

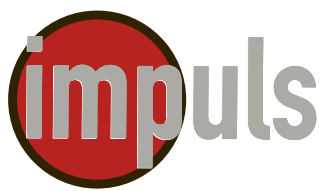

Impuls ger insikt!

I **Impuls** möter du aktuella och viktiga samhällsfrågor. Om kultur och folkbildning. Om hållbar utveckling. Om föreningsliv och civilsamhälle.

Impuls ges ut av Studieförbundet Vuxenskolan och utkommer åtta gånger om året.

En årsprenumeration på **Impuls** kostar bara 225 kr. Gå in på www.impuls.nu och beställ din prenumeration.

www.impuls.nu

Smarta e-bokslösningar på Götabiblioteken

BIBLIOTEKEN I ÖSTERGÖTLAND samt Tranås har en gemensam webbplats för utlåning av e-böcker. Som många andra bibliotek hade vi flera gånger under 2013 stopp på grund att månadens budgettak hade nåtts. I väntan på Elibs nya prismodell tecknade vi avtal med Atingo och startade i mars 2014 med ett poängsystem.

För att biblioteken skulle kunna planera sin budget för e-böcker, satte vi regler för antal nedladdningar i relation till kostnaderna för biblioteket. Utifrån förlagens priser poängsatte vi därför e-böckerna från 1 till 8 poäng.

Vid varje nedladdning syns det hur många poäng e-boken "kostar" och hur många poäng låntagaren har kvar. Erfarenheten visar att låntagarna förstår systemet och de hanterar det egna antalet poäng ansvarsfullt och sparsamt. Låneperioden är fyra veckor under vilken flitiga låntagarna kan ladda ner 12 böcker med 1 poäng, obegränsat antal böcker med 0 poäng, eller kombinera lån av böcker med olika poäng som man vill.

Många av landets bibliotek har fått problem med sina budgetar för e-böcker, men nästan alla hade också orimligt generösa låneregler, som att låntagare kan ladda ner 4 till 10 e-böcker under en vecka. Ingen hinna läsa sex böcker under en vecka! Jag gissar att bara en tiondel av de nedladdade böckerna lästes. Troligtvis laddade en låntagare en bok, läste 2-3 sidor, var inte nöjd och laddade ner en annan bok, som inte heller lästes, och så vidare.

Från den 1 augusti startade vi också med Elibs nya affärsmodell. På Elibs sida för administration finns flera olika möjligheter för bibliotek att bygga upp och filtrera sin egen katalog. Med vårt poängsystem slipper vi krånglig administration och övervakning av böckernas pris. När förlagen höjer eller sänker priset på sina böcker flyttas automatiskt böckerna hos oss mellan respektive poänggrupper. Vi har bara två kostnadsspärar, månadens budget per leverantör och maxpris för en bok, som vi satt till 120 kronor. Vi har två leverantörer – Elib och Atingo. Om båda har samma bok väljer och visar vårt system det billigare exemplaret. När månadens budget för en leverantör överstigits visas inte deras katalog förrän den första dagen i nästa månad.

Elib erbjuder möjligheten att köpa stycklicenser. Då betalar biblioteket ett pris i förskott, och tar en ekonomisk risk eftersom biblioteket inte vet om låntagarna överhuvudtaget laddar ner den boken. En bok med en stycklicens kan laddas ner tio gånger (efter varandra, inte samtidigt). Vi har valt bort stycklicens eftersom alla titlar finns som accesslån också. Vi tror inte att reservation av e-böcker passar bra för låntagarna. Den

TEXT: **AHMET KURT**, bibliotekens digitala tjänster, Länsbiblioteket i Östergötland/Norrköpings stadsbibliotek

stora majoriteten orkar troligtvis inte att reservera "lånade" e-böcker utan söker vidare för att ladda ner här och nu.

Stycklicenser är dessutom svåradministrerade, både tekniskt och praktiskt. Om en låntagare vill reservera en stycklicens måste han eller hon uppge sin e-postadress för att få ett meddelande när det är hans/hennes tur att ladda ner boken. Det kan lika gärna hända efter 10 dagar som efter 280.

I läsprogrammet Bluefire Reader finns möjligheten för låntagare att klicka på länken "Return item" om boken är läst redan efter några dagar, men inget tvingar låntagaren att göra det. Under väntetiden kan förlaget hinna sänka priset på boken vilket då gör att den blir billigare som accesslån.

På Elibs admin-sida det ser ut som på bilden. Accesslån är alltid ca tio procent dyrare än stycklicens som kan laddas ner tio gånger

Titel (Boktyp)	Författare (Förlag)	Accesslån	Stycklicenser (Tägl. / totalt)	Köp licenser	DOI
VIP-rummet (E-bok)	Lapidus, Jens (Wahlström & Wahlstrand)	77,00 SEK	-	693,00 SEK	

Jens Lapidus nya roman *VIP-rummet* är på vår hemsida en 8-poängare. Vid varje nedladdning visas hur många poäng låntagaren har kvar. Med boken följer alla manuella till det valda e-boksformatet, lånetiden och berörda länkar. Det finns också en länk om låntagaren vill köpa boken.

TITELINFORMATION

Du har lånat för 0 av max 12 poäng under de senaste 28 dagarna.

VIP-rummet
av Jens Lapidus (e-bok)
Elib
(EPUB, Elib licens)
2014-07
Svenska
Dokum. & spänning

Lägg i minnislista

Låna boken i formatet:

EPUB Elib licens

Läs mer om boken

Välj format

Låna i formatet EPUB (794 kB)
Formatet kan läsas på de flesta datorer, läsplattor och mobiltelefoner. Du måste ha ett konto hos Adobe eller skapa det i nästa steg.

Låna i formatet Elib licens (794 kB)
Boken öppnas direkt i din mobilapp och kan läsas på alla datorer, läsplattor och på smarta telefoner. Du måste ha ett konto hos Adobe eller skapa det i nästa steg.

LÅNET HAR REGISTRERATS

Du har lånat för 8 av max 12 poäng de senaste 28 dagarna.

Stänga boken

Sköp ett konto hos Adobe

Att betala för en e-bok

Lånetid

Du kan låna boken till 2014-09-08

För att låna e-böcker måste du ha ett giltigt konto på Götabiblioteken (alla bibliotek i Östergötland och Tranås) och pin-kod. Om du inte vet din PIN-kod kontakta ditt bibliotek.

Lånetiden är 28 dagar från den dag du lånar boken

Låne regler

Finns e-boken att köpa online?

Under augusti är de fem populäraste böckerna på vår e-bokssajt nyare och dyrare böcker. Dessa böcker finns (i skrivande stund) inte att ladda ner på andra biblioteks sidor. Biblioteken kanske inte har tecknat avtal för den nya modellen ännu eller så har de filtrerat bort dyra böcker. Det är i praktiken samma sak som att hålla böckerna i karantän. Men nu gör kanske biblioteken det själva!

Trots att dyrare böcker ligger i topp är genomsnittligt pris för en nedladdning från Elib 29 kronor, eftersom många böcker som folk lånar bara kostar 2, 6 eller 8 kronor. Pris i snitt med våra båda leverantörer är 24 kronor per nedladdad bok.

TOPP FEM UNDER AUGUSTI

Lapidus, Jens	<i>VIP-rummet</i>
Rudberg, Denise	<i>Bara tre kan leka så</i>
Gerhardsen, Carin	<i>Tjockare än vatten</i>
Jungstedt, Mari	<i>Den man älskar</i>
Sten, Viveca	<i>I maktens skugga</i>

Så gjorde vi i Östergötland i väntan på det ramavtal som SKL (Sveriges Kommuner och Landsting) och förlagen arbetar med.

Vill du veta mer om vårt poängsystem kontakta
länsbibliotekarie Kerstin Olsson.
Webbplatsen finns på <http://ebok.gotabiblioteken.se>

Varför särskild webbplats för e-böcker?

Det finns problem med att söka och ladda ner en e-bok från ett biblioteks hemsida, Axiells Arena eller Bookit-Pub. När Elib publicerar en ny e-bok finns för det första en fördröjning på två till fyra veckor innan posten bli sökbar på bibliotekens hemsidor. Metadatan som lagras i bibliotekens kataloger innehåller inte heller all nödvändig information för låntagarna trots att den egentligen är tillgängliggjord av Elib och andra e-boksleverantörer. Låntagare kan till exempel få information om vilket format e-boken har först i slutet av nedladdningsprocessen och kan inte förrän då, när lånet redan utförts, se att de laddat ner boken i fel format. Vid posten finns inte information om vilken programvara man måste ha för att kunna läsa boken, om Adobe-id, filens storlek, lånetid, etcetera.

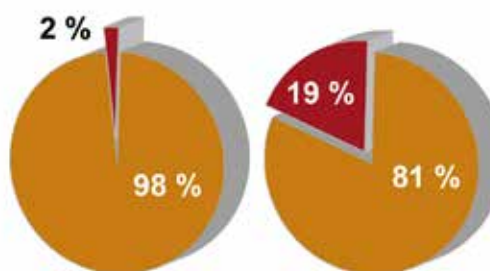
Därför valde vi att skapa en särskild webbplats för e-böcker där vi eliminerade de här problemen. Nypublicerade e-böcker visas direkt på vår e-bokswebbplats. I fasetter i högerkolumnen kan låntagarna från början välja önskad typ av böcker - e-böcker eller e-ljudböcker. Sitter man vid en dator, surfplatta eller mobil ser man tydligt och kan välja direkt passande format för sin enhet, det vill säga epub, strömmande epub (Elibs läsare) eller pdf. Med varje vald titel följer all nödvändig information för en smidig nedladdning för det valda formatet, lånetiden och filens storlek. Om man vill köpa boken finns också en länk så att man kan göra det.

Vad vill besökarna på bibliotekets webbplats?

Vi gjorde en analys av webbesöken på Norrköpings stadsbibliotek under 2013. NSB har årligen ca 420 000 besökare med 3 000 000 sidvisningar. För att verkligen ta reda på besökarnas aktivitet filtrerades "tomgång" på webbplatsen bort - vilket var 44 procent av alla sidvisningar. Var femte besökare kommer till bibliotekets hemsida på grund av e-böcker.

Aktivt användande av bibliotekets webbplats

Var femte besökare kommer till bibliotekets hemsida på grund av e-böcker. Nedladdningen av e-böcker är bara 2 procent av alla lån, men hantering av e-böcker är en femtedel av virtuella tjänster.

Egenproducerade e-böcker

Norrköpings stadsbibliotek har till idag producerat tolv egna e-böcker. Alla är välkomna att lämna egna texter till ett bibliotek i Östergötland, noveller i novelltävlingar och sådant som skrivs i skolan, allt är möjligt. Nu finns Östergötlands novelltävling "Unga Berättare" som e-bok. De egna utgivningarna finns också på andra sajter som den amerikanska bokhandelskedjan Barnes & Noble, Kobo eller - för Appleanvändare - AppleiTunes och iBooks Store i 52 olika länder.

Onödiga nedladdningar

För att minska antalet onödiga nedladdningar har vi också gett låntagarna möjlighet att ladda ner smakprov med ett eller flera kapitel i epubformat på böcker från flera förlag innan de bestämmer sig om de vill låna boken eller inte.

Exillitteraturen i Sverige är inte alls försvunnen

DEN KULTUR BERÄTTADE den 4.8.2014 om exillitteratur i vårt land under rubriken 'Ett viktigt perspektiv som inte tas tillvara'.

Det är en intressant artikel med stort nyhetsvärde. Men intrycket är att böckerna är försvunna eller i varje fall inte tillgängliga på vanligt sätt. Man gör en intervju med Reza Rezvani som tillsammans med Anna Franklin nyligen givit ut boken *Den osynliga litteraturskatten* (Tranan förlag). Sju exilförfattare i Sverige porträtteras.

Rezvani citeras med orden: "Jag har hört av mig till alla gamla vänner, de som lever och finns på nätet, men ingen har något ex eller kopia".

Är böckerna omöjliga att få tag i? Svar: nej!

Faktiskt finns denna utgivning lagrad i Kungliga biblioteket, för forskningsändamål. Den intresserade allmänheten – inte bara rena forskare – kan låna fram verken till läsning i KB:s läsesal. Dock kan böckerna inte lånas hem eftersom de tillhör Svenska samlingen. Det finns alltså möjlighet för forskare och litteraturvetare, författare och andra att studera böckerna på plats. Det gäller sen att tränga in i böckernas innehåll (med språkkunnighet förstås). Böcker som

på den vägen blir omskrivna och presenterade kan kanske komma ifråga för nyutgivning, översättning och författaraftnar.

Varför har böckerna tagits om hand av KB? Därför att de tillhör den nationella utgivningen i landet. Trots att de är skrivna på främmande språk. Men eftersom de är tryckta och utgivna i Sverige så gäller tryckerileveranslagen.

Tack vare denna lag har böckerna levererats från tryckerierna till KB. Där katalogiseras de och görs sökbara i databaserna Libris och Regina (www.kb.se). Man kan elektroniskt söka fram listor av verk utifrån såg författarnamn, språk, genre, med Sverige som utgivningsland. Man kan även studera detaljbeskrivningen som gjorts av varje bok.

På det här sättet kan man få fram en bild av hur många verk som finns lagrade på ett visst språk, till exempel på persiska eller somali. Även om man inte kan säga att det rör sig om stora kvantiteter jämfört med annan utgivning så har ändå en hel del verk (men säkert inte alla) kunnat sparas tack vare tryckerileveranslagen.

LENA NELSSON,

pensionerad bibliotekarie från Kungliga biblioteket.

HAR NI NYHETSTIDNINGAR FÖR ALLA, ELLER BARA FÖR VISSA?

Kooperativet Fria Tidningar ger ut två nyhetstidningar på **lätt svenska**. Vi tycker att det är en rättighet för alla människor att kunna ta till sig aktuella nyheter.

SESAM är vår nyhetstidning för personer med svenska som andraspråk. Tidningen har ordlistor i slutet av varje nyhetsartikel och frågespalter varje vecka.

NyhetsTidningen riktar sig till unga (11-18 år) och personer med lässvårigheter. Tidningen har kortare nyheter utan svåra ord och långa meningar.

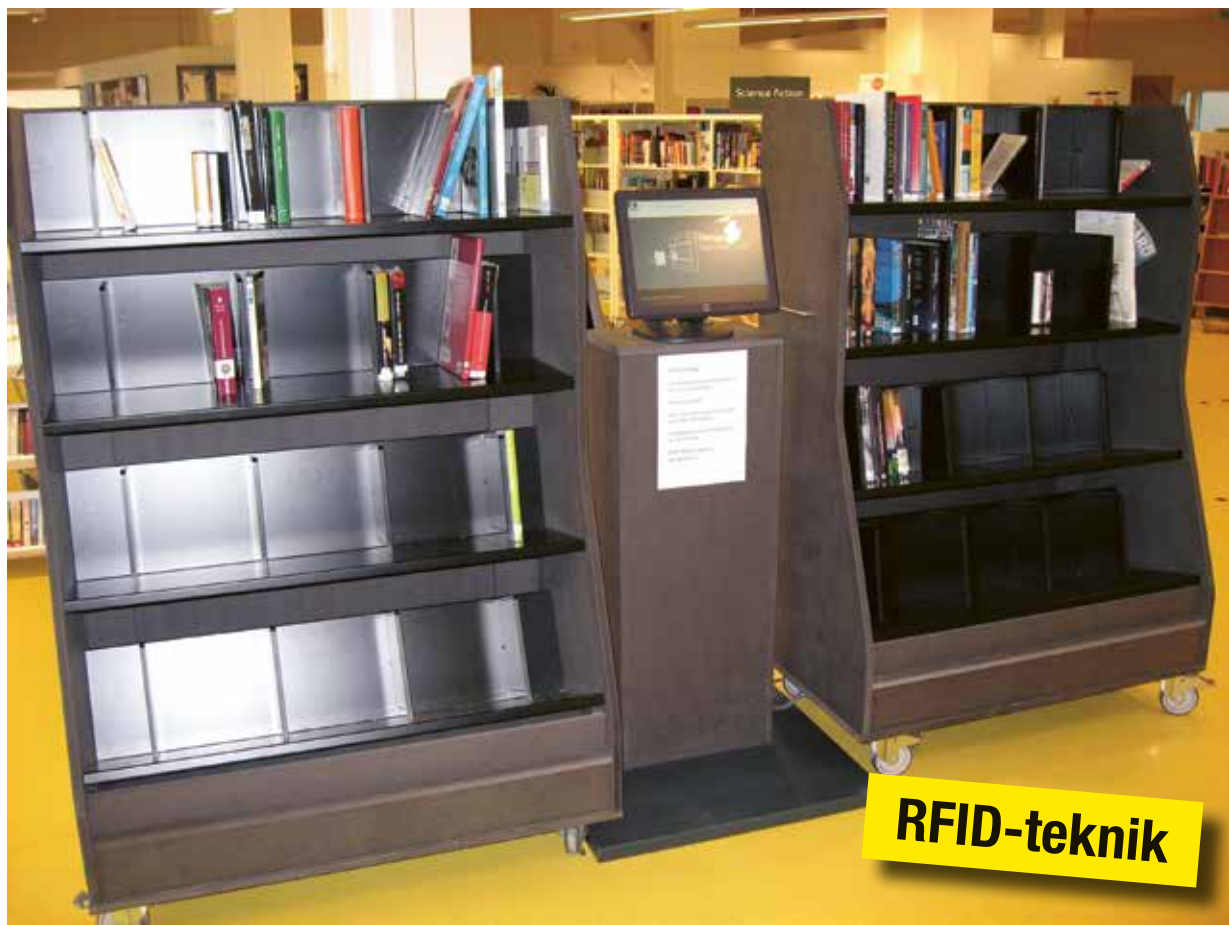
Tidningarna utkommer varje onsdag, och kostar 635:- /år.
Beställ via kundtjänst telnr. 0775 - 501 100, prent@fria.nu eller BTJ.
Läs mer om tidningarna på sesam.nu och nyhetstidningen.nu.

sesam
ÖPPNAR DÖRRAR

NyhetsTidningen PÅ LÄTT SVENSKA

Revolutionerande återlämningssystem för mindre bibliotek

P.V. SUPA

Huvudkontor

P. V. Supa Sweden AB

Jungmansgatan 16 A • 531 40 LIDKÖPING
Tel. 0510-608 00 • Fax. 0510-205 60

Försäljningsansvarig

Erling Magnusson

Mobitel. 070-567 29 33

www.pv-supa.se • e-post: info@pv-supa.se

LUST
RUM

Unique
Library
Furniture

info@lusttrum.com
www.lusttrum.com

KRÖNIKA

Maria Ehrenberg

Behöver biblioteken litteraturkritik?

JAG SAKNAR OFTA bibliotekarieröster i den litterära debatten och brukar peka på hur viktigt det är att även vi, litteraturens praktiker, kommer till tals. Litteraturvetarna och litteraturkritikerna har sina egna självklara fora, de är vana att i skrift förmedla sina kunskaper och åsikter. Bibliotekarien, som inte sällan besitter enorm kunskap om vilken litteratur som fungerar när och var, hörs sällan. Och det är synd. Ett av de mest spännande samtalen jag varit med om var när vi förde ihop kritiker, bibliotekarier, förläggare och litteraturvetare i en diskussion om samma bok. Det stod tydligt klart att vi alla hade olika men komplementära kunskaper – och att vi alla behövdes.

Men frågan är om inte även litteraturkritikernas röst håller på att tystna – en förändring som till stor del pågår i det fördolda. Färre kritiker recenserar färre böcker och de texter som levereras till tidningsredaktionerna blir kortare och kortare. Inte sällan får illustrationen stor del av utrymmet. För femton år sedan var standardlängden på en recension 3 500–6 000 tecken. Idag är vi nere på 1 200–3 000. Bovarna i dramat heter vikande annonsintäkter, tabloidisering och tidningssammanslagningar. Nu delar många tidningar på recensionsmaterialet; i söder kommer Sydsvenskan-Helsingborgs Dagblad att ha samma material, Gota Media omfattar Borås Tidning, Smålandsposten, Blekinge Läns Tidningar och tre skånetidningar. Stampen, med Göteborg som bas, äger hela västkustens större tidningar från Strömstad till Halmstad. NTM i Norrköping äger tidningar i bland annat Linköping, Uppsala och på Gotland. Det är förmodligen bara en tidsfråga innan koncernens tidningar använder samma bokrecensionsmaterial.

Gör nu detta något? Ja, säger jag. Antal röster som yttrar sig om en bok spelar roll. Fler kritiska ögon ser mer, kan bli en hjälp för författare, förlag och läsare. Talar med och mot varandra, ger sig in i debatter. Har åsikter om inte enbart enskilda verk utan om strömningar, trender, samhällsutvecklingen och litteraturens funktion. Utvecklingen av kvalitetslitteratur behöver kritiker.

Behöver biblioteken kritikerna? Använder vi deras kunskap? För femton år sedan skulle jag svara ja. På det mellanstora bibliotek jag arbetade läste vi regelbundet recensioner, hade favorit- och hatkritiker, följde deras rekommendationer men hade i allra högsta grad egna reflektioner och åsikter. En del av inköpen baserades på det vi läst. Våra låntagare läste samma recensioner som vi bakom disken och en litterär diskussion kunde påbörjas. Är det fortfarande så? Jag vet inte, det är därför jag ställer frågan. En kritiker sade till mig: "biblioteken – de läser inte recensioner längre, de köper ju bara in på efterfrågan".

Den nya bibliotekslagen statuerar att vårt "utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet". Det är en utmärkt skrivning. Behöver vi manne inte kritikerfunktionen som hjälp i detta arbete?

Det tycker i alla fall en grupp författare/kritiker som samlats kring lyrikern Magnus William-Olsson. Dessa har föreslagit att varje region ska anställa en egen kritiker, ett uppdrag på ett par år innan stafettpinnen lämnas vidare. En sådan kritiker skulle vara till bättnad både för regionens författare och dess bibliotek.

Jag tycker tanken är intressant men kan se att en region är alldeles för liten för ett nationellt uppdrag av denna dignitet. Frågan är om inte en sådan anställning skulle vara statlig? För om inte tidningarna längre har råd med litteraturkritik så måste samhället ha det.

Något som för övrigt gäller all annan kritikerverksamhet också.

FOTO: CÖRAN BUHRE

JAG KAN HJÄLPA ER HELA VÄGEN. ELLER MED MINSTA DETALJ.

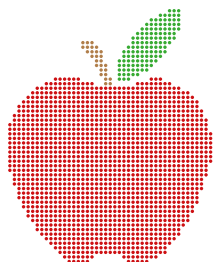

”Från första inredningsskiss till komplett inrett bibliotek.
Eller tips om små praktiska tillbehör som underlättar
arbetet för bibliotekspersonalen.
Det är den hjälpen jag kan ge dig.
Bakom mig har jag inredningsarkitekter, produktutvecklare,
designers och ett av Europas största bibliotekssortiment.
Men för att underlätta ditt liv en aning, räcker det om du
kontaktar mig så tar jag hand om detaljerna och logistiken.
Du kan även träffa mig och mina kollegor på **Bok & Bibliotek**,
25-28/9 i monter **Go1:21**. Välkomna!”

Agneta Bågstam
Bibliotekskonsulent
Tel 0733 24 26 36
agneta.bagstam@eurobib.se

"Att komma ut till ingenting"

Kan fängelsebibliotek användas för att bättre förbereda fångar för livet utanför murarna? Eller skulle biblioteket då förlora positionen som en plats där fången kan få samma bemötande som ute i samhället?

Fiona Rohlfs: Att komma ut till ingenting Informationspraktiker hos frigivna interner

MASTERUPPSATS I BIBLIOTEKS- OCH
INFORMATIONSVETENSKAP VID
INSTITUTIONEN FÖR ABM, UPPSALA
UNIVERSITET, 2013.

"Att komma ut till ingenting. Informationspraktiker hos frigivna interner" belyser något som starkt avviker från bilden av informationssamhället, från konsensus om att vi alla lever med information i ett oändligt och ständigt flöde.

Fängelser är ett undantag från flödet, för den som är frihetsberövad är tillgången till information begränsad och belagd med restriktioner (som en del av det utmätta straffet). Dessutom tillkommer att information, ur fångens perspektiv, kan uppfattas som något problematiskt.

Fiona Rohlfs uppsats påvisar med utgångspunkt i kvalitativa intervjuer den ambivalens som finns då information relaterar till och påminner om det omgivande samhället. Från detta är internen utestängd, samtidigt är samhällets förväntan och kriminalvårdens uppdrag att återanpassa fångarna till tillvaron "utanför murarna". Svårigheten i anpassningen ligger bland annat i identiteten "fånge" som blir en del av en nödvändig överlevnadsstrategi enligt vilken man undviker information som påminner om det samhälle man inte är en del av.

"Utifrån ett sociokulturellt perspektiv blir det tydligt att det finns svårigheter att förbereda sig för ett liv

som fri", skriver Rohlfs som har forskningsfältet INSU (Information Need, Seeking and Use) som teoretisk utgångspunkt och utifrån detta ansluter sig till fältet Information Practices, inom vilket informationsbehov är något som uppstår i interaktion med andra och som är socialt konstruerat.

Författaren inleder med att berätta att den ursprungliga idén var att utforska fängelsebibliotek ur ett användarperspektiv, men att detta föll på svårigheten att få kontakt med de intagna. Att hon därför valde att intervjua sju frigivna om deras erfarenheter av informationspraktiken inne på fängelset och efter frigivning fungerar dock utmärkt. De före detta fångarna har perspektiv på strafftiden och har inte längre identiteten som "fånge" att förhålla sig till. Dessutom har frigivningen, vilket titeln återger, sin egen problematik, värd att utforska.

De informationspraktiker som de intervjuade minns från fängelsetiden handlar en hel del om vård, alltså medicinska behov. "Frida", en kvinna i 30-årsåldern som avtjänat ett tvåårigt straff, berättar hur hon vid ett tillfälle bad att få en huvudvärkstablett, varvid hon anmodades att fylla i en blankett med en skriftlig anhållan och därefter fick vänta tre dagar på att få tabletten, när huvudvärken hade gått över.

Annan information gäller sådant som studier, den

BEHÖVER NI EN EXTRA INTÄKT?

Sanibox myntautomat minskar vandalisering och ger en extra intäkt. Finns även med SMS-betalning.

Läs mer: www.sanibox.se
info@sanibox.se 08-718 36 40

ILLUSTRATION: PAOLO SANREGGORGIO

samstämmiga uppfattningen bland de före detta internerna är att det gäller att vara aktiv och påstridig för att få besked och tillgång till vad som egentligen borde vara en självklar del av den rehabilitering som strafftiden ska innebära. Berättelserna kring detta bekräftar tidigare forskning, som uppsatsen "Åt var bov efter behov? En kvalitativ undersökning av interners högskoleutbildning och lärande i i skol- och biblioteksmiljö på kriminalvårdsanstalten Hall" (Linda Berg och Rebecca Willoughby-Gee 2004).

De intervjuade berättar också om frånvaron av information om förutsättningarna efter fängelsetiden, som bostäder och arbete och missbruksvård. Sex av de sju informanterna upplevde informationen om frigivningen som bristfällig. "Erika" (en kvinna i 50-årsåldern som suttit på anstalt flera gånger) utgör ett tankeväckande undantag. Enligt henne finns det visst information, "bara man bestämmer sig för att ta den".

Fängelsebiblioteket får speciell betydelse som "en verksamhet i verksamheten". Själva platsen och dess funktioner skiljer ut sig från resten av anstalten. Ett fängelsebibliotek liknar folkbiblioteken och därmed den omvärld som annars inte märks innanför murarna. I biblioteksmiljön känner sig fången friare, har självklar rätt att söka information, som att be bibliotekarien

– som inte är kriminalvårdare och därmed inte har någon övervakande funktion – om hjälp och omvänt få tips om litteratur. Och som "Peter", med många års erfarenhet av fängelseliv, formulerar det: "Biblioteken har varit jävligt bra på alla fängelser jag har suttit. Man har fått förslag på liknande böcker och författare man aldrig har hört talas om".

Därmed inte sagt att alla fångar bryr sig om biblioteket, av de sju intervjuade är tre inte särskilt intresserade, en av dem menar att det är lättare att köpa än att låna böcker.

Den första tiden efter avtjänat straff upplevs ofta som plågsam, den ofria men väldefinierade identiteten som "fänge" har upphört, nu väntar svårigheterna med den återanpassning som uppenbarligen inte fungerar särskilt väl.

Rohlfs betonar att uppsatsen inte besvarar frågor om huruvida fängelsestraff är ett bra sätt att förhindra kriminalitet och att rehabilitera människor. Men att frågorna väcks och genomlysas är intressant nog. En av slutsatserna är att fängelsebiblioteket skulle kunna vara platsen för en förbättrad informationsförmedling för att förbereda frigivandet. Även om man då rimligen riskerar att biblioteket förlorar något av sin roll som en plats som på positivt vis är annerlunda än resten av fängelse.

EFTERSOM DU GILLAR ATT LÄSA OM FILM, PRENUMERERA PÅ FILMRUTAN!

FILMHISTORIA • ANALYS • DEBATT INTERVJUER • RECENSIONER

4 NR/ÅR 200 KR, POSTGIRO 46 16 92-6
UTGES AV SVERIGES FÖRENADE FILMSTUDIOS
FILMHUSET, BOX 27126, 102 52 STOCKHOLM
TEL: 08-665 11 00, E-POST: filmrutan@filmrutan.se

www.sff-filmstudios.org

www.filmrutan.se

BIBBLAN

**Bibliotekssystemet för
skolbibliotek/företagsbibliotek.**

Vi har ett fullständigt Internetbaserat biblioteksdatasystem med ISBN- och Libriskoppling.

BIBBLAN har speciella funktioner för massinläggning och läromedelsutlåning.

Inläsning av låntagare via Excel dokument.

Kostnadsfri uppläggning.

Kostnadsfri konvertering av poster från andra system.

Kostnadsfri support.

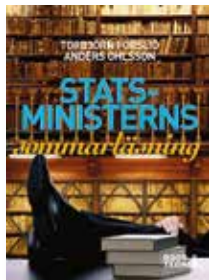
Känt för sin låga driftkostnad och höga tillgänglighet.

Låt budget gå till kärnverksamheten och inte tunga förvaltningskostnader.

www.BIBBLAN.se
Tel: 0500-595 000

Torbjörn Forslid, Anders Ohlsson **Statsministerns sommarläsning: om litteratur, politik och bildning**

ROOS & TEGNÉR, 2014

”Det finns all anledning att vara optimistisk om litteraturens framtid inom politiken och om dess roll i det offentliga samtalet.” Så lyder slutknorren på *Statsministerns sommarläsning*. Positivt!

I början av 1960-talet låg en av Kubakrisens huvudaktörer, John F. Kennedy, och läste Ian Fleming. Förmodligen var detta den primära anledningen till att författarskapet blev föremål för de filmatiseringar som fått till följd att människor i hela världen fortfarande känner till James Bond-figuren. Men vi kan dra ytterligare slutsatser. Det finns en lång tradition med litterärt intresserade politiker. Det sägs att Bill Clinton hade ett citat ur Platons *Staten* uppsatt ovanför sitt skrivbord i Ovala rummet. George Bush d.y. hade Dickens-forskaren Myron Magnets som rådgivare. Litteraturanalys och politik hör ihop. Till och med Hitlers hantlangare Goebbels var litteraturvetare.

Två lundensiska litteraturprofessorer, Torbjörn Forslid och Anders Ohlsson, kastar sig – mitt i valspurten 2014 – in i leken. Den självklara utgångspunkten är statsminister Reinfeldts kritiserade Läckbergsläsning på semestern. Men även politiska aktörer som Juholt, Sahlin, Ahlmark, Bodström, Åkesson och Fridolin granskas. Hur använder de litteraturen? Gång på gång får bokens professorer anledning att återvända till frågeställningarna om vad som är bra, dåligt, högt och lågt inom litteraturen. Vad är okej läsning för en politiker som vill behålla sin

trovärdighet? Vad får en politiker skriva? Delar av boken är litteratursociologiskt fluff som mest känns som utfyllnad för att boken ska nå sitt fulla format. De mest intressanta bitarna är de som behandlar Reinfeldt, både hans bokval och hans eget författarskap. Kanske hade det kunnat bli en ännu intressantare bok om författarna enbart fokuserat på Reinfeldt och de deckarfavoriter han delar med folket. Det hade nog gett ännu fler bra svar om Sverige 2014.

Min ståndpunkt i detta är att det trots allt är bättre om en politiker (eller annan inflytelserik person) faktiskt läser – även lågstatuslitteratur – än drar till med det som tycks vara många politikers ihåliga standardsvar på läsningsfrågan, att ”Vilhelm Moberg alltid ligger på nattduksbordet”.

JAN HOFF

Sjukhusbiblioteket Skånes universitetssjukhus

Sofia Malmberg & Teo Graner **Bibliotekarien som medpedagog eller Varför sitter det ingen i lånedisken?**

BTJ FÖRLAG, 2014

Tre år efter att alla elevers rätt till skolbibliotek skrevs in i skollagen är frågan fortfarande brännande het. På många håll förs dock diskussionen ännu på en ganska grundläggande nivå och man pratar mer om hur

många böcker man borde ha än strategiska mål och vilka aktiviteter man vill fylla just sitt skolbibliotek med. Bibliotekarien Sofia Malmberg och IKT-pedagogen Teo Graner vägrar ägna sig åt liknande resonemang. Tillsammans har de skrivit denna bok med det uttalade syftet att komma bort från vad de beskriver som det ”traditionella biblioteksupplägget” (utlån, bokuppställning, kravhantering) för att i stället satsa på en väl utvecklad pedagogisk verksamhet.

Skolbiblioteket är en del av skolan och ska således jobba mot samma mål och

förhålla sig till samma styrdokument som den övriga verksamheten. De nya läroplanerna betonar källkritik, entreprenörskap och mediekompetens, vilket gör bibliotekariens särskilda kompetenser högst relevanta – något som tydligt lyfts fram av författarna.

Man slår fast att biblioteket i första hand är en funktion och inte en fysisk plats, och boken fokuserar på bibliotekariens uppdrag att arbeta med informationssökning, källkritik och lässtimulans, det som Malmberg och Graner ser som själva basen i den pedagogiska biblioteksverksamheten. Boken är tänkt att fungera som handbok för den som ska jobba med skolbiblioteksutveckling och är späckad med konkreta exempel på allt från hur man tar fram styrdokument till olika projekt man kan genomföra tillsammans med elever och lärare.

Den typ av verksamhet som beskrivs i boken är väl egentligen inte särskilt uppseendeväckande, ändå är författarna väl medvetna om att deras sätt att arbeta inte är standard. Att lansera skolbibliotekarien som ”medpedagog”, vilken planerar, genomför och följer upp projekt sida vid sida med undervisande lärare, är ett förhållningssätt som mycket väl kan stöta på patrull. Bibliotekarien som en naturlig del av kollegiet är nämligen inte alls något självklart i dagens skol-Sverige. Att dessutom ha krav på en drivande skolläddning, formaliserade samarbeten med ämneslärare och schemalagd bibliotekstid i elevernas scheman är, märkligt nog, rätt ovanligt.

Att nå fram till ett sådant arbetssätt är definitivt ingenting som bara händer. Det krävs oerhört målinriktat arbete, fokus och framförallt mandat. Att läsa denna utmärkta och tydliga beskrivning av hur man gjort på just författarnas skola kan vara ett första steg på vägen mot ett skolbibliotek som verkligen är en del av det pedagogiska arbetet. Detta är en bok som både är ödmjuk och fylld av en massa jävlar anamma och dessutom förmår lämna mig med en skön känsla av att man i framtiden kanske kan slippa vara så himla ensam när man jobbar i ett skolbibliotek. Med andra ord ett bra köptips för rätt många rektorer, bibliotekarier och varför inte lärare där ute.

ELIN LUCASSI

*Handläggare för utbildning och lärande,
Kungliga biblioteket*

BiblioteksGUIDE i mobilen

WAGNER

www.wagnerform.se

VMI HYBRID

Den Smarta, lilla VMI Hybriden representerar den senaste utvecklingen inom reparation av skivor. Denna professionella maskin använder "state-of-the-art" Hydro-Optic Polering teknik som gör det möjligt att reparera mycket djupa repor. Utöver sin lätta och kompakta design är maskinen mycket tyst, orsakar inte föroreningar och kan lätt placeras på en bänk i biblioteket. Reparerar alla typer av skivor. Skivan är ren och torr när det tas ur maskinen efter reparationen - klar att använda. En annan fördel med maskinen är låga driftskostnader.

VMI QUICK SANDER

Efter 10 år är väntan äntligen över. Venmill har producerat en maskin som mycket snabbt tar bort de djupaste reporna, till ett mycket attraktivt pris. En maskin som är anpassad till alla maskiner såsom Hybrid, Eco Pro, 3500 etc. Slipa de djupa skivorna på denna maskin och finslipa på en annan. En perfekt komplettering.

OSLAGPART PAKETPRIS!

13 995:- för båda maskinerna (EXKL MOMS)

Vi har även beg. maskiner i lager, såsom:

Devil	fr. 4.000:-
Buffer	fr. 5.995:-

Vi har flera andra modeller i vårt sortiment och även nyheter på väg in. Håll er uppdaterade via vår hemsida, eller ring för konsultation.

Alla priser är exklusive moms.

Tel. 08-470 50 40

info@cdreparatoren.se

www.cdreparatoren.se

Pressen på pressen

Vad som sker i USA händer förr eller senare också hos oss och globalt, sägs det. Sant eller inte så finns det skäl att titta på utvecklingen där. Hur går det då för dagspressen, nyhetsmedia och journalistik? En ljusnande bild ges av rapporten State of the News Media 2014. Rapporten ges ut varje år av det ansedda Pew Research Centers Journalism Project.

De senaste årens utmaningar kvarstår och fler tillkommer, men från den digitala branschen har nya intressenter gått in med färskas pengar och tekniskt kunnande. Teknikens inflytande, nya sätt att dela information och allmänhetens vanor styr. Användningen av sociala medier har exploderat. Möjligheter att nå människor med nyheter är större än någonsin. Hälften av Facebook-användarna, framför allt 18-29-åringar, nås av nyheter även om de inte själva söker efter dem. Detsamma gäller online-video.

Ungefär 5000 heltider vid nästan 500 digitala nyhetsförmedlingar har tillkommit de senaste sex åren. De 30 största digitala nyhetsorganisationerna har 3000 jobb och global täckning. Samtidigt har amerikanska tidningar dragit in reportrar utomlands. Sociala medier och mobiler förändrar också bilden av nyhetsflödet. Allmänheten är ofta ögonvittnen. Ungefär en av tio användare av sociala medier har sänt nyhetsvideor som de tagit själva. Det inverkar naturligtvis på nyhetsrapporteringen,

liksom de demografiska förändringarna. De allra flesta nyheterna produceras ändå av journalister vid de traditionella nyhetsförmedlingar, även om journalisterna där inte sitter säkert på sina jobb. Nya entreprenörer investerar i nyhetsindustrin. Även filantroper har gått in för att till exempel täcka gapet som uppstått i nyhetsrapporteringar på grund av nedskärningar. Riskkapitalister, filantroper och andra finansiärer bekostar dock en liten del av den professionella journalistiken. Traditionell annonsering i press eller television står för över hälften av inkomsterna, men framtiden är osäker när video online blir allt vanligare.

Lokal television är amerikanernas främsta källa till nyheter, men användarna har blivit färre för första gången på fem år. Färre företag äger allt fler stationer genom köp, de stora blir ännu större. Fler stationer sänder samma program och endast en fjärdedel av USA:s 952 tevestationer producerar sina egna program.

Det finns oklara gränser mellan oberoende professionell journalistik och kommersiellt betald nyhetsförmedling, och det oroar en del.

En annan utmaning är den lätta tillgången till webb-baserat innehåll. Efter det att NSA-dokument läcktes av Edward Snowden har journalisters källskydd hotats. Svårigheter att få källor att ge information försvårar uppdraget att granska makten.

Aktiviteterna det senaste året har dock, enligt rapporten, skapat hopp för framtiden. Förra årets rapport var mörkare i sin redovisning av branschens tillbakagång, men utvecklingen under 2013 ger en antydning om att någonting viktigt händer – kanske en branschförändring.

Den viktiga tidskriften

En tidskrift är inte en färskvara som mist sin betydelse när nästa nummer kommer ut. Tidskriftens (särskilt kulturtidskriftens) inflytande och betydelse står inte heller i

proportion till upplagan eller ens till utgivningens livslängd. Det är i tidskriften som betydande författare, vetenskapsmän, samhällskritiker och utgivare sätter sina spår innan deras verk blivit allmängods. Tillgängliga arkiv är en förutsättning för forskare, men är ofta ett splittrat och svårtillgängligt material. Så är det inte vid Institut Mémoires de l'édition contemporaine (IMEC), där man försöker få så kompletta samlingar som möjligt. IMEC är ett forsknings- och arkivcentrum för fransk nutidslitteratur med unika tidskrifts-, förlags- och författararkiv. IMEC arbetar också med att levandegöra arkivmaterialet genom forskning, symposier, seminarier och utställningar. Just nu visar man bland annat en utställning om Marguerite Duras med anledning av 100-årsjubileet. IMEC ligger i det medeltida klostret i Ardenne nära Caen och i Paris.

(www.imec-archives.com).

Självzensur

Både fri och ofri press ägnar sig ibland åt självzensur. Pressen i Hongkong är fortfarande fri, men foglig. Vid övergången till Kina försäkrades Hongkong visserligen att fri press skulle få finnas kvar men subtila påtryckningar används. Ägarna har skiftat till Pekingtrogna pampar och annonsering används som ekonomisk påtryckning, liksom våld och hotelser, skriver The Economist (19 juli 2014).

I sin julrapport till cheferna i Kina rapporterade Hongkongs president det de ville höra. Han försäkrade att huvuddelen av befolkningen önskade att kandidaterna i valet av ledare 2017, skulle väljas enbart av en utvald kommitté. Han berättade inte att hundratusentals demonstrerat för bredare demokratiska rättigheter, eller att fler än 700 000 medborgare hade röstat inofficiellt för en mer öppen demokrati. Ett hyckleri ansåg många, men pressen kritiserade inte den falska rapporten med ett undantag, Apple Daily, som anklagas för att vara verktyg för radikala aktivister. Under de senaste två åren har journalister hotats och miss-handlats. Många journalister och läsare har gått över till internet som inte är censurerat.

Missa inte att PRENUMERERA!

www.opsisbarnkultur.se

DEMOKRATIFRÅGOR FRÅN HÖRSALARNA

En föreläsning av före detta professorn i etnologi Karl Olov Arnstberg stoppades strax före valet av Göteborgs stadsbibliotek med hänvisning till risken för konfrontationer och störande av ordningen.

Föredraget "Invandring och mörkläggning" avsåg enligt programbladet avslöja "lögnerna och hyckleriet" i "Sveriges problematiska invandringspolitik" och var bokat i bibliotekets hörsal av arrangören Cui Bono, en förening som lanserar alternativa analyser av bland annat klimathotet, cancer och 11 september.

Men idéhistorikerna Edda Manga och Patricia Lorenzoni, bibliotekarien David Fahl med flera andra tog i Göteborgs fria tidning strid mot att biblioteket skulle upplåtas för rasism: "Föreläsningen ges utan andra motbilder eller debatt. Att Stadsbiblioteket upplåter allas vårt gemensamma rum åt krafter som oemotsagda får sprida rasistisk desinformation kan vi inte låta passera obemärkt".

När debatten tog fart valde stadsbibliotekarien Christina Persson att stoppa föreläsningen med hänvisning till kommunallagen, som gör det möjligt att neka uthyrning vid misstanke om brott eller ordningsstörning. Dagen innan hon bröt kontraktet med Cui

Bono hade hon uttalat sin avsikt att genomföra arrangemanget med hänvisning till samma lags likabehandlingsprincip.

- Vi hade tänkt på det här och gjort ett samtidigt samarrangemang med tidskriften Glänta med en annan syn på flyktingmottagandet, ett samtal om livet som papperslös i Göteborg.

Vad fick dig att ändra uppfattning?

- Det var den samlade bilden av situationen, med mycket aktivitet på nätet. Vi såg att det fanns risk för en konfrontation mellan grupper i biblioteket och det ville vi inte ha. På söndagarna har vi många barnfamiljer och förröstningen pågick samtidigt.

I Älmhult hindrades samtidigt, och mer oväntat, den förre kommunchefen Bo Bergsjö från att tala om sin bok "Kanske du också behövs" på biblioteket. Den nye kommunchefen Tomas Rikse sade till Smålandsposten att det inte var lämpligt under ett valår. "Den bok han skulle presentera var dessutom en bok om politiken i Älmhult och då kände jag att det var olyckligt att upplåta kommunens lokaler".

ANNIKA PERSSON

WagnerGUIDE - vägvisare i mobilen

WAGNER

www.wagnerform.se

Geblod.nu

BLODGIVNING I SVERIGE

MÅNADENS ELIN

© ELIN LUCASSI

Har du tips eller förslag på något du vill att andra medlemmar ska ta del av, ta kontakt med **Stefan Engström**, kommunikationschef, se@biblioteksforeningen.org.

Nu satsar vi på MIK för biblioteken!

Behovet av medie- och informationskunnighet (MIK) blir allt större i dagens samhälle. Kraven ökar på att vi kan analysera och kritiskt granska medieinnehåll, och på att vi kan interagera och hantera det vi möter på nätet. Biblioteken spelar en viktig roll i arbetet med att stärka barn, unga och vuxna som medvetna medieanvändare. Statens medieråd och Svensk biblioteksforening satsar därför – via utbildning och kunskapsspridning – på att stärka biblioteken i arbetet kring medie- och informationskunnighet.

Det förändrade medielandskapet ger nya förutsättningar för att vi ska kunna fatta medvetna beslut i vardagen. Vad innebär ett kritiskt tänkande idag? Vilka är de nya förmågor som krävs? Biblioteken har en unik roll i att de finns till för alla. Tillsammans med skolan utgör de en kunskapsplattform som alla kan ta del av – utan kostnad. Biblioteken erbjuder fri tillgång till information och möjliggör därmed ett livslångt lärande. Den demokratiska betydelsen kan inte nog betonas. Biblioteken erbjuder också mötesplatser och hjälper till att överbrygga klyftor.

Ökade krav på MIK – för alla

Begreppet medie- och informationskunnighet inkluderar en mängd kunskaper och förmågor som krävs för att vi fullt ut ska kunna utöva våra demokratiska rättigheter. Förmågorna att kunna finna, analysera, kritiskt granska och använda information på olika sätt har länge ingått som självklara delar i bibliotekens uppdrag. Men dagens medierade och digitaliserade samhälle kräver också att vi förstår hur vi påverkas av – och själva påverkar – genom olika medier. De ökade kraven blir extra tydliga i relation till barn och unga, eftersom vi ju inte föds med ett kritiskt förhållningssätt och exponeringen för olika medier går allt längre ner i åldrarna.

Pilotprojekt rustar bibliotek som MIK-centraler

I en gemensam satsning erbjuder nu Statens medieråd och Svensk biblioteksforening

forening utbildning för bibliotekarier i medie- och informationskunnighet. Cirka 500 skol- och folkbibliotek har anmält sitt intresse. Satsningen innebär att bibliotekarier får tillgång till ett digitalt utbildningspaket i medie- och informationskunnighet, anpassat material för biblioteksanvändarna och verktyg för att sprida MIK bland besökarna. Navet i satsningen är MIK-rummet (mik.statensmedierad.se), en faktabank och pedagogisk resurs med lektionstips, reflektionsfrågor och fördjupningsmaterial. MIK-rummet har tagits fram i ett samarbete mellan Statens medieråd, Svensk biblioteksforening, UR och Konsumentverket.

Tillsammans kan vi göra storverk

Vi tror på den samlade kraften hos landets bibliotek! Tillsammans med skolan kan vi nå barn och unga så att alla kan fatta medvetna beslut i sin medievardag och självständigt kan hantera det de möter på nätet. Via folkbiblioteken kan vi fortsätta ge människor möjligheter att ta tillvara sina demokratiska rättigheter och agera som aktiva samhällsmedborgare. Landets bibliotek spelar en oerhört viktig roll för ökad medie- och informationskunnighet, och vi ser att betydelsen av det unika landsomfattande nätverket bara ökar – ni behövs!

Niclas Lindberg, .

Ewa Thorslund.

EWA THORSLUND,
direktör, Statens medieråd

NICLAS LINDBERG,
generalsekreterare, Svensk biblioteksforening

Ps) Under Bok & Bibliotek i Göteborg (tid: torsdag 25 september kl 16–16:45) arrangerar Statens medieråd, Svensk biblioteksforening och UR seminariet "Medieanvändning, läsning och demokrati i informationssamhället". Läs mer i programmet på bokmassan.se.

SVERIGES BIBLIOTEKS UTMÄRKELSER 2014

PROGRAM

Välkomsthälsning av kvällens konferencier och
Svensk biblioteksförningens ordförande Calle Nathanson
Nobelkören
Frida Öhrn tolkar Pär Lagerkvist
Prisceremoni

Datum: måndag 20 oktober 2014

Plats: Rotundan, Stockholms stadsbibliotek,
Sveavägen 73

Tid: Klockan 17.00 – 18.00

Biblioteket är öppet för alla men meddela gärna
om du kommer till info@biblioteksforeningen.org

På gång i föreningens expertnätverk

I föreningens expertnätverk samlas landets främsta kompetens inom olika biblioteksområden. Välkommen med din intresseanmälan att vara med i ett expertnätverk till Eva Silverplats, es@biblioteksforeningen.org. På vår webbplats hittar du alla nätverken.

Mångkulturmanifest, folkrörelse, urval, identitet och läsfrämjande

Expertnätverket för bibliotekets roll i mångspråkiga områden träffas fredagen den 26 september kl. 8.30 – 12.00 på Stadsbiblioteket Göteborg. Dagen börjar med visning av det nya biblioteket med Mirjam Önner och fortsätter med presentationer om:

- IFLAs mångkulturmanifest och sektions verktygslåda (Alireza Afshari)
- Bibliotek som folkrörelse (Randi Myhre och Ingrid Atlestam)
- Urval, identitet och läsfrämjande (Lena Grönlund)

Ett bibliotek i ett mångspråkigt område möts av speciella utmaningar och förväntningar utifrån områdets breda kundunderlag vad gäller ålder, språk, bakgrund, behov och efterfrågan. Detta ställer ofta höga krav, både på personalen och på verksamheterna som bedrivs i bibliotekslokalerna, för att svara mot kundernas varierade behov på bästa sätt. Nätverket vill utveckla en ökad kontakt mellan dessa bibliotek.

SE

Nya riktlinjer för skolbibliotek på nästa träff med skolbiblioteksnätverket

IFLAs skolbibliotekssektion samlade många deltagare på en workshop i Lyon under WLIC om de kommande nya riktlinjerna för skolbibliotek. Från Sverige deltog Lisa Åström, Rosendalsgymnasiet och Svensk biblioteksforeningens expertnätverk för skolbibliotek. Hon kommer att berätta om arbetet och de nya riktlinjerna på expertnätverkets nästa möte 17 oktober i Göteborg.

SE

Uppmaning om tidningar och tidskrifter på folk- och gymnasiebibliotek

Expertnätverket träffades i Borås 22–23 maj. Den viktigaste punkten på dagordningen var Torsten Johansson, KB, som berättade om varför man slutat mikrofilma dagstidningar och övergången till scanning och digital bearbetning. Nätverket uppmanar alla bibliotek att göra en gemensam drive för tidningar och tidskrifter lördagen den 7 februari. Ny kontaktperson för nätverket är Liss Carlsson, Malmö stadsbibliotek. Nästa nätverksträff blir i Umeå 28–29 maj 2015 i Väven.

WW

Starta om biblioteket!

Åke Nygren är en av kontaktpersonerna för expertnätverket för digitala tjänster, Digi-bib. Åke har inspirerats av www.ResetTheNet.org som vill värna internetanvändares integritet och skydda användare mot massövervakning. Åke har byggt en lärresurs riktad till bibliotekarierna, www.resetthelibrary.org, som han hoppas kan komma till användning för de som vill göra något handfast för att värna om sin egen, och biblioteksanvändares, integritet på nätet.

SE

Välkommen till expertnätverket företagsservice på bibliotek

I ett antal kommuner har man sedan femton år tillbaka satsat på att bygga upp en spännande, målgruppsanpassad verksamhet på folkbibliotek som vänder sig till blivande företagare och småföretagare. De bibliotekarierna som ansvarar för detta har tillsammans bildat ett nätverk under BBLs paraply, kallat *Företagsservice på bibliotek*, förkortat FIB. Idag utgörs nätverket av åtta bibliotekarierna från olika bibliotek runt om i landet, som regelbundet träffas för att tillsammans utveckla verksamheten och inspirera varandra. Basen är dels bibliotekets alla medier som vi är unika med bland den flora av företagsrådgivare som finns, dels är det bibliotekariernas informationskompetens: denne vet vilka källor som finns, hittar i dem och kan ta fram relevant information på ett effektivt sätt som är anpassat efter frågeställaren.

Servicen till blivande företagare och småföretagare utgörs av olika former av informationstjänster. För den blivande företagaren kan det handla om enskild handledning, som ska bidra till att strukturera tillvägagångssätt, föreslå lämpliga rådgivare, erbjuda kontaktnät med andra företagare, visa tillgängliga verktyg på internet, hjälpa till med sökning i och erbjuda tillgång till affärsdatabaser som finns tillgängliga på biblioteket för ändamålet. Vidare erbjuds enklare marknadsundersökningar och hjälper till att ta fram samarbetspartners, återförsäljare, leverantörer och företagskunder, som även den redan etablerade småföretagaren kan ha nytta av.

På biblioteken arrangeras även workshops och föreläsningar, informationsdagar och visningar specifikt för målgruppen. Genom detta erbjuds också tillfällen att träffa andra människor i samma situation på den ort man bor.

Mobila möten i Falkenberg

Förutsättningen för att *Företagsservice på bibliotek* ska fungera är att det finns ett gott lokalt samarbete mellan övriga organisationer och lokala myndigheter eller kommunala företrädare för näringslivet. Exempel på det är Näringslivskontoret, Nyföretagarcentrum och Företagarföreningen. På så vis utnyttjas resurserna bäst och den enskilde får rätt information från början. Nätverket har även haft ett mer än tioårigt samarbete med Tillväxtverket, vilket resulterat i en rapport och en förstudie.

Nätverkets olika aktiviteter sammanställs i en årlig gemensam statistik. För år 2013 visar den att man totalt träffade man 3760 individer för enskild handledning. Det ordnades 78 aktiviteter av olika slag, såsom föreläsning eller workshop på tema affärsplan, bokföreläsning, e-handel och marknadsföring. Vidare erbjöds information om Företagsservice – och bibliotekets – tjänster till Arbetsförmedlingens starta eget-elever, och Företagsbibliotekarierna deltog på mässor och frukostmöten, drop in-rådgivning och ytterligare andra aktiviteter gemensamt med andra aktörer (Skatteverket, Almi, IFS med flera).

Alla känner till vikten av informations-tillgång idag. Den kan vara avgörande för ett företags framgång. Bibliotekarierna runt om på landets folkbibliotek är en utmärkt kanal för att nå ut till medborgarna i landet med detta.

Gitt Ossler,

bibliotekarie på Folkbiblioteken i Lund, ordförande i nätverket.

Vill du veta mer? Mejla gitt.ossler@lund.se.

I mitten av augusti samlades 200 deltagare och 20 bokbussar från Sverige, Danmark, Finland och Norge i Falkenberg för konferens om mobil biblioteksverksamhet.

På fredagen var programmet gemensamt för alla och på lördagen var det delat i tre spår – förskola, skola och äldre.

Ian Stringer inledde konferensen med en exposé över mobil biblioteksverksamhet och bokbussar från hela världen: IFLA-projekt i Afrika, containerbibliotek i Buenos Aires, Elefantbibliotek i Thailand mm.

Några medlemmar från Norsk biblioteksforenings specialgrupp för mobil biblioteksverksamhet, Mobilis, tog oss med på en rundtur med bl a den sörsamiska bokbussen och bokbåten Epos. Bent Jörgensen berättade om den sprillans nya bokbussen från Brønderslev i Danmark som också fanns på plats i Falkenberg. I Brønderslev har man planer på att använda bokbussen på nya sätt för att möta brukarna där de är:

”Vi måste komma ut från mobilen”. Bent hänvisade till en undersökning där man påvisat att om det är mer 5 km till biblioteket slutar 55 % av innevanarna att vara biblioteksanvändare.

Lagar och regler om behörigheter och vikter, att göra en bättre upphandling och vilken betydelse den nya bibliotekslagen har för mobila bibliotek var andra programpunkter den första dagen. Lördagens tre spår, om förskola, skola och äldre erbjöd en variation av praktik och teori. Redovisningar av Mobil biblioteksverksamhet varvades med föreläsare från bl.a. Alzheimerfonden, Skolinspektionen och Linneuniversitetet.

Under konferensen gavs också tid att besöka de 20 bussarna som utgjorde en imponerande anblick utanför Falkhallen. Arrangörsggruppen från Mobila biblioteken i Falkenberg har gjort ett fantastiskt arbete med programmet och med allt runt omkring.

WW

Svensk biblioteksforenings expertnätverk för företagsinformation på bibliotek är ett stöd för alla bibliotek som arbetar med målgruppen nyföretagare och småföretagare. Alla intresserade bibliotekarierna som är medlemmar i Svensk biblioteksforening är välkomna att vara med. Nätverket arbetar med alla frågor som rör medieplanering, informationsförsörjning och aktiviteter riktade till småföretagare och nyföretagare ute på Sveriges folkbibliotek. I nätverket erbjuds utbildningsdagar, kompetensutveckling, möjlighet till rådgivning och studiebesök/resor för intresserade. Nätverket vill verka för att förbättra bibliotekens tjänster gentemot företagare, samt höja folkbibliotekens kompetens när det gäller att söka näringslivsinformation. Nätverket vill också bidra till att skapa goda kontakter och nätverk mellan bibliotek och nationella, regionala och lokala organisationer och övriga aktörer som arbetar med företagare.

Dags att söka resestipendier

Den 30 september är sista ansökningsdatum för föreningens resestipendier. Ansökan kan göras av såväl enskilda som institutionella medlemmar i Svensk biblioteksforening. Avsikten med resestipendierna är att fördjupa den enskildes bibliotekskunskaper. Mer information finns på vår webbplats. Du kan också kontakta Wiviann Wilhelmsson, ww@biblioteksforeningen.org.

Skriv under Lyon-deklarationen!

UNDER WLIC presenterade IFLAs ordförande Sinikka Sipilä Lyon-deklarationen som uppmanar FN och dess medlemsstater att göra tillgång till information till en del av millenniemålen när de ska omförhandlas. IFLA uppmanar alla bibliotek att skriva under för att sätta kraft bakom orden.

– Tillgång till kunskap och information handlar om demokrati och mänskliga rättigheter. Bibliotek i hela världen bidrar till en hållbar utveckling varje dag, sa Sinikka Sipilä i sin presentation i Lyon.

Stuart Hamilton, biträdande generalsekreterare i IFLA, har lett arbetet med att ta fram deklarationen:

– Deklarationen förklarar varför tillgång till information är avgörande för en hållbar utveckling och vi vill att politikerna ska läsa den innan de stiger på planet till förhandlingarna om de nya millenniemålen. När de kommer tillbaka ska de också minnas att det finns saker att göra hemma.

Hamilton skickar en uppmaning till alla institutioner och föreningar att skriva under:

– Ju fler som skriver under, desto starkare blir vi. Ta sedan nästa steg, berätta för era politiker att de har ett viktigt ansvar inför förhandlingarna. I Kapstaden, på WLIC 2015, hoppas jag kunna ge en positiv rapport om våra gemensamma framsteg.

Inga Lundén, Stockholms stadsbibliotekarie och ledamot i IFLA:s styrelse kommenterar:

– Deklarationen är bara början. När beslutsfattarna förstår hur viktig verklig tillgång till information är och ser sig omkring på biblioteken, så gäller det att vi

FOTO: STEFAN ENOSTRÖM

Sinikka Sipilä.

redan nu lever upp till att arbeta inkluderande.

Svensk biblioteksförenings styrelse har beslutat att underteckna deklarationen och föreningen kommer att verka för att regeringen får IFLA:s uppmaning med sig till förhandlingarna i FN.

Ur deklarationen:

We therefore call upon the Member States of the United Nations to make an international commitment to use the post-2015 development agenda to ensure that everyone has access to, and is able to understand, use and share the information that is necessary to promote sustainable development and democratic societies.

SE

Läs mer: www.lyondeclaration.org

Välkommen till föreningens monter på Bok & Bibliotek!

Vi vill även i år skapa möjlighet för medlemmar att mötas och diskutera viktiga biblioteksfrågor. Alla är välkomna att sitta ner vid vårt arbetsbord, ta en kopp kaffe, träffa kansliet och styrelsen eller ladda sina egna eller datorns batterier. Du hittar oss mitt i C-hallen, bredvid UR och MTM. Vår programbok kan du ladda ner på vår webbplats eller administrera till din kalender på www.bokmassan.se.

Även i år erbjuder Bok & Biblioteks-mässan föreningens medlemmar ett rabatterat pris på helkortet. Köp direkt via länk på vår webbplats.

SE

FOTO: STEFAN ENOSTRÖM

Dags att söka forskningsinitierande stöd

Svensk biblioteksforening delar årligen ut ett forskningsinitierande stöd för att fler forskare ska få möjlighet att skriva konkurrenskraftiga forskningsansökningar i ämnen som har betydelse för bibliotek och biblioteksverksamhet i Sverige. Med detta stöd har Svensk biblioteksforening sedan 2010 bidragit till att forskningsprojekt med biblioteksrelevanta frågeställningar kunnat attrahera medel från andra forskningsfinansiärer.

Sista ansökningsdag för föreningens forskningsinitierande stöd är den 30 september 2014 och beslut fattas under hösten. I budget finns 200 000 kr. De som söker ska vara disputerade. Sökanden behöver inte vara medlem i Svensk biblioteksforening.

Läs mer om stödet på föreningens webbplats.

Kontaktperson för stödet är forsknings- och utvecklingssekreterare Jakob Kihlberg, tel. 076-526 12 36. Mejla din ansökan till jk@biblioteksforeningen.org.

Dags att söka utvecklingsstöd

Svensk biblioteksforening delar ut ett utvecklingsstöd för att stödja utvecklingsarbete vid bibliotek eller motsvarande institutioner. Institutionella medlemmar i föreningen är berättigade att söka medlen. Sista ansökningsdag för föreningens utvecklingsstöd är den 30 september 2014. Beslut fattas under hösten.

Svensk biblioteksforenings styrelse har beslutat att även i år särskilt prioritera insatser som syftar till att göra biblioteken tillgängliga och angelägna för fler och nya användare. Detta mot bakgrund av att klyftorna i biblioteksanvändning och läsvanor ökar i samhället.

Ansökan skall innehålla en redogörelse för det planerade arbetet, förväntade resultat och motivering av arbetets betydelse för bibliotek och biblioteksverksamhet i Sverige. Redogörelsen skall innehålla en tidsplan, beskrivning av vad som skall göras med hjälp av stödet, en plan för hur arbetet skall dokumenteras samt budget. Relevanta tidigare erfarenheter kan beskrivas. Mer information finns på föreningens webbplats.

Kontaktperson för stödet är samhälls- och utvecklingssekreterare Jenny Nilsson, tel. 070-695 11 29. Mejla din ansökan till jn@biblioteksforeningen.org.

Läsa för livet på SVT Forum

Konferensen *Läsa för Livet*, samarbetet mellan Svensk biblioteksforening och Kulturdepartementet finns nu att se och lyssna på **SVT Forum**. Förutom kulturministerns inledning finns föreläsningar av Niclas Lindberg, Jessica Gedin, Lars Lindkvist, Louis Limberg, Lotta Brilliöth Biörnstad, Christina Jönsson Adrial, Katarina Dornbell och Catrin Eriksson.

SE

BOKMÄSSAN

På Bok- och biblioteksmässan bygger vi i monter **C01:40** upp ett BTJ i miniatyr där du kan testa, titta och känna på våra produkter och tjänster. Och självklart finns vi BTJ-medarbetare på plats för att svara på frågor och dela tankar och idéer med dig.

Vi ses!

För monterprogram och senaste nytt, följ oss gärna på:

/btsverige

/btsverige

/btsverige

Bejaka dina
INTRESSEN
Det finns en
KULTUR-
TIDSKRIFT
också
FÖR DIG

Föreningen för Sveriges kulturtidskrifter

En förening med 120 medlemmar

www.fsk.net | www.kulturtidskrifter.se

bokus.com

NYHETER DYGNET RUNT! NYHETER DYGNET RUNT!

NYHETER DYGNET RUNT PÅ BOKUS.COM!

- Över 6 miljoner titlar
- Snabba leveranser på svensk och utländsk litteratur
- Biblioteksutrustade böcker
- Katalogposter från Libris och BURK

Välkommen till bokus.com!

KONTAKTPERSON: FREDRIK SANDBERG, FREDRIK.SANDBERG@BOKUS.COM

Många medlemmar bidrog till WLIC i Lyon

Temperaturen var hög på årets IFLA WLIC i Lyon. Politiker på hög nivå deltog, två franska ministrar, parlamentariker från flera länder och lokalpolitiker. Den svenska delegationen bestod av drygt 60 personer från alla bibliotekstyper. Sverige var väl representerat bland föreläsarna för att bidra med både kunskap och erfarenheter. På vår webbplats finns nyhetsnotiser och snart även reserapporter.

SE

Ta kontroll över utrustningen

www.aktivsakerhet.se
info@aktivsakerhet.se

AKTIV SÄKERHET

3M™ Library Systems

En nyckel till demokrati och yttrandefrihet

"Ett samhälle med en medie- och kommunikationskultur som genomgår så stora förändringar som nu kräver mycket medie- och informationskunniga medborgare – det gäller inte minst barn och unga. Det är en demokratifråga." Så presenterar Nordicom (Nordiskt informationscenter för Medie- och Kommunikationsforskning) den nya antologin *Medie- och informationskunnighet i Norden – En nyckel till demokrati och informationsfrihet* (Ulla Carlsson red.) som är resultatet från det nordiska expertmötet i Stockholm hösten 2013. Föreläsare för berörda myndigheter, departement, intresseorganisationer och forskarsamhället i de nordiska länderna och de självstyrande områdena Färöarna och Åland deltog i mötet. I boken finns inlägg, slutsatser och ett antal bidrag från forskare inom MIK-området i Norden. Svensk biblioteksförnings generalsekreterare Niclas Lindberg bidrar med kapitlet *Bibliotek och medie- och informationskunnighet* där han bland annat skriver:

"Biblioteken bör tjäna som en bas för att möta vår tids ökade behov av medie- och informationskunnighet hos hela befolkningen. Då kan Sverige bli, inte bara ett av världens mest teknikintensiva länder, utan också ett land som ger sin befolkning unikt goda möjligheter att utöva sina demokratiska rättigheter att utvecklas, tänka, tala och skriva fritt."

Rapporten kan beställas från Nordicom.

SE

Årets finalister till Svensk biblioteksförnings barnbokspriser

SVENSK BIBLIOTEKSFÖRENING JURY för barnbokspriser har presenterat nio nominerade finalister till Carl von Linné-, Elsa Beskow- och Nils Holgerssonplaketterna. De slutliga vinnarna utses i början av oktober. Juryn för de tre barnbokspriserna berättar om sitt arbete och de nio barnböckerna torsdag 25 september klockan 11.00 i Svensk biblioteksförnings monter på Bok & Biblioteksmässan i Göteborg.

Nils Holgersson-plaketten

Nils Holgersson-plaketten instiftades 1950 och utdelas årligen med en prissumma på 25 000 kronor till författaren av föregående års bästa barn- eller ungdomsbok.

Årets nominerade finalister:

Håkan Jaensson för boken *Dödsknäpp*, Alfabeta

Anna Höglund för boken *Om detta talar man endast med kaniner*, Lilla Piratförlaget

Kerstin Lundberg Hahn för boken *Lyckokakan*, Rabén & Sjögren

Elsa Beskow-plaketten

Elsa Beskow-plaketten instiftades 1958 och utdelas årligen med en prissumma på 25 000 kronor till den konstnär, som framställt föregående års bästa svenska bilderbok för barn eller den bäst illustrerade svenska barnboken.

Årets nominerade finalister:

Per Gustavsson för boken *Skuggsidan*, Natur & Kultur

Emma Virke och Grete Rottböll för boken *Jon har ett svart hål i sitt röda hjärta*, Bonnier Carlsen

Viveca Sjögren för boken *Vi blåste bort ibland*, Kabusa

Carl von Linné-plaketten

Carl von Linné-plaketten instiftades 1998 och utdelas årligen med en prissumma på 25 000 kronor till den eller de personer som framställt föregående års bästa fackbok för barn eller ungdomar.

Årets nominerade finalister:

Ulf Nilsson och Oskar Jonsson för boken *Se fåglar*, Bonnier Carlsen

Lena Sjöberg för boken *Hårdkokta fakta om ägg*, Bokförlaget Opal
Sarah Sheppard för boken *Viktiga kartor: för äventyrare och dagdrömmare* och hennes samlade produktion, Bonnier Carlsen

Juryn består av:

Dag Hedberg, ordförande, Västerås stadsbibliotek

Karin Blomquist, Gotlands länsbibliotek

Mary Ingemansson, Höskolan Kristianstad

Sofia Lindblom, Askebyskolan, Stockholm

Anna-Klara Ehn Ericson, Uppsala stadsbibliotek

Anna Hällgren, Lövångers bibliotek

Föreningen uppmanar EU att stå upp för biblioteken

Vid senaste mötet inom WIPO (World Intellectual Property Organisation) var EU ovillig att försvara bibliotekens undantag i upphovsrätten.

Svensk biblioteksförning och ett 60-tal andra organisationer, bibliotek och arkiv från hela världen agerar nu samfällt för att EU ska försvara bibliotekens undantag från upphovsrätten. I ett brev till ledande EU-företrädare uppmanas EU att fullfölja löftet i den så kallade innovationsunionen, så att europeiska bibliotek, arkiv och forskningsinstitutioner får en balanserad upphovsrätt. Svensk biblioteksförning och övriga undertecknare av brevet menar att samtalen inom WIPO har potentialen att möjliggöra för världens bibliotek och arkiv att underlätta tillgång till deras egna samlingar till nytta för invånare och forskare.

EU och dess medlemsstater uppmanas därför att fortsätta samtalen inom WIPO och medverka till en effektiv upphovsrätt som balanserar undantag från upphovsrätten med skyddet för skapare.

Bakgrund WIPO

WIPO (World Intellectual Property Organisation) är ett FN-organ för tjänster, policy, information och samarbete kring immaterialrätt. WIPO grundades 1967 och har i dag 187 medlemsstater. De nu aktuella samtalen sker inom WIPO:s Standing Committee on Copyright and Related Rights (SCCR).

ME

Neelie Kroes vill att biblioteken leder den digitala utvecklingen

EU-kommissionären Neelie Kroes deltog på *Public Libraries 2020: The way forward*, i Bryssel. Konferensen arrangerades av Bill & Melinda Gates stiftelse *Global Libraries* och samlade biblioteks-företrädare från hela Europa. Kroes lyfte fram den kraft biblioteken är och kan än mer vara för att minska digitala klyftor och främja EU:s utveckling.

– Biblioteken ska tillvarata alla digitala möjligheter. Ni har idéer och kunskap, "makerspace" är ett exempel på hur biblioteken kan bli nav och platser för att öka den digitala delaktigheten.

Kroes ser inte bara folkbiblioteken som en kraft för utveckling, hon menar också att forskningen måste delas med fler och att vi behöver en moderniserad upphovsrätt.

– Open Access innebär att forskning finansierad av EU ska vara tillgänglig för alla. Jag hoppas att även detta blir fallet för nationellt finansierad forskning.

Mötet var en uppföljning av den stora studien som gjordes av TNS på uppdrag av *Global Libraries* om bibliotekens påverkan på människors liv i EU (läs mer i artikeln *Biblioteken bidrar till EU:s utveckling!* BBL 05:2013). Ett stort påverkansarbete har gjorts sedan dess och resultaten är tydliga när både kommissionens vice ordförande och generaldirektören för DG Utbildning och kultur pekar ut framtiden för bibliotekens roll med hänvisning till arbetet som *Global Libraries* har gjort. Deltagarna på mötet tar nu sikte på hur Neelie Kroes arbete och ställningstagande ska föras vidare och förverkligas inte bara av den nya kommissionen utan även få genomslag i det nya Europaparlamentet. Diskussionen finns på twitter under #pl2020

SE

SE

Biblioteksanvändare är flitigare e-boksläsare

SOM-institutets årliga riksundersökning har presenterats. Institutet skriver i årets bok om svenskarnas användning och läsning av e-böcker.

Institutet konstaterar att trots senare års stadiga nedgång av läsning och biblioteksanvändning är det fortfarande en stor del av befolkning som läser och besöker bibliotek. Andelen som besöker bibliotek har under senare år minskat tydligt, men nedgången tycks nu ha saktat in.

Färre än hälften har besökt bibliotek minst en gång under de senaste fyra åren. SOM-undersökningarna visar en sjunkande trend. Från 71 procent i början av 00-talet till 46 procent 2013.

Samtidigt hamnar allt fler besök utanför statistiken genom de obemannade biblioteken, poängterar SOM-institutet och refererar Kungliga bibliotekets officiella statistik. Antalet så kallade övriga utlåningsställen, där låneregistrering inte sker, har ökat från 2 000 till 2 585, vilket motsvarar en ökning med nära 30 procent.

E-boksläsarna är få – men ökar

Antalet e-bokslån vid folkbiblioteken ökade 2013 med 42 procent jämfört med föregående år. Utlåningen av e-böcker motsvarar nu drygt två procent av all biblioteksutlåning. SOM-undersökningen 2013 visar också att omkring en tredjedel av e-boksläsarna köpt eller betalat för e-böcker under det senaste året. SOM-institutet konstaterar att avgörande för e-boksläsningen är utbudet via kommersiell försäljning,

biblioteken och i viss utsträckning på det egna språket. För den enskilde inverkar också tillgången till lästeknik, personliga medie- och läsvanor samt individuella behov att läsa prosa och fakta.

E-boksläsningen ökar med utbildningsnivå och tillgång till surfplatta och/eller smart telefon. E-boksläsning är betydligt mer utbredd bland personer som brukar besöka bibliotek och framförallt bland dem som brukar göra biblioteksärenden på nätet.

SOM-institutet lät undersöka inställningen till e-boksläsning. En klar majoritet av de svarande instämmer i påståendet att e-böcker inte kan ersätta känslan av att bläddra i en tryckt bok. Institutet konstaterar att liknande resultat fann man i början på 2000-talet på motsvarande fråga om tidningsläsning via internet, men att tidningsläsningen via nätet sedan dess ökat väsentligt, liksom stödet för digitalt distribuerade tidningar.

Runt en tredjedel av befolkningen anser att det digitala formatet främst lämpar sig för kortare böcker. Runt en fjärdedel instämmer i påståendet att möjligheten att läsa e-böcker innebär att de köper eller lånar färre tryckta böcker.

Kvinnor uttrycker att starkare stöd för den tryckta boken än vad män gör. Till den tryckta bokens försvarare hör också personer äldre än 50 år, personer med högre utbildning och de som inte innehar medieteknik som möjliggör läsning. Personer som mer frekvent gör biblioteksärenden

på nätet uttrycker ett lägre stöd för den tryckta boken än vad personer som aldrig besöker det digitala biblioteket gör.

Läsning av digital skönlitteratur och e-boksläsning är de enskilt största förklaringsfaktorerna för att förstå den allmänna inställningen till tryckta och digitala böcker.

2013 års Riks-SOM-undersökning

SOM-institutet vid Göteborgs universitet genomför årligen Riks-SOM; en undersökning om svenska folkets åsikter, vanor och värderingar. Riks-SOM är rikstäckande, institutets mest omfattande mätning och har genomförts sedan 1986. Tack vare de långa mätserierna gör undersökningarna det möjligt att studera såväl tid och samtid, som trender för framtiden.

Årets upplaga av undersökningen – som fått namnet *Mittfåra och marginal* – innehåller ett kapitel som direkt berör biblioteksanvändare och biblioteksväsendet. Kapitlet *E-boken: möjligheter och hinder* har skrivits av Annika Bergström och Lars Höglund. Lars Höglund innehar en seniorprofessur i biblioteks- och informationsvetenskap vid institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Göteborgs universitet. Annika Bergström är undersökningsledare vid institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Göteborgs universitet.

ME

Föreläsningar från Libers konferens i Riga

Svensk biblioteksforening är medlem i Liber (Ligue de Bibliothèques Européennes de Recherche – Association of European Research Libraries). Libers årliga möte hölls på det nya nationalbiblioteket Riga 2–5 juli och samlade många biblioteksanställda från Europas forskningsbibliotek. På Libers nya webbplats och den tillhörande Youtube-kanalen finns dokumentation från konferensen, bland annat föreläsningen "The E-book Phenomenon" av Thomas Daniel Wilson, Högskolan i Borås, "Crowdsourcing Content Management: Challenges and Opportunities" av Elena Simperl, University of Southampton, och "Copyright, Open Science, and Challenges for Research Libraries" av Andres Guadamuz, University of Sussex.

SE

Välkommen till prisceremoni för Sveriges biblioteks utmärkelser 2014

Måndag 20 oktober klockan 17.00 delar Svensk biblioteksforening ut åtta priser i Stockholms Stadsbiblioteks Rotundan. Nobelkören inleder, Frida Öhrn tolkar Pär Lagerkvist och föreningens ordförande Calle Nathanson är konferencier. Bibliotek är öppet för alla och som medlem är du särskilt välkommen!

Den totala prissumman för alla åtta priserna är 200 000 kronor. Prisernas uppgift är att bekräfta framstående arbete och lyfta fram bibliotekens verksamhet. Pristagarna utses av jurygrupper som består av Svensk biblioteksforenings medlemmar, experter på biblioteksverksamhet och läsningens praktik.

SE

Gå med i IBBY för att:

- öka din kunskap om barnlitteratur i världen
- arbeta för att barn i hela världen ska ha tillgång till barnlitteratur
- ingå i ett världsomspännande nätverk som verkar för att bygga broar mellan människor i olika länder

Att bli medlem kostar 200 kr, för bibliotek 400 kr, pg 55 77 87-9

Vill du veta mer om oss och vilka förmåner du får som medlem? Läs mer på www.ibby.se

Låt naturen gå i arv.

www.naturskyddsforeningen.se/testamente

PG 90 1909-2. Tel 08-702 65 00

Naturskyddsföreningen

KALENDARIUM

Maila info till kalendariet: se@biblioteksforeningen.org
för vidare info se: www.biblioteksforeningen.org

2 oktober, 2014, Umeå

Från by till byte: digital lokalhistoria

Arrangörer: Sveriges depåbibliotek och lånecentral samt Umeå universitetsbibliotek
Plats: Umeå universitet

20 oktober, 2014, Stockholm

Prisceremoni för Sveriges biblioteks utmärkelser

Svensk biblioteksforening delar årligen ut Sveriges biblioteks utmärkelser. Läs mer på föreningens webbplats.

23-24 oktober, 2014

Mötesplats Borås

Mötesplatskonferens i Borås 2014 har tema *Forskande praktiker och forskare i praktiken*.

Läs mer: www.hb.se/hbs

13 november, 2014,

Finlandshuset, Stockholm

Svenska Daisykonsortiets konferens

2014 års upplaga av Svenska Daisykonsortiets konferens om tillgänglighet, anpassade medier och inkluderande publicering. Konferensen avslutas med konsortiets årsmöte.

Mer information: www.daisy.mtm.se

27 november, 2014, Umeå

Medvetet mediebruk - vet vad du gör, tolka vad du ser

En dag om medie- och informationskunnighet.

Arrangörer: MedieCentrum Västerbotten, Sveriges depåbibliotek och lånecentral samt Umeå kommun

28 november, 2014

Allas gymnasiebibliotek?

Utmaning och inspiration för arbete med mångspråkiga och tillgängliga medier

Hur gör vi våra gymnasiebibliotek tillgängliga och viktiga för alla elever? Välkommen till en informationsdag för personal på Sveriges gymnasiebibliotek. Dagen arrangeras av Internationella biblioteket och Myndigheten för tillgängliga medier, MTM, och äger rum i centrala Stockholm. Informationsdagen är avgiftsfri. Boka datumet! Mer information och program kommer i början av september.

6-7 maj, 2015, Lund

Välkommen till bibliotekens ledande branschdagar Biblioteksdagarna!

www.biblioteksforeningen.org
#bibldag15

Varbergs Kommun

söker

Bibliotekschef

Vi söker dig som har en tydlig vision över hur biblioteksverksamheten kan utvecklas.

Läs mer på www2.varberg.se/ledigatjanster

DU MISSAR VÄL INTE ETT BESÖK HOS OSS?

Ska du till Bok & Biblioteksmässan? Välkommen till vår i år betydligt större monter, med gott om plats för spontana möten. Nytt för i år är också vårt gedigna seminarieprogram där olika inspirerande föreläsare avlöser varandra. Ta del av hela vårt program på axiell.se. Vi ses!